

3 byrom i Trondheim Om planer, bruk og opplevelser

3 spaces in Trondheim
On planning, use and experience

Kristine Tønnesen

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP
Institutt for Landskapsplanlegging
Masteroppgave 30 stp. 2011

Sammendrag

Denne masteroppgaven er en praktisk og komparativ studie av tre byrom i Trondheim; Torget, Baklandet og Solsiden. Oppgavens formål er å gi et innspill til generelt planarbeide med tanke på å tilrettelegge for aktivitet i byrom. Sentrale spørsmål oppgaven søker å svare på er: *Hvilken type aktivitet forekommer i byrommene Torget, Baklandet og Solsiden i Trondheim? Hva har intensjonene bak utformingen vært, og hvordan er den faktiske bruken i dag? Hvilket forhold har byens befolkning til stedene?*

Materialinnsamlingen er foretatt etter Lefebvres "conceptual triad" med observasjon på stedene, studier av stedets historie og planer samt halvstrukturerte, kvalitative intervju med et knippe informanter. Materialet er deretter analysert med utgangspunkt i Gehls tre aktivitetsklasser: nødvendig aktivitet, valgfri aktivitet og følgeaktivitet (sosial aktivitet). Til sammen vil disse to innfallsvinkler gi et verktøy for å vurdere kvaliteten på byrommet samtidig som det bringer inn en ekstra dimensjon ved at det gir grunnlag for å se hvorvidt byrommet tas i bruk på den måten det var planlagt for og gir innsikt i folks faktiske forhold til stedet. Ved å studere tre ulike byrom, med svært ulik tilblivelse, gis det også mulighet til å fange likheter og forskjeller på byrommene både i planer, hvilken type aktivitet stedet inviterer til og hvilket forhold byens befolkning har til stedene.

Ambisjonen er at denne innfallsvinkelen skal kunne gi et tilskudd til planlegging. Den vil kunne bidra til å vise verdien av ulik informasjon og informasjonsinnhenting, gi en bevisstgjøring i forhold til ulike typer av aktivitet som kan finnes i byrom og derigjennom stimulere til refleksjon rundt hvilken aktivitet man faktisk ønsker å planlegge for. Videre gir den et grunnlag for å vurdere hva som kan påvirkes (og like viktig: hva som ikke kan påvirkes) og hvilke tiltak som kan iverksettes for å stimulere til endring i eksisterende byrom.

Abstract

This master thesis is a practical and comparative study of three urban spaces in Trondheim; Torget, Bakklandet and Solsiden. The aim of this thesis is to make a contribution to urban planning processes, particularly in regards to stimulating desired activity. Key questions treated in this thesis are: *What kind of activity occurs in Torget, Bakklandet and Solsiden? What were the intentions behind the design, and how does that relate to the actual and present use? How do the city's inhabitants relate to these urban areas, and how do they feel about them?*

The data-collection for this study is conducted after Lefebvres "conceptual triad": On-site observations, studies of development and plans, and finally; semi-structured qualitative interviews. The analyses are inspired by John Gehl and his way of distinguishing between three different types of activity: necessary/functional activity, optional/recreational activity and social activity. Combining these approaches will give access to assess quality of the urban space, and at the same time reveal whether or not the space is being used as it was intended in addition to giving insight into peoples' feelings and attitudes towards the actual urban space. Comparative studies of three different urban spaces, with very different origins, also gives access to determine similarities and differences both in regards to plans, type of activity the space encourages and people's feelings and attitudes towards the space.

Hopefully, this approach will make a contribution to city planning. Potentially, it will show the value of different kinds of information and data-gathering, bring awareness to the different activity-types and thereby stimulate reflections regarding witch type of activity the planner wants to plan for. Furthermore, this combined approach offers a foundation to assess what can be affected (and equally important: what cannot be affected) and witch measures might be implemented to advocate change in existing urban spaces.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	3
1 Innledning.....	6
1.1 Bakgrunn og problemstilling	7
1.2 Målsetting med oppgaven.....	8
1.3 Oppgavens oppbygging	8
2 Teorigrunnlag	9
2.1 Henri Lefebvre’s tredelte teori ; “The production of space”	9
2.2 Jan Gehls teori om “Livet mellom husene”	10
3 Fremgangsmåte for behandling av problemstillingen - metode.....	12
3.1 Kvalitativ eller kvantitativ metode	12
3.2 Prosedyre for observasjoner på stedene - L'espace percu	12
3.3 Prosedyre for gjennomgang av historie og planer – L'espace concu.....	15
3.4 Prosedyre for intervjuene - L'espace vécu	15
3.5 Prosedyre for anvendelsen av Gehls teori på funnene fra Lefebvres teori	16
4 Introduksjon hoveddel (kap. 4 – 7) - materialinnsamling og analyse	19
4.1 Observasjoner på stedene – L'espace percu	19
4.2 Gjennomgang av historisk utvikling og planer – L'espace concu	20
4.3 Intervjuene – L'espace vécu	20
5 Torget	21
5.1 Observasjoner på Torget – L'espace percu	21
5.2 Gjennomgang av historisk utvikling og planer for Torget – L'espace concu.....	30
5.3 Intervjuene fra Torget – L'espace vécu	32
6 Bakklandet.....	36
6.1 Observasjoner på Bakklandet – L'espace percu	36
6.2 Gjennomgang av historisk utvikling og planer for Bakklandet – L'espace concu.....	43
6.3 Intervjuene fra Bakklandet– L'espace vécu.....	47
7 Solsiden	51
7.1 Observasjoner på Solsiden – L'espace percu	51
7.2 Gjennomgang av historisk utvikling og planer for Solsiden – L'espace concu	59
7.3 Intervjuene fra Solsiden – L'espace vécu	61
8 Sammenfatning og drøfting	65
Referanseliste.....	68
Vedlegg 1 – kart over byrommene.....	74

Vedlegg 1.1 – kart over Torget	74
Vedlegg 1.2 – kart over Bakklandet.....	75
Vedlegg 1.3 – kart over Solsiden	76
Vedlegg 2 – informasjon om informantene	77
Vedlegg 3 – Intervjuer	78
Vedlegg 3.1 – Informantene om Torget	78
Vedlegg 3.2 – Informantene om Bakklandet.....	80
Vedlegg 3.3 – Informantene om Solsiden	83
Vedlegg 4 – Nivå-skala for vurdering etter Gehl	86

1 Innledning

Gjennom mitt studie i By-og Regionplanlegging har jeg fått muligheten til å arbeide med utforming av ulike typer byrom, dels gjennom praktiske oppgaver og dels gjennom teoretiske tilnærminger. Disse skoleoppgavene har gitt meg en større forståelse for kompleksiteten i planleggingen, og hvilke hensyn som må tas for å tilrettelegge for ønsket aktivitet i ulike typer byrom.

Noe jeg synes er interessant, er å registrere hvordan et område kan skifte i "innhold" og stemning i løpet av noen timer eller en dag. Eller å se steder blir brukt til noe de ikke egentlig var planlagt for; eksempelvis skaterne som flittig har tatt i bruk trappa utenfor Rådhuset i Oslo. Andre byrom, som tilsynelatende har all verdens potensial for å bli brukt, blir ikke benyttet likevel. Hva kan grunnene til dette være? Hvordan tilrettelegger man for ønsket bruk? Kan noe gjøres for å endre folks bruk, eller må man bare akseptere at byene er dynamiske og endring til stadighet vil skje? Hva avgjør om byrom brukes eller ikke?

Slike spørsmål fasinere meg, og har vært drivkraften bak mitt ønske om å forstå hva som virker inn på hvorvidt et byrom tas i bruk slik planleggerne ønsket det. En planlegger må reflektere rundt hvilken aktivitet som ønskes for stedet som er under planlegging, og så sørge for å tilrettelegge for den ønskede aktiviteten.

I mitt masterprosjekt har jeg valgt å gjøre en praktisk case-studie av samspillet mellom byrom og bruk – jeg velger en anvendt tilnærming hvor jeg tar utgangspunkt i 3 ulike byrom. Jeg vil i all hovedsak støtte meg til 2 kjente teoretikere; filosofen, sosiologen og marxisten Henri Lefebvre og hans teori "The production of space", og arkitekten og byplanleggeren John Gehls aktivitetsteori fra "Livet mellom husene". Deres teorier og metoder krever et materiale fra byrom i bruk; et slags feltarbeid. For å gjennomføre dette har jeg valgt å fokusere på 3 byrom i Trondheim, og å samle materiale etter Lefebvres 3-delte tilnærming; analyse av planer, kvalitative intervju med et utvalg informanter og en "feltstudie" hvor jeg observerer faktisk adferd i de valgte byrom. Deretter valgte jeg å gjøre en analyse av hhv planer, intervju og observasjoner etter Gehls 3 parametere som er nødvendig aktivitet, valgfri aktivitet og følgeaktivitet (sosial aktivitet).

Min intensjon med å kombinere disse to teoretikerne er å se om det kan gi tilgang til større forståelse for hvordan byrom tas i bruk, for på denne måten å gi et anvendt bidrag til praktisk planlegging av offentlige rom.

1.1 Bakgrunn og problemstilling

De senere årene har jeg ved flere anledninger vært i Trondheim, og har med interesse registrert den pågående debatten omkring bruk og utforming av Torget. I 2004 ble det avholdt en åpen plan- og designkonkurranse for Torget, (Tefre and Rygh 2004), men Trondheim kommune klarte ikke å kåre en klar vinner, (Herstad 2011). De to beste bidragene er lagt til grunn for utarbeidelsen av et forprosjekt, (Marjamaa Arkitekter 2007), men den ferdige planen er fortsatt ikke klar.

En generell problemstilling ved planlegging av byrom, er å kunne forutsi hvilke kvaliteter de fysiske omgivelsene må ha for at aktivitet skal oppstå og folk skal trives. Som et innspill til generelt planarbeid for byrom vil jeg gjøre en praktisk, komparativ studie, basert på Lefebvre og Gehl, av tre sentrale, men ulike byrom i Trondheim.

Som case-studie har jeg valgt å se på byrommene Torget, Baklandet og Solsiden i Trondheim. Figur 1 viser et kart over Trondheim med de tre stedene avmerket. Disse stedene har kommet til på tre helt forskjellige måter, som hver har sin helt spesielle historie og særegenhet og som byens befolkning kjenner godt til:

1. Torget ble anlagt av militærstrategen og byplanleggeren Cicignon etter den store bybrannen i 1861.
2. Baklandet var opprinnelig et arbeider-boligstrøk og er i sin nåværende form et ikke-planlagt resultat av at aktivister; studenter, beboere og fagfolk, på 70- og 80-tallet, klarte å forhindre planene om bygging av motorvei som ville medføre riving av den gamle trehusbebyggelsen.
3. Solsiden var et verfts-område som har vært avsperrert for publikum, men som ble transformert til forretnings-, bolig og serveringsområde etter en reguleringsplan fra 1986.

Figur 1: Kart over Trondheim med de tre stedene avmerket (1 Torget, 2 Solsiden, 3 Baklandet), (Norkart-Geoservice-as 2011)

1.2 Målsetting med oppgaven

På bakgrunn av mitt case-studiet og et valg om å kombinere teoretisk og praktisk bruk av Lefebvre og Gehl, ønsker jeg å belyse følgende spørsmål:

- Hvilken type aktivitet forekommer i byrommene Torget, Bakklandet og Solsiden i Trondheim?
- Hva har intensjonene bak utformingen vært, og hvordan er den faktiske bruken i dag?
- Hvilket forhold har byens befolkning til stedene?

Ut i fra case-studiet og kartlegging av aktivitet på de tre valgte stedene i Trondheim, vil jeg prøve å si noe generelt om det forekommer spesielle kvaliteter som gjør at enkelte byrom oppfattes som mer attraktive å bruke enn andre, dvs. hva fremmer eller hemmer aktivitet utover det absolutt nødvendige.

Jeg er spesielt interessert i å se på den hverdagslige aktiviteten, og med det mener jeg aktivitet som skjer på størsteparten av året, som vår og høst som er ganske like årstider i forhold til været.

1.3 Oppgavens oppbygging

Denne masteroppgaven består av 2 hoveddeler: Kapittel 1 - 3 utgjør oppgavens teoridel, og kapittel 4 - 7 inneholder mitt forskningsmateriale, analyser, funn og konklusjoner.

I kapittel 1 gjør jeg rede for bakgrunn for oppgaven, målsetting og mitt forskningsspørsmål. I kapittel 2 presenterer jeg mitt teorigrunnlag, og i kapittel 3 gjør jeg rede for hvordan jeg anvender teorien.

Kapittel 4 - 7 inneholder mitt forskningsmateriale og mine analyser, som presenteres stedvis.

Kapittel 8 inneholder sammenfatning og drøfting av mine funn.

Denne oppgaven er av mer praktisk enn teoretisk art. Den er rik på illustrasjoner og figurer og er basert på analyse av historisk materiale og planer, intervju og observasjon.

2 Teorigrunnlag

I dette kapittelet beskrives teori som jeg vurderer som egnet til å belyse oppgavens problemstillinger om bruk av byrom. Bakgrunnsstoffet er i hovedsak hentet fra bøkene "The production of space", (Lefebvre 1991), og "Livet mellom husene – Udeaktiviteter og udemiljøer", (Gehl 2007).

Den franske filosofen og sosiologen Henri Lefebvre teoretiserer omkring byrommet som sosialt produkt, og den danske arkitekten og professoren Jan Gehl har studert det fysiske roms betydning for livet i byer.

"Lefebvre var en av de første innenfor byteorien som filosofisk og vitenskapsteoretisk begrunnet betydningen av en korrekt begrepsliggjøring av rommet, som betingelse for å forstå sammenhengen mellom samfunnsutviklingen, byformsutviklingen og utviklingen av det sosiale liv i byene." (Aspen and Pløger 1997), s. 12.

2.1 Henri Lefebvre's tredelte teori ; "The production of space"

I boken "The Production of space" , (Lefebvre 1991), beskriver Henri Lefebvre det han kaller "A conceptual triad" med følgende tre punkter som jeg selv har oversatt fra fransk til norsk. Jeg valgte denne oversettelsen fremfor en engelsk-norsk oversettelse, fordi denne oversettelsen gav mest mening for meg:

1. Det oppfattede rom – L'espace perçu
2. Det utformede rom – L'espace conçu
3. Det bodde/levde rom – L'espace vécu

For å bedre forstå hva han mener med dette har jeg sett på hva Kirsten Simonsen sier om Henri Lefebvre i hennes bok "Byteori og hverdagspraksis", (Simonsen 1993). Henri Lefebvre "teoretiserer rommet som et sosialt produkt" (Simonsen 1993). Han benytter seg av en triade (tredeling) av rombegreper for å forstå den samfunnsmessige produksjonen av rommet. Han mente en ikke kan se på delene hver for seg, men at de tre delene må sees i sammenheng for å få en forståelse av hvordan og hvorfor et sted er blitt slik det er. Hvert rombegrep er analytisk adskilte samtidig som de er i stadig samklang, som Simonsen uttrykker det, (Simonsen 1993), s. 159.

Det oppfattede rom – L'espace perçu

Dette kan forstås som det "lærte rom" eller det "oppfattede rom". Dvs. hva byrommet brukes til og hvordan folk har "lært" å bruke det over tid. Den samfunnsmessige utviklingen eller "samtiden" påvirker dette.

Det utformede rom – L'espace conçu

Dette kan forstås som hvordan byrommet har blitt planlagt utformet. Dette er avhengig av den gjeldende samfunnsmessige/tidsmessige måten å tenke på. Dette handler om tilblivelsen av stedet.

Det bodde/levde rom – L'espace vécu

Dette kan forstås som det "levde/bodde rom", eller hva slags tanker og forhold folk har til byrommet. Disse tankene kan omfatte symbolisme/symbolverdi, dagliglivets rytme, femininitet/maskulinitet osv. F.eks. om folk synes stedet er hyggelig, skummelt, koselig osv. Det er i stor utstrekning kultur og kulturell overlevering som kommer inn i bildet ved dette rombegrepet.

Min anvendelse av teorien

Jeg anvender teorien om "Production of space" i mitt arbeid ved å studere bruken av de tre byrommene, henholdsvis ved observasjon, gjennomgang av planer og gjennomføring av intervjuer.

- "Det oppfattede rom – L'espace perçu" studeres ved *observasjon* av bevegelse, aktivitet og folks alderssammensetning i de ulike byrommene.
- "Det utformede rom – L'espace conçu" studeres ved gjennomgang av tidligere *planer* og eventuell historie rundt utformingen av byrommene.
- "Det bodde/levde rom – L'espace vécu" studeres ved hjelp av halvstrukturerte *intervjuer* med noen utvalgte informanter.

Ved vurdering av disse tre aspektene, vil jeg få en god forståelse av hvordan de ulike byrommene i Trondheim fungerer i praksis.

I metoddelen av oppgaven, kapittel 3, går jeg litt mer detaljert inn på hvordan jeg i praksis vil gjennomføre observasjonene, gjennomgang av planene og intervjuene.

2.2 Jan Gehls teori om "Livet mellom husene"

Jan Gehl har arbeidet mye med forståelsen av hvordan gode byrom og menneskelige uteaktiviteter forenes på en god måte, og hvordan man kan planlegge for at aktivitet kan oppstå. Dette er spesielt berørt i hans bok "Livet mellom husene", (Gehl 2007).

Forenklet sagt kategoriserer Jan Gehl uteaktiviteter i det offentlige rom i tre deler:

1. Nødvendige aktiviteter
2. Valgfrie aktiviteter
3. Følgeaktivitet (sosiale aktiviteter)

En *nødvendig aktivitet* defineres som noe man må gjøre og er typiske hverdagsaktiviteter. Dette kan være det å gå til jobben, vente på bussen, gå i butikken, til skolen, til legen eller poste brev. Fordi disse aktivitetene er nødvendige, påvirkes de svært lite av de fysiske forholdene. Aktivitetene foregår uansett værforhold og årstid, man har ikke noe valg. Dette gjelder i stor grad nødvendige gå-aktiviteter.

En *valgfri aktivitet* defineres som handlinger man kan foreta seg om man har lyst til det og kvaliteten på det fysiske miljøet muliggjør dette. Slike aktiviteter er typiske rekreasjonsaktiviteter som å gå en tur, sitte i solen, leke, nyte utsikten, sette seg ned for å spise eller gå på kafe. Disse aktivitetene oppstår kun når de ytre, fysiske vilkårene er virkelig gode. Været må være godt og stedet må innby til aktiviteten.

En *følgeaktivitet (sosial aktivitet)* defineres som de aktivitetene hvor andre mennesker i fellesrommene er en forutsetning for aktiviteten. Dette er typiske sosiale aktiviteter som barns lek med andre barn, hilse på eller prate med kjente, gjøre fellesaktiviteter av ulike slag. Den mest vanlige sosiale aktiviteten som er passive kontakter, dvs. høre og se andre mennesker, oppstår også som en følgeaktivitet.

Som Gehl sier, er "Kvaliteten på det fysiske miljøet" svært avgjørende for at folk skal ta i bruk stedene utover kun de nødvendige aktivitetene. Figur 2 viser hans grafiske fremstilling av sammenhengen mellom uteroms kvaliteter og uteaktiviteter.

Figur 2: Grafisk fremstilling av sammenheng mellom uteroms kvalitet og uteaktiviteter, hentet fra Gehl, (Gehl 2007) s. 9.

Som vi ser av figuren, oppstår det lite valgfrie aktiviteter når kvaliteten på det fysiske miljøet er dårlig. Om kvaliteten på det fysiske miljøet er godt øker ikke andelen nødvendige aktiviteter, men folk bruker lengre tid på disse (illustrert med en litt større runding). Det som derimot påvirkes mest av kvaliteten på det fysiske miljøet er de valgfrie aktivitetene. Følgeaktivitetene er igjen en funksjon av de to foregående og øker når disse (en eller begge) øker.

Min anvendelse av teorien til Gehl

Der Gehl bruker innsikt om det fysiske miljøet for å planlegge for at valgfri aktivitet skal oppstå, velger jeg her først å se på de faktiske aktivitetene på de tre stedene Torget, Bakklandet og Solsiden. Hvis det registreres mye valgfrie aktivitet, kan man på bakgrunn av teorien slutte at kvaliteten på det fysiske miljøet må være godt, og omvendt.

Dette gir videre mulighet til å si noe om hvilke fysiske forhold på disse stedene som er avgjørende for bruken og folks opplevelse av "god fysisk kvalitet". Indirekte bruker jeg da den registrerte valgfrie aktiviteten til å kunne si noe om den fysiske kvaliteten ved de aktuelle stedene.

3 Fremgangsmåte for behandling av problemstillingen - metode

Jeg vil anvende både teorien til Lefebvre, og teorien til Gehl. I dette kapittelet beskriver jeg hvordan jeg har gått frem for å fremskaffe nødvendige data for mitt case-studie i henhold til valgte teorier.

3.1 Kvalitativ eller kvantitativ metode

Jeg har som nevnt valgt å ta utgangspunkt i Lefebvres tredelte teori, "The production of space", for å lære mer om stedene og for å bli kjent med disse. For å innhente opplysninger om hvordan folk oppfatter og bruker de ulike byrommene, vil jeg basere meg på observasjon av folks bevegelser i og gjennom byrommene, samt gjøre (halvstrukturerte) intervjuer med noen utvalgte informanter.

På denne måten kan man si at arbeidet vil ta i bruk en kvalitativ metode, som blant annet er godt egnet å få en forståelse av et fenomen, eller til å studere sosiale prosesser og sosialt samspill dersom man ønsker å få kunnskap om folks virkelighetsforståelse, tanker, erfaringer og meninger, (Thagård, Lilledahl et al. 2000)

Det finnes også elementer av kvantitativ metode i intervjuene ved at jeg sammenfatter informasjon fra flere informanter i en tabell.

3.2 Prosedyre for observasjoner på stedene - L'espace percu

For å innhente informasjon om hvordan folk bruker byrommene valgte jeg å gjøre registreringer av folks aktivitet på stedene.

Valg av tidspunkt for observasjonene

Tid på døgnet

Registreringene er gjort på hvert sted klokka 09:00, 12:00, 15:00, 18:00 og 21:00. Registreringstidspunktene ble valgt for å få informasjon om aktivitet spredte ut over det meste av dagen.

Dag i uken

Registreringene er gjort i ukedagene fordi jeg var mest interessert i å se på den hverdagslige aktiviteten, men også for å få registreringer på dager som er mest mulig like og det ikke er så stor sjans for at det skjer spesielle ting som det for eksempel kan gjøre i helgen. Jeg forsøkte også å unngå å registrere på mandager og fredager for å unngå at folks helgeaktiviteter skulle slå ut på registreringene. Med helgeaktiviteter tenker jeg på om folk for eksempel går tidligere fra jobb på fredager og kommer senere på mandager. Det ble også gjennomført observasjoner på en lørdag hvor jeg oppholdt meg over lengre tid på stedene for å se hva slags aktiviteter og folk som oppholdt seg på stedene da, men ingen øyeblikksregistreringer ble gjort.

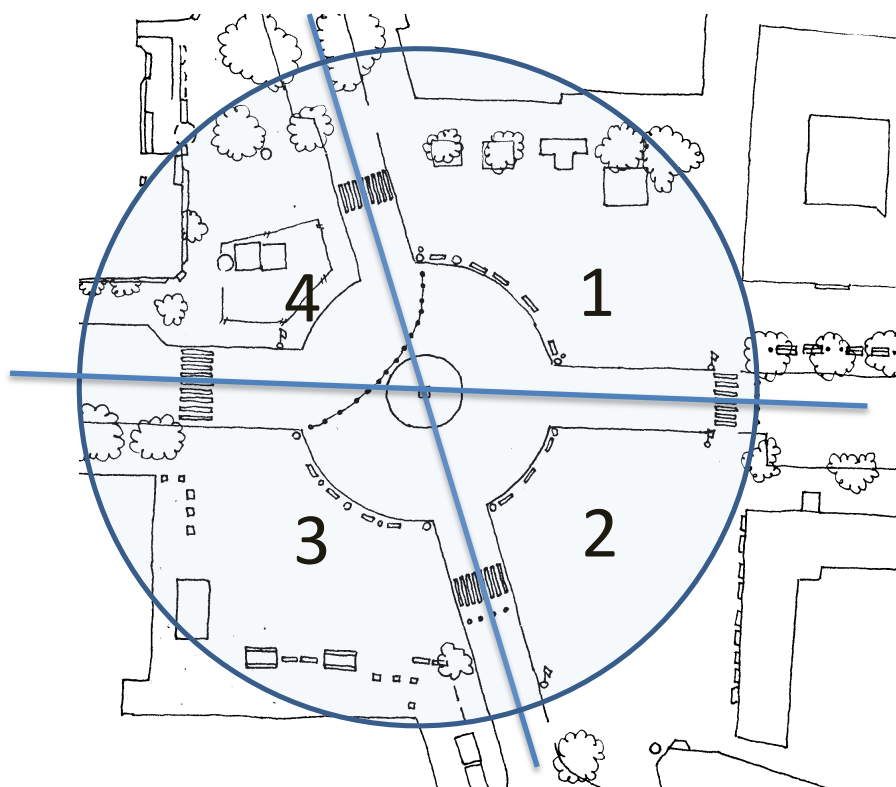
Årsted og klima

Registreringene ble gjennomført i oktober måned. Dette var et tidkrevende arbeid og ble derfor ikke gjort flere ganger i løpet av året. Optimalt burde det vært registrert i løpet av alle årstidene, spesielt for å se forskjeller på sommer og vinter. Oktober måned mener jeg likevel er representativ for de fleste dagene med tanke på været i Trondheim. En kan tenke seg at en kald vinterdag eller en varm sommerdag vil slå helt annerledes ut, men dager med slikt ekstremvær i den ene eller andre retningen er antageligvis heller ikke det mest vanlige. Jeg forsøkte ellers å velge dager som var værmessig mest mulig like, og valgte derfor dager med oppholdsvær blant annet fordi jeg regner det som sannsynlig at dårlig vær vil gi mindre aktivitet. Fordi jeg ikke kunne oppholde meg ubegrenset lenge i Trondheim ble det imidlertid også nødvendig å foreta noen registreringer også på regnværsdager.

Gjennomføring av registreringene og hva som ble registrert

Øyeblikksregistreringer

For å se hva folk gjorde på stedene på de ulike tidspunktene trengte jeg et oversiktsbilde (av situasjonen), f.eks. slik en kunne fått fra et flyfoto eller et bilde tatt fra et høyt bygg. For å slik informasjon uten bruk av flyfoto, gjorde jeg raske seksjonsvise registreringer på stedene. Det vil si jeg observerte en del av stedet om gangen, og tegnet så informasjonen inn på et kartutsnitt så raskt som mulig, før jeg tok neste seksjon. Se Figur 3 for hvordan jeg gjorde dette på Torget. Tilsvarende tankegang er benyttet på Bakklandet og Solsiden, men da med sektorer jeg mente passet for disse stedene.

Figur 3: Illustrasjon av sektorinndelingen brukt ved observeringen av folks aktiviteter på Torget. Rundkjøringen med statuen av Olav Trygvason i senter.

Ulempen med denne måten å registrere på er at enkelte fotgjengere kan ha blitt registrert flere ganger. Fordelen er imidlertid at dette gir en innsikt i retningen for gåaktivitetene.

Hva ble registrert

På kartutsnittet tegnet jeg inn alle personene jeg så i øyeblikket og skilte på om de satt, stod, gikk eller syklet og hvor på stedet dette foregikk. Med dem som gikk eller syklet noterte jeg meg også retningen de var på vei. Det ble også registrert dersom de hadde med seg hund eller barn.

Tilleggsobservasjoner

Foruten registreringene gjort i kartet noterte jeg meg også litt generelt om det jeg så folk gjorde samt om alderssammensetningen i området. Aktivitet jeg så etter kunne være om jeg så mange folk som for eksempel jogget, eller om de så ut til å sykle hjem fra jobb eller skole og liknende. Var de for eksempel ute å gikk tur, slappet av på kafe, eller var de ute for å gjøre ærender eller ventet de på bussen.

Vær

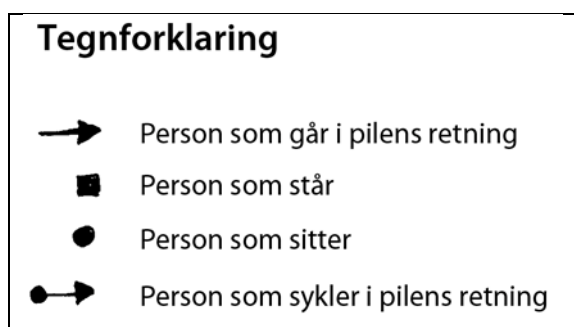
Jeg noterte også værforholdene da jeg var på stedene, dette kunne være om det var sol, overskyet, regn eller vind. Jeg hentet i tillegg inn temperaturer fra nettstedet yr.no, som NRK og Meteorologisk institutt står bak. Jeg valgte å benytte temperaturmålinger derfra for å få målinger som jeg antar er svært korrekte og for å få målinger fra samme sted hver gang.

Hvordan informasjonen illustreres

Jeg valgte kartutsnitt fra GIS/LINE, (Norkart-Geoservice-as 2011), i form av basiskart og flyfoto fra hvert av stedene som grunnlag for mine kartillustrasjoner. Flyfotoene var fra både 2006 og 2008.

Fordi plassering av løse gjenstander i form av benker og liknende ikke kommer tydelig nok frem i basiskart og flyfoto, måtte jeg supplere kartene med egne observasjoner. De kartene som jeg har laget og brukt i oppgaven er basert på originalene og representerer stedet da observasjonene ble gjort. Dermed kan nøyaktig plassering og størrelse/målestokk på enkelte løse gjenstander avvike noe i mine kart i forhold til målestokken i basiskartene. De største forandringene er gjort på Torget. På senere tidspunkt jeg har vært på stedene, har benkene vært fjernet.

På kartgrunnlaget jeg har utarbeidet, har jeg så tegnet inn det som er registrert ved hjelp av symboler som punkter og piler som vist i Figur 4. Tilleggsobservasjoner, værforhold og temperatur kobler jeg opp mot hver illustrasjon.

Figur 4: Viser tegnforklaringen jeg har laget til illustrasjonskartene.

3.3 Prosedyre for gjennomgang av historie og planer – L'espace conçu

For å innhente informasjon om hvordan stedene er blitt planlagt har jeg valgt å se på de siste planene for områdene, og litt på den historiske bakgrunnen for hvert av stedene.

Historie

For å finne ut litt om den historiske bakgrunnen har jeg studert historiebøker. Stedene jeg har valgt å kikke på er, som tidligere nevnt, kommet til på svært ulike måter. Ved å studere den historiske bakgrunnen vil en kunne få et innblikk i ulike tiders tenkemåter og kanskje noe om bakgrunnen for tankene bak nyere planer. Ulike tidsepoker har ulike trender som gjenspeiles i planer og holdninger, som for eksempel vernetanken.

Planer

For å finne ut hva planleggerne har tenkt om stedene har jeg studert planene som ligger bak utformingen av områdene. I studien av planene har jeg spesielt sett på hva planleggerne har tenkt omkring aktivitet og hvorvidt og i hvilken utstrekning dette har vært ønskelig. Sier for eksempel planene noe om hva slags type aktivitet som har vært ønskelig? For å få informasjon om planene har jeg i tillegg til å studere planmateriale, snakket med ulike personer i kommunen, (Herstad 2011), (Houen 2011), og en av arkitektene bak planen for Solsiden, (Clausen 2011).

3.4 Prosedyre for intervjuene - L'espace vécu

For å innhente informasjon om folks tanker og forhold de har til de ulike stedene, har jeg valgt å intervju folk.

Utvelgelse av informanter

I utgangspunktet hadde jeg tenkt å stoppe folk på gaten for å få innhentet ulike synspunkt om stedene. Ved å stoppe tilfeldige mennesker på gaten var tanken å få flere ulike synspunkt og gjerne fra ulike aldersgrupper. Da jeg imidlertid var i Trondheim for å gå i gang med arbeidet syntes jeg det var vanskelig å skulle stoppe folk på gaten på den måten. Jeg tenkte folk ville tro jeg skulle enten frelse eller selge dem noe, som er det en pleier å bli stoppet på gaten for, og som jeg personlig ikke synes noe om. Omtrent samtidig kom jeg i snakk med noen bekjente som gjerne ville fortelle om deres forhold til stedene. Det de fortalte var akkurat slik informasjon jeg hadde håpet å kunne få. I tillegg til at jeg var mye mer komfortabel med situasjonen tok de seg også tid til å fortelle om deres forhold til alle tre stedene, noe det ikke er sikkert tilfeldige informanter på gaten ville gjort. I samsvar med veileder ble det besluttet at jeg kunne benytte meg av bekjenskaper jeg har. Jeg tenker da på familie, venner, venners venner, kollegaer av disse igjen og liknende. Jeg vil forsøke å få størst mulig spenn i alderssammensetning og fra så mange ulike relasjoner som mulig. Jeg har ganske mange bekjenskaper i Trondheim så jeg ser ikke at dette skal kunne bli en for snever og inhabil gruppe. Jeg velger også å unngå å intervju personer jeg har snakket mye om oppgaven min med for å unngå at jeg kan ha plantet mine egne tanker hos dem.

Kriterier for gjennomføring av intervjuene

Ved gjennomføringen av intervjuene har jeg lagt vekt på å la informantene snakke fritt og ikke forsøkt å presse frem noe. Jeg har også brukt en vanlig folkelig språkform. Jeg forsøkte å lytte og så skrive i etterkant, men dette var ikke så lett, så det ble mye skriving mens de snakket. Jeg spurte et par av de første jeg intervjuet om de syntes det var ubehagelig at jeg skrev mens de snakket, men de syntes ikke det, så jeg fortsatte å skrive underveis med resten av informantene. På denne måten mener jeg å ha fanget mer av hver enkeltes valg av ord. Tekstene fra samtalene er skrevet så likt som mulig slik hver person snakket, og skrevet inn i den rekkefølgen tingene ble sagt.

Jeg planla på forhånd å intervju opp mot 10 personer per sted. På forhånd hadde jeg også satt opp en del punkter med informasjon jeg skulle prøve å få med på hvert intervju. Disse spurte jeg om dersom informanten stoppet opp og ikke hadde mer å si for å forsøke å få dem til å si noe mer. Dersom det var noe som ikke var blitt tatt opp av personen selv under intervjuet, så spurte jeg om dette på slutten av samtalen. Det var et par spørsmål jeg måtte spørre de aller fleste om, det var om de likte et område av plassen bedre enn andre og om trygghetsfølelsen. De fleste hadde ikke noe område på de ulike plassene som de likte bedre enn andre og de fleste følte seg heller ikke utrygge. Dette kommer kanskje ikke så godt frem i tekstene fra samtalene, men det er fordi de fleste ikke hadde noe å si om disse punktene. Samtlige ble bedt om å snakke om stedene i rekkefølgen Torget, Solsiden og så Baklandet. Jeg tror ikke det hadde noe å si, selv om det kan virke som de snakket mest negativt i begynnelsen, det vil si om Torget. En del diskusjon fra aviser kan man vel regne med de har fått med seg og kanskje tatt til seg som sine egne tanker, men jeg tror alle var oppriktige og de tok seg tid til å reflektere over hvert enkelt sted for seg.

Jeg planla på forhånd å forsøke å få med følgende punkter på hvert intervju:

- Kjønn.
- Omtrentlig alder.
- Hvor mye de bruker området, og hva de eventuelt gjør på de ulike stedene.
- Hva de synes er bra og dårlig med stedene.
- Prøve å få dem til å si spesifikt hvilke deler av stedet de liker best eller dårligst.
- Notere spesielt hvilke adjektiver de bruker om stedene, som for eksempel "koselig".
- Notere tiden de bruker på å snakke.
- Notere tidspunkt og dato for intervjuet.
- Forsøke å få frem om de bruker stedene annerledes for sommer og vinter.
- Hvordan trygghetsfølelsen er for hvert av stedene.

3.5 Prosedyre for anvendelsen av Gehls teori på funnene fra Lefebvres teori

Jeg vil i det følgende beskrive hvordan jeg har planlagt å anvende teorien til Lefebvre og teorien til Gehl på min måte. Jeg skal putte informasjonen jeg har fått ved å anvende Lefebvres teori inn i teorien til Gehl. Teoriene blir slik flettet sammen og jeg vil få en helt ny dimensjon av innsikt om stedene.

Det jeg først gjør er å bestemme andelen nødvendige-, valgfrie- og følgeaktiviteter (sosiale aktiviteter), som tilhører Gehls teori. Dette gjør jeg for hver av delene til Lefebvres teori, som i min oppgave er informasjonen jeg har fått fra observasjonene, planene og intervjuene. Vurderingen av de ulike aktivitetene

settes så inn i en grafisk fremstilling slik Gehls grafiske fremstilling av sammenhengen mellom uteromskvaliteter og uteromsaktiviteter, se Figur 2. Når uteromsaktivitetene er definert, vil jeg dermed kunne si noe om uteromskvalitetene.

Argumenter for vurdering av de ulike aktivitetene

Argumenter for vurdering av nødvendige aktiviteter

“Gruppen av nødvendige aktiviteter omfatter de aktiviteter, der er mer eller mindre påtvungne eller nødvendig – at gå til skole, til arbejde, på indkøb, at stå for at vente på bussen eller på nogen, at gå ærinder, bringe breve ud etc.” (Gehl 2007), s. 7.

Det er altså mye av den dagligdagse aktiviteten som faller inn under denne kategorien. Noe jeg da bør se etter er om dette er et sted folk bruker til og fra arbeid eller skole, venter på bussen eller noe, eller er det et sted hvor en er ute å gjør ærender.

“Det er i høy grad hverdagsaktiviteterne, der hører til i denne gruppe, bl.a. den helt overvejende del af gåaktiviteterne, gåtrafikk.” (Gehl 2007), s. 7.

Gåaktiviteten er altså et viktig kriterie for kategorien nødvendige aktiviteter, men da ikke det å gå tur fordi det helt klart faller inn under kategorien valgfrie aktiviteter.

Gehl har i sin grafiske fremstilling av sammenhengen mellom uteromskvalitet og uteromsaktiviteter, se Figur 2, liten forskjell på størrelsen på sirklene som viser god- eller dårlig kvalitet på det fysiske miljøet.

“Det, der sker, når uderummene er af dårlig kvalitet, er således, at kun de strengt nødvendige aktiviteter forekommer.” (Gehl 2007), s. 9.

Selv om jeg for eksempel konstaterer mye nødvendig aktivitet er dette ikke nok for å finne ut om kvaliteten på det fysiske miljøet er bra. Gehl sier at dersom kvaliteten på det fysiske miljøet er godt vil folk bruke lengre tid på de nødvendige aktivitetene. I tillegg sier Gehl at dersom det fysiske miljøet er bra vil også mange valgfrie aktiviteter oppstå. Det er ikke enkelt å se om folk bruker lengre tid på de nødvendige aktivitetene, jeg velger derfor å se dette punktet i sammenheng med argumentasjonen jeg gir for de valgfrie aktivitetene.

Argumenter for vurdering av valgfrie aktiviteter

“Foruden de nødvendige aktiviteter forekommer så en række valgfrie aktiviteter, fordi rummet og situasjonen nu indbyder til, at man standser op, sætter sig, spiser, leger etc.” (Gehl 2007), s.9.

De valgfrie aktivitetene skjer altså kun når de ytre forholdene er svært gode og innbyr til det. Gehl sier også at været må være bra for at disse aktivitetene skal oppstå, slik at det kan være en måte å skille aktiviteter jeg er usikker på er i kategorien nødvendige eller valgfrie.

“Det er aktiviteter, som for eksempel at gå en tur for at trække frisk luft, stå for at nyde tilværelsen eller sidde for at slikke solskin.”(Gehl 2007), s. 9.

Dette er aktiviteter en ikke må gjøre, men velger helt selv, disse aktivitetene er således helt annerledes enn de nødvendige aktivitetene. For å identifisere disse må jeg se etter omfang av for eksempel det å sette seg ned på kafe (en potensiell feilkilde til dette punktet er at jeg ikke kan avgjøre hvorvidt det er kvaliteter ved kafeen i seg selv eller kafeens beliggenhet som er utslagsgivende), drive med lek eller å gå tur. Slik jeg ser det er det en stor andel av fritidsaktivitetene som faller inn under denne kategorien, ting man gjør utenom arbeid.

Argumenter for vurdering av følgeaktiviteter (sosiale aktiviteter)

“Det er aktiviteter, som for eksempel børns leg med andre barn, hilsener og samtaler, fællesaktiviteter af forskellige slags samt endelig, som den mest udbredte sociale aktivitet – de passive kontakter – dette at se og høre andre mennesker.” (Gehl 2007), s. 10.

Denne kategorien kan være vanskelig å få øye på, men tilstedeværelsen av andre mennesker er en viktig faktor for at disse aktivitetene skal kunne oppstå. Gehl sier at til forskjell fra for eksempel et boligstrøk, vil det i bygater og bysentre være de mer tilfeldige møter og da de passive kontakter som vil være mest utbredt. De sosiale aktiviteter oppstår som følge av de to andre kategoriene av aktiviteter, slik at mengden mennesker som er ute og bedriver en av de to andre formene for aktiviteter vil være noe jeg bør se etter her.

4 Introduksjon hoveddel (kap. 4 – 0) - materialinnsamling og analyse

I denne delen av oppgaven (kap.4 - 0) vil jeg gi en beskrivelse av det jeg har studert, samt komme med en analyse av det studerte materialet. Jeg tar for meg sted for sted i rekkefølgen Torget, Bakklandet og Solsiden, dette er også rekkefølgen for når stedene oppstod. I denne forbindelse har jeg blant annet vært i personlig kontakt med Byaktivaren i Trondheim, (Houen 2011), for undersøke om gamle planer var tilgjengelige, og med Sivilarkitekt Sverre Clausen, (Clausen 2011), for å få informasjon om planene for Solsiden.

Stedvis vil jeg gå gjennom følgende:

- Observasjoner på stedene – L'espace percu
- Gjennomgang av historisk utvikling og planer – L'espace concu
- Intervjuene – L'espace vécu
- Analyse

Før jeg går i gang med den stedvise presentasjonen, gis en kort introduksjon til de fire punktene over.

4.1 Observasjoner på stedene – L'espace percu

I oktober 2010 var jeg i Trondheim for å gjøre de første registreringene av caseområdene mine. Jeg var i byen i nesten 3 uker og mens jeg registrerte eller var på et av stedene for å gjøre personlige ærender, gjorde jeg hele tiden observasjoner. Det var svært skiftende vær den tiden jeg var der. Jeg forsøkte å gjøre registreringene når det var oppholdsvær for å få en mest mulig lik værtype på registreringene, men det hendte flere ganger at det kom en regnskur mens jeg var der. Som jeg har hørt av folk jeg kjenner i Trondheim så er ikke dette så unormalt, jeg la også merke til at folk kan kle seg. De er tydeligvis vant med det skiftende været og kler seg deretter. Jeg har derfor ikke latt være å ta med de registreringene hvor det regnet, både fordi jeg ikke kunne se folk oppføre seg annerledes, og fordi været skiftet hele tiden og dermed kan sies å være det normale. Jeg prøvde likevel å unngå de verste regnværsdagene, også fordi kamera og tegneblokk ikke går så godt sammen med regn. Helt på slutten av oppholdet mitt sank temperaturen og det kom 5cm snø over den ene natten(19.-20.oktober). Dette mener jeg var en større forandring i værforholdene enn skiftende regnbyger, jeg gjorde derfor ingen registreringer mens snøen lå. Det meste av snøen regnet etter hvert bort og jeg fikk gjort noen siste observasjoner lørdag 23.oktober.

Som en kan se av Tabell 1 ble det gjort fire registreringer på hvert av stedene. Torget og Bakklandet har ikke blitt registrert kl. 09:00, og Solsiden har ikke blitt registrert Kl. 12:00. Grunnen til at det ikke er gjort registreringer på alle tidspunktene er at jeg tidsmessig ikke hadde anledning til å gjennomføre alle i den perioden jeg var i Trondheim.

Tabell 1: Tidspunkt for registrering av aktivitet på de ulike stedene.

	Kl. 09:00	Kl. 12:00	Kl. 15:00	Kl. 18:00	Kl. 21:00
Torget		X	X	X	X
Solsiden	X		X	X	X
Bakklandet		X	X	X	X

4.2 Gjennomgang av historisk utvikling og planer – L'espace concu

Olav Tryggvason grunnla Trondheim by allerede i år 997, men arkeologiske funn viser at det var aktivitet her også lenge før dette, (Håpnes and Stav 2003). Byen har opplevd mange branner opp igjennom tidene, men byens struktur og gatenett forandret seg lite på tross av dette. Den viktigste kilden som finnes om bebyggelsen før storbrannen i 1681, kalt Hornemannsbrannen, er et kobberstikk fra 1674 laget av presten Jacob Maschius, se Figur 5.

“Hornemannsbrannen tok med seg all bebyggelse, bortsett fra Domkirka, Erkebisppegården, Vår Frue kirke, Hospitalet og noen få fiskerhus. Etter brannen foretok generalmajor Johan Caspar von Cicignon og generalkvartermester Anthony Coucheron en helt ny regulering av Trondheim, på vegne av kong Christian V”, (Håpnes and Stav 2003), s. 24.

Figur 5: Maschius kobberstikk fra 1674 viser byen før Hornemannsbrannen, hentet fra boken “Byen Vår”, s.135, (Lilleeng 2010).

4.3 Intervjuene – L'espace vécu

I denne delen har jeg tatt for meg intervjuene sted for sted. Intervjuene er skrevet inn i sin helhet, se Vedlegg 3 – Intervjuer.

Under intervjuene gjør jeg en sammenlikning av informantenes meninger om stedene ved at jeg først lister opp en del av ordene de bruker om stedet, både positive og negative. Dernest tar jeg for meg ulike aktiviteter de nevner. Jeg gjør dette for få et inntrykk av hvilke type ord de bruker om stedet og hvilke aktiviteter de nevner i forbindelse med stedet. Til slutt har jeg tatt med navn på steder eller andre spesielle ting som blir nevnt. Informasjon om informantene fins under Vedlegg 2 – informasjon om informantene

Problemer i forbindelse med intervjuene

Mange av informantene, samt andre jeg har snakket med underveis, tror jeg snakker om kjøpesenteret Torget når jeg snakker om Torget. Det samme har hendt et par ganger når det har vært snakk om Solsiden også. Spesielt overrasker det meg hvor lite identitet Torget har. Jeg har etter hvert måtte legge om måten jeg sier Torget på og det har blitt noe sånn som; “Torget ute” og “ute på Torget” samtidig som jeg illustrerer den firkantede formen på Torget med hendene.

5 Torget

5.1 Observasjoner på Torget – L'espace perçu

Figur 6: Bildet av Torget (fotografert av meg)

Det var enkelte ting jeg la spesielt merke til da jeg var ute og registrerte på Torget, se bilde Figur 6. Det som overrasket meg mest var hvordan ferdselen på Torget så ut til å danne et tydelig mønster. Jeg ser en tendens til at folk beveger seg frem og tilbake nesten som en sti på to strekninger. Den første er mellom kjøpesenteret Trondheim Torg og Kongens gate ved hjørnet av apoteket øst for Torget. Den andre strekningen er mellom kjøpesenteret Trondheim Torg og Munkegata nord for Torget. Går en Kongens gate øst for Torget kommer en til gågaten Nordre gate som rommer en rekke butikker og kjøpesentre. Det første en kommer til her er et kjøpesenter, nemlig Merkur-senteret. I Munkegata nord for Torget er det holdeplasser for flere av bussene i byen. Slik jeg ser det beveger folk seg nesten utelukkende mellom butikkene i Nordre gate og Trondheim Torg og så videre til bussene i Munkegata, eller motsatt.

Det er kun utenfor inngangen til kjøpesenteret Trondheim Torg at folk faktisk stopper opp. Dette ser ut som et sted hvor folk treffer hverandre både etter avtale og tilfeldig. Folk stopper opp for å slå av en prat før de går videre. Benkene her blir også brukt mer flittig enn ellers på Torget. Det står alltid litt folk rundt dette inngangspartiet.

På noen områder av Torget går det nesten aldri folk, dette gjelder hele den nordøstlige kvadrant i området hvor scenen står, samt den ytterste delen av sørøstlig kvadrant. Noe jeg la spesielt merke til var at nesten ingen beveget seg ut i sirkelen som tidligere fungerte som en rundkjøring for biltrafikk rundt statuen av Olav Tryggvason. For meg ser det ut som om folk forventer at det skal komme en bil hvert øyeblikk, selv om trafikken er stengt ute med store steiner. Jeg har hørt fra folk jeg kjenner fra byen at det ofte sitter en del folk rundt foten av statuen sommerstid, jeg så også selv at det forekom når jeg var der, men dette hendte ikke ofte. Av type folk som var på Torget kan jeg si at det til forskjell fra de andre stedene ikke så ut til å være et sted man gikk tur med hund, jogget eller trillet barn i dype spedbarns vogner.

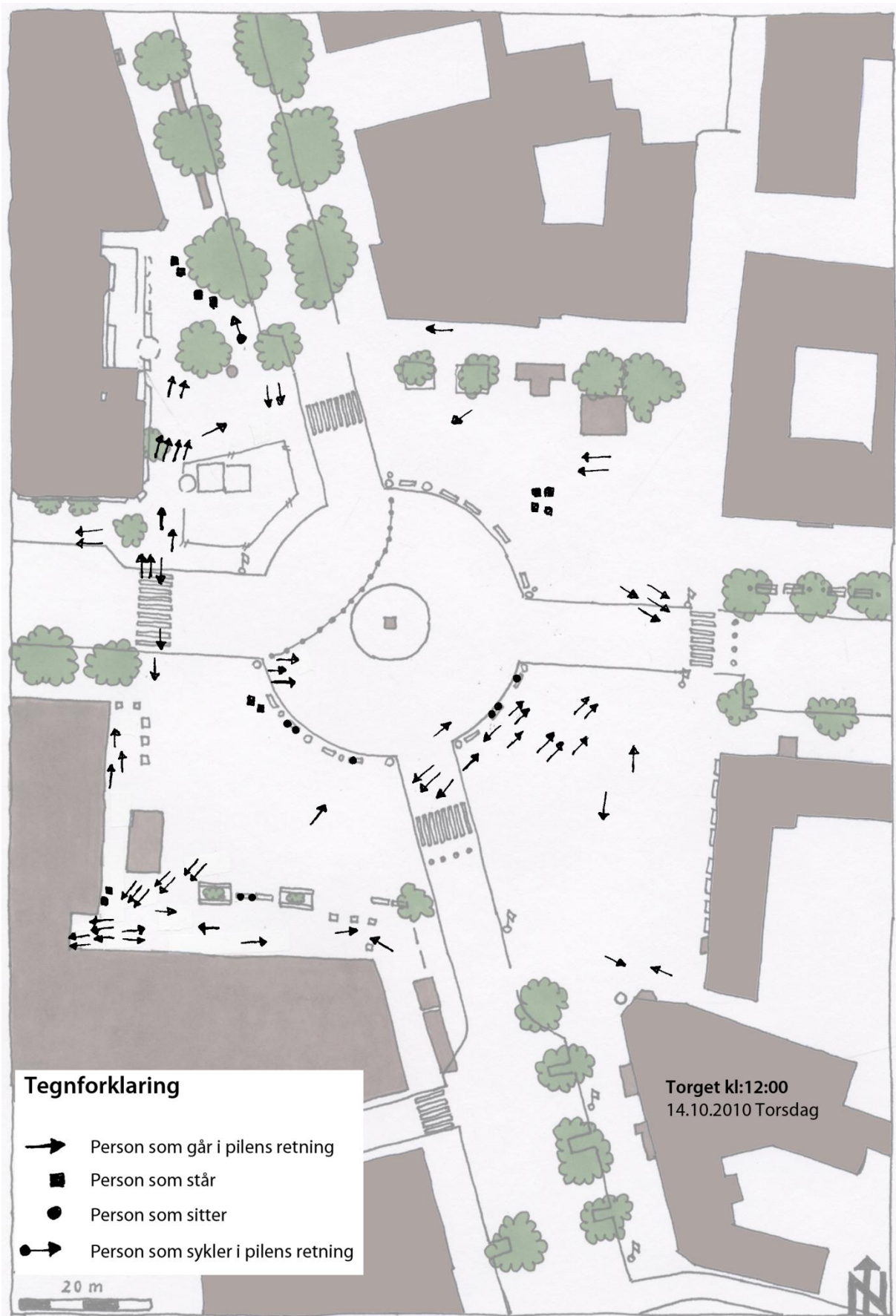
Under her har jeg samlet litt informasjon om blant annet vær og aktiviteter fra de ulike tidspunktene jeg var ute og gjorde registreringer på Torget, informasjonen er samlet i tabeller. Under dette presenterer jeg kartillustrasjoner med registreringene fra de ulike tidspunktene, se **Figur 7**, **Figur 8**, **Figur 9** og **Figur 10**. Det siste illustrasjonskartet, **Figur 11**, viser alle fire registreringene fra Torget lagt over hverandre. Her kan en se i hvilke områder folk beveger seg mest. Det er to retninger som utpeker seg hvor strømmen av folk går frem og tilbake. Den ene er i vestre del av Torget hvor strømmen går i en nord-sør retning. Den andre strømmen går på tvers av Torget mellom sørvest og nordøst. På denne illustrasjonen ser en også at det står og sitter en del folk rundt inngangspartiet til kjøpesenteret. Av benkene rundt rundkjøringen og Olav Tryggvason statuen, er det benkene i sør som blir brukt mest. Her ser en også hvordan folk unngår å gå i "rundkjøringen", som nevnt tidligere.

	TORGET - KL: 12:00
Dag og dato	Torsdag, 14. oktober 2010.
Vær-informasjon fra yr.no	Har ikke notert dette.
Egne værobservasjoner	Sol, men det var noe bygevær tidligere på dagen.
Totalt antall personer	91 personer, hvorav 1 sykler, 12 står, 8 sitter og 70 går.
Alderssammensetning	Til forskjell fra de andre registrerings tidspunktene er det nå ikke flest ungdom eller studenter, men folk i alle aldre. Det er også flere eldre enn sett ellers, og en person med barnevogn. Jeg ser også voksne med barn, barnehager og småskoleklasser.
Aktivitet	Folk går mer i alle retninger enn ved de andre registreringstidspunktene. Det er også større spenn i typer av folk, deriblant også alkoholikere. Det er ikke kommet med på registreringen, men jeg så folk sette seg ved statuen av Olav Tryggvason og på flere av benkene etter at jeg hadde gjort registreringene mine.

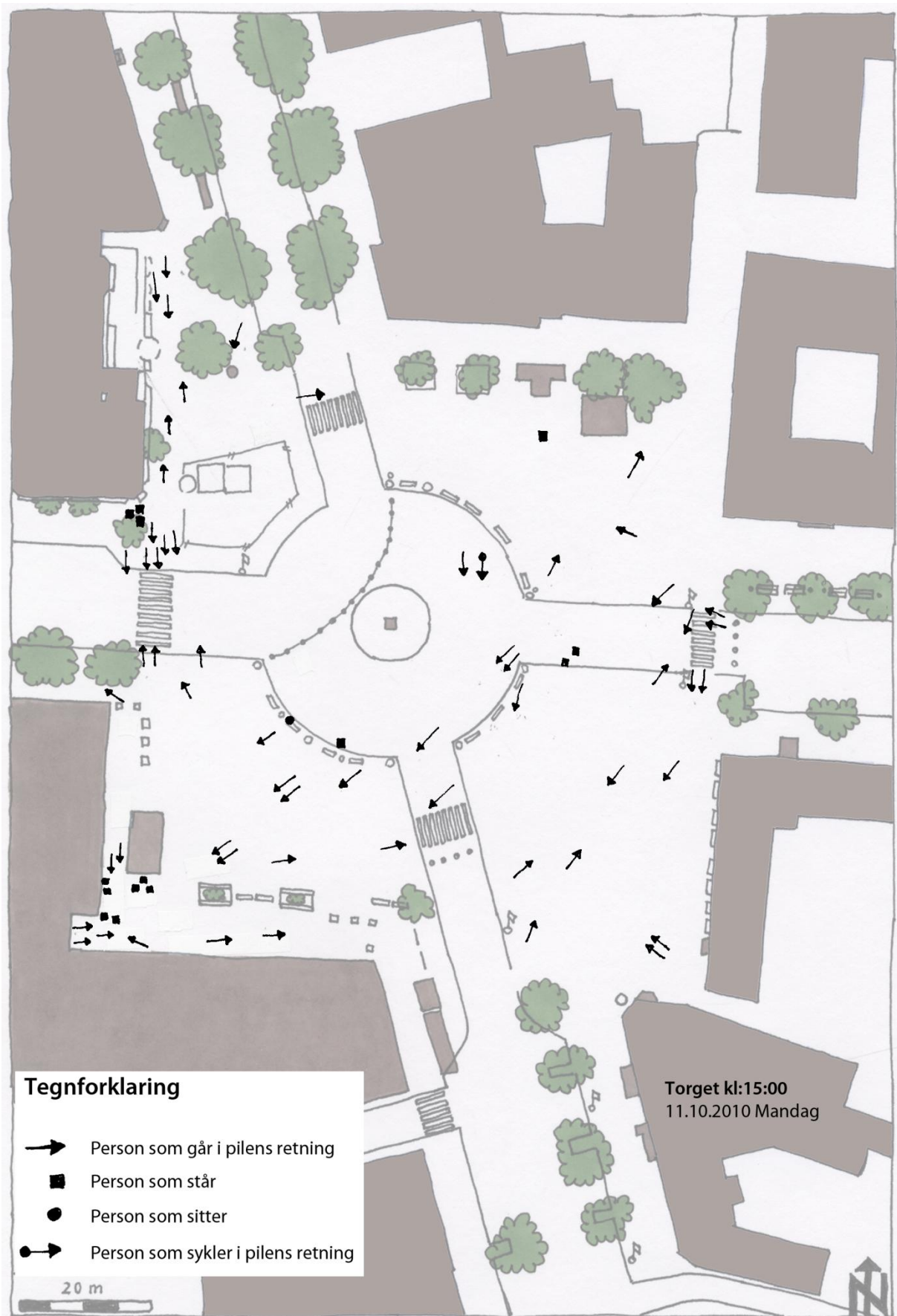
	TORGET -KL: 15:00
Dag og dato	Mandag, 11. oktober 2010.
Vær-informasjon fra yr.no	7 grader. Laber bris, 6 m/s fra vest. 0-0,4 mm. nedbør.
Egne værobservasjoner	Oppholdsvær med noen byger. Vått på benkene.
Totalt antall personer	74 personer, hvorav 1 sykler, 14 står, 1 sitter og 58 går.
Alderssammensetning	Ser ut til å være skoleungdom og folk som har vært på jobb.
Aktivitet	Ser ut til at folk er på vei hjem fra skole eller jobb.

	TORGET - KL:18:00
Dag og dato	Tirsdag, 12. oktober 2010.
Vær-informasjon fra yr.no	5-6 grader.
Egne værobservasjoner	Lettskyet.
Totalt antall personer	64 personer, hvorav 4 sykler, 14 står, 7 sitter og 39 går.
Alderssammensetning	Hovedsakelig unge folk.
Aktivitet	Det sitter en del folk inne på Druen og McDonalds. De fleste som sitter eller står gjør dette utenfor inngangen til kjøpesenteret. Jeg ser også at folk på dette tidspunktet oftere går i flokk enn for eksempel ved registreringene gjort kl. 15:00.

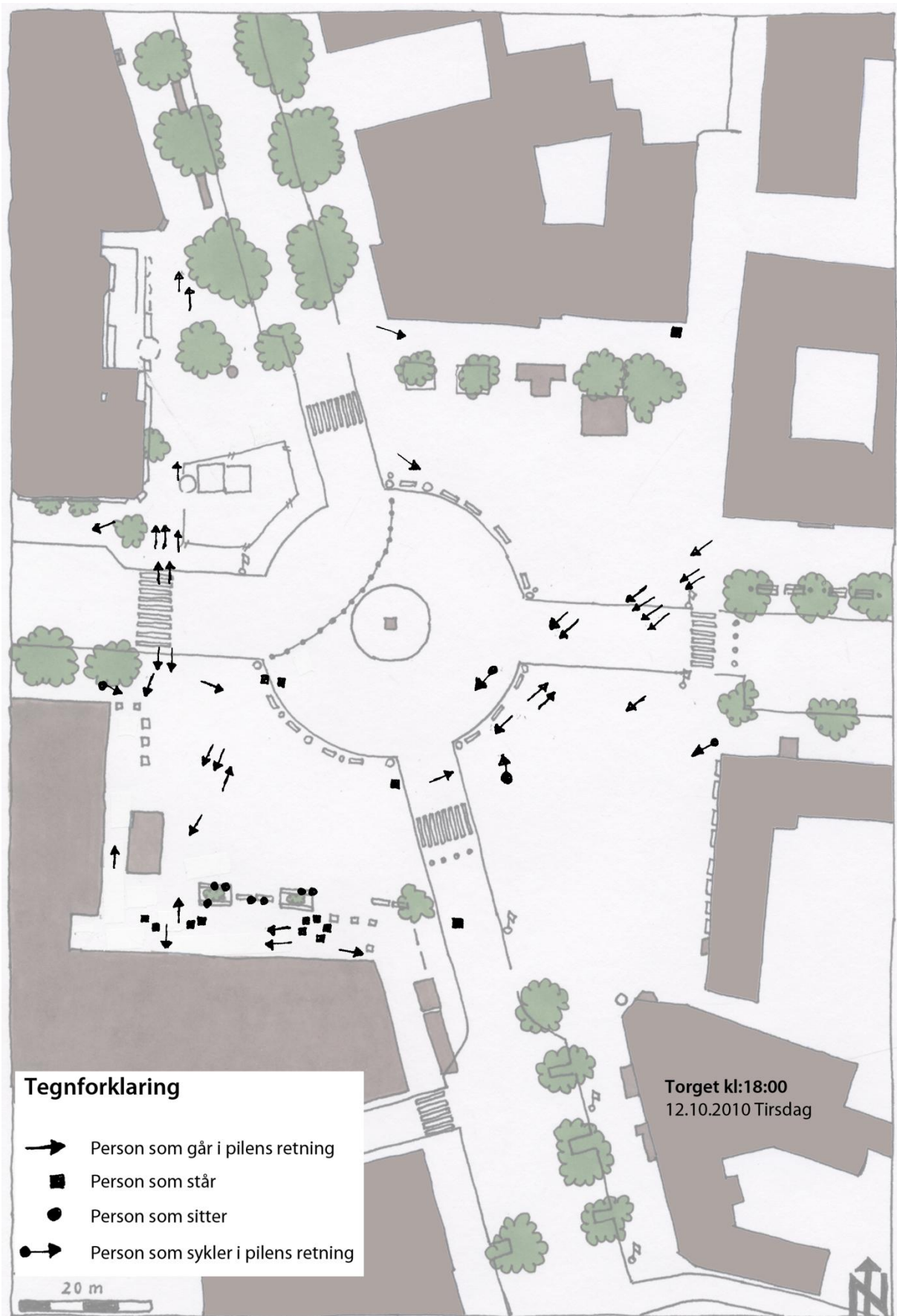
	TORGET - KL:21:00
Dag og dato	Onsdag, 13. oktober 2010.
Vær-informasjon fra yr.no	Har ikke notert dette.
Egne værobservasjoner	Det regner kraftig.
Totalt antall personer	27 personer, hvorav 8 står, 19 går, ingen sitter eller sykler.
Alderssammensetning	Unge mennesker i student alder.
Aktivitet	Det står 8 personer under tak utenfor McDonalds. Det kan virke som de venter på bussen der. Kjøpesenteret stengte kl. 20:00, men Rema1000, som også ligger her, hadde åpent til kl. 21:00.

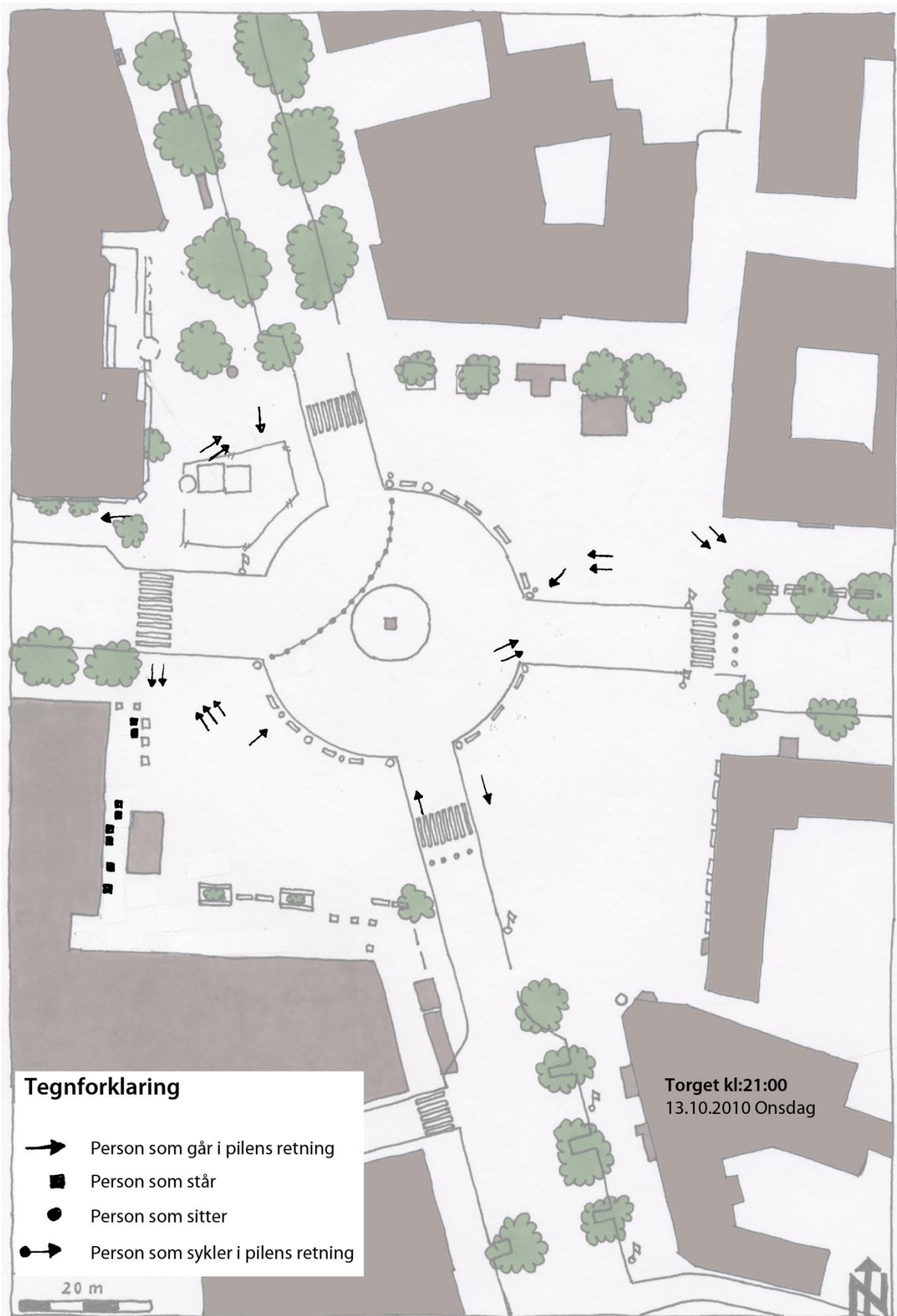
Figur 7: Illustrasjon av registreringer av folks aktiviteter ved Torget kl. 12:00. Torsdag 14.10.2010.

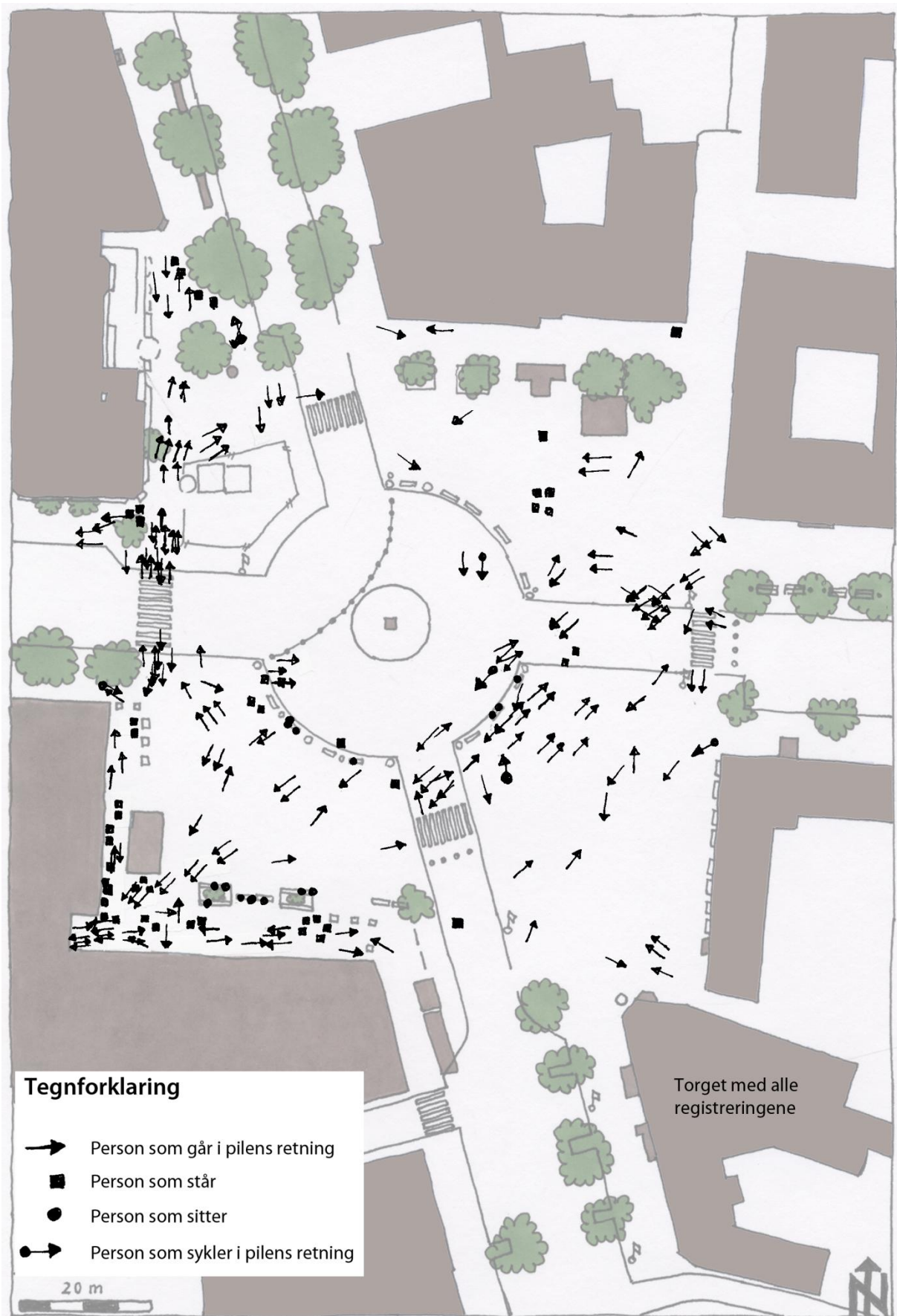
Figur 8: Illustrasjon av registreringer av folks aktiviteter ved Torget kl. 15:00. Mandag 11.10.2010.

Figur 9: Illustrasjon av registreringer av folks aktiviteter ved Torget kl. 18:00. Tirsdag 12.10.2010.

Figur 10: Illustrasjon av registreringer av folks aktiviteter ved Torget kl. 21:00. Onsdag 13.10.2010.

Figur 11: Registreringene fra alle fire tidspunktene lagt over hverandre for å vise ferdselsårene på Torget.

Analyse av observasjonene fra Torget med bakgrunn i Gehls aktiviteter

Argumenter for vurdering av nødvendige aktiviteter

Ut i fra observasjonene mine kan en tydelig se hvor strømmen av folk beveger seg. Slik jeg oppfatter det går folk mellom butikkene i Nordre gate og kjøpesenteret på Torget. De bruker altså plassen for å komme seg til og fra ulike butikker. Den andre strømmen av folk jeg ser går mellom kjøpesenteret på Torget og bussholdeplassene. Området er et sentralt sted for alle bussene, så folk må nærmest innom her. Jeg har også observert at folk står og venter i området og jeg antar at de venter på bussen eller eventuelt på noen de kjenner. Det kan virke som om folk stikker innom kjøpesenteret ettersom de først skal ta bussen eller nettopp har kommet med bussen. De nødvendige aktiviteter innebærer det å vente på buss eller andre, og i og med at alle bussene går forbi her er det antageligvis mange som er på vei til og fra jobb eller skole. Kjøpesenteret rommer også flere butikker og den sentrale beliggenheten til Torget antar jeg rommer flere etater og liknende som kun kan benyttes dersom man kommer til området, og man må dermed innom Torget.

Gehl sier at gåtrafikken er en stor del av de nødvendige aktiviteter, og jeg ser tydelig at det er stor gåaktivitet ut i fra observasjonene mine. På bakgrunn av dette mener jeg man kan si det foregår en stor andel nødvendige aktiviteter på Torget.

Er uterommene bra bruker folk lengre tid på de nødvendige aktivitetene, i følge Gehl. Det er ikke lett å se om folk bruker lengre tid på de nødvendige aktivitetene, men ettersom de går ganske målrettet over Torget vil jeg påstå de ikke gjør det. Jeg har i tillegg valgt å se dette i sammenheng med argumentasjonen for de valgfrie aktivitetene, og som en kan se under her har jeg konkludert med at det forekommer svært lite valgfrie aktivitet på Torget. Ergo mener jeg det fysiske miljøet ikke er bra, og jeg vil da gi minst mulig skår på denne.

Argumenter for vurdering av valgfrie aktiviteter

Det finnes bare en kafe på Torget til vanlig (den ene informanter sier det drives en utekafe om sommeren utenfor bua som står ved inngangen til kjøpesenteret). Det er altså ikke et sted folk setter seg ned for å ta noe å drikke eller spise. Det finnes en McDonalds, men dette er en fastfood kjede, så det er antageligvis ikke noe sted man setter seg ned for å kose seg.

Til forskjell fra for eksempel Bakklandet så jeg her ingen gå tur med hund, jogge eller trille spedbarnsvogner. Det var rett og slett lite antydning til frivillige aktiviteter foruten dem som stod eller satt utenfor inngangen til kjøpesenteret. Jeg har også tidligere kommentert, under de nødvendige aktivitetene, at flere av dem som står der antageligvis venter på bussen eller noen de kjenner og dermed havner i kategorien nødvendige aktiviteter og ikke i kategorien valgfrie aktiviteter. En av dagene regnet det svært mye, og da mener jeg de som stod der gjorde det fordi de ventet på en buss og dermed havner i kategorien nødvendig aktivitet.

Med dette som bakgrunn mener jeg det forekommer svært lite valgfrie aktiviteter på Torget, og jeg gir derfor skår nesten mot det minst mulige.

Argumenter for vurdering av følgeaktiviteter (sosiale aktiviteter)

Det befinner seg generelt mye folk på Torget, bortsett fra registreringen kl. 21:00 hvor det også regnet svært mye. Torget er også ganske stort slik at en ikke alltid vil kunne komme svært nær andre mennesker, men med mengden personer der vil jeg si potensialet for følgeaktiviteter er stort. Tendensen til at det

flokker seg litt av folk rundt inngangen til kjøpesenteret kan kanskje tyde på at folk treffer på hverandre tilfeldig og dermed hilser eller stopper og slår av en prat. Med dette som bakgrunn gir jeg fullt skår på følgeaktiviteter.

5.2 Gjennomgang av historisk utvikling og planer for Torget – L'espace concu

Cicignons Byplan anno 1681

Hornemannsbrannen og Cicignons plan markerer et skille mellom ny og gammel tid i Trondheims historie, (Lilleeng 2010). Den strenge Barokkplanen skulle ivareta brannsikkerhet og militære hensyn. Brede gater og kvartaler skulle hindre spredning av nye branner, se Figur 12. Kong Christian V hadde bestemt at byen skulle være en festningsby og Cicignon hadde Domkirken som utgangspunkt for planen. Munkegata ble derfor sikret inn mellom Domkirken og festningen på Munkholmen. Videre ble Kristiansten Festning bygget øst for byen slik at tårnene lå i samme akse som Domkirkens lengdeakse.

Cicignons plan danner den dag i dag hovedstrukturen i gatemønstret som Torget er en del av. Noen av bygningene rundt Torget strammer fra 1700-tallet, men de fleste er fra midten av 1800-tallet, (Håpnes and Stav 2003). Murtvang, for å hindre spredning av brann, ble innført i 1845 for området innenfor elveslyngen og for Bakklandet. Nordre gate ble handelsgate i siste del av 1800-tallet, og flere av tregårdene ble ombygget til forretningsgårder. Statuen som står sentralt plassert på Torget ble avduket i september 1921 i forbindelse med festlighetene rundt åpningen av Dovrebanen, (Lilleeng 2010).

Figur 12: Cicignons reguleringsplan fra 1681, hentet fra boken "Trondheim tar form", s.22, (Håpnes and Stav 2003).

Arkitektkonkurransen i 1960

Trondheim kommune inviterte i november 1960 norske og utenlandske arkitekter bosatt i Norge, til en konkurranse med innleveringsfrist 8.mai 1961,(Meinstad 1962). Konkurransen gikk i å komme med ideforslag til fremtidig utforming av strøket Torvet-Munkegata med tilliggende kvartaler i Trondheim. Det kom inn 10 forslag til konkurransen. I en uttalelse fra juryen som bedømte de innsendte forslagene, kom det frem at ingen av prosjektene hadde de kvaliteter som var ønskelig ut i fra konkurransens formål. Juryen mente det likevel var kommet flere gode forslag som de ville jobbe videre med og de utbetalte derfor en premie til de to beste bidragene. De gikk også til innkjøp av utkastene til to andre bidrag. De premierte utkastene var arkitektene MNAL Christian Fosse og Stein Aasen, Oslo, med mottoet "M", og arkitekt MNAL Tor Skjånes, arkitekt Sobitri Banerji, arkitekt Sean Osullivan og arkitekt MNAL Roar Wiik, Oslo, med mottoet "Jørgen".

Konkurransen var en idekonkurranse hvor hensikten var å få inn ideer som kunne bidra til en harmonisk utforming av området. Hensynet til områdets plassering nær Nidarosdomen var viktig. Utformingen og dimensjonene skulle passe inn og stå naturlig til allerede eksisterende verdifull arkitektur. Deltagerne stod fritt i forhold til utnyttelsesgraden i området, men parkeringsplasser måtte stå i forhold til dette. Det var ønskelig å få nye ideer som kunne løse hele parkeringsbehovet for området. Med konkurransen ønsket en også å få frem gode forslag til utforming av Munkegata, Torget og Ravnkloa. Torget var allerede i bruk som samlingsplass ved for eksempel 1.mai og 17.mai. Den sørøstlige kvadrant ble brukt som salgssted for landbruksprodukter og den sørvestlige kvadrant som salgssted for blomster. Det var ønskelig å beholde Torget som byens samlingsplass og biltrafikken burde ikke forstyrre for dette.

I juryens kritikk av de to vinnende forslagene snakkes det svært mye om løsningene på parkeringsbehovet og om hvor biltrafikken skal gå. I kritikken av det premierte bidraget "Jørgen" sier de seg enige med forfatteren om å bestrebe et bilfritt Torg, og å skape liv og røre på Torget. Generelt sier de at Cicignons reguleringsplan bør opprettholdes. Det var en del av bidragene som forandret Torget vesentlig og de falt dermed ikke i smak hos juryen. Ingen av forslagene til løsninger for selve Torget var fullt ut tilfredsstillende. En interessant ting de kommenterte som ønskelig fra bidraget med mottoet "M", var å tilføre stedet liv ved å knytte kommersiell virksomhet til Torget ved nybygg.

Konkurransens omfang var stort både i områdets utstrekning og med tanke på hva som var ønskelig å få løst. Jeg har her hovedsakelig kommentert det som sies om Torget. Det er likevel interessant å se hvor mye de fokuserer på ulike trafikk-løsninger. De sier i sine generelle bemerkninger at de fikk inn flere og videre forslag omkring biltrafikken enn de kanskje hadde håpet på, og det kan være grunnen til at dette blir omtalt så betydelig. I tillegg til å løse trafikkproblemene er det et stort område som favnes i konkurransen, en kan derfor tenke seg at arkitektene ikke kunne gå spesielt mye i dybden på alle punktene. Juryen kunne dermed kanskje ikke forvente en tydelig vinner i konkurransen, men det var da også en konkurranse for å få inn flere nye ideer.

Analyse av planene for Torget med bakgrunn i Gehls aktiviteter

Argumenter for vurdering av nødvendige aktiviteter

De sier de vil opprettholde handelen og til og med kanskje øke den. Det vil si de ønsker at mye av den daglige aktiviteten skal foregå her. De ønsker at folk skal gjøre sine innkjøp her og det vil samtidig være sted for mange arbeidsplasser. Ettersom jeg har gitt de valgfrie aktivitetene et medium skår, vil jeg også gi denne et medium skår.

Argumenter for vurdering av valgfrie aktiviteter

Torget ble brukt som samlingssted ved for eksempel 17. mai, og det var boder med salg av både blomster og landbruksprodukter. Dette var noe de ønsket å beholde for Torget, de ønsket at Torget skulle være byens samlingsplass og ikke bli forstyrret av biltrafikk. Et av bidragene, "M", ville skape mer liv ved å knytte kommersiell virksomhet til Torget ved hjelp av nybygg, og dette var noe juryen likte godt.

De ønsker altså å opprettholde handelen der, og kanskje til og med øke den. Samtidig ønsker de å skape mere liv, men det sies ikke noe om hva slags form for aktivitet de ønsker seg. Slik jeg oppfatter det er det ikke snakk om et sted for å slappe av, slikke sol eller gå tur, men et sted hvor "liv" er den aktiviteten som foregår rundt handel. Ettersom det er vanskelig å si hvilken form for "liv" det er de ønsker, men bare at de ønsker seg det, velger jeg å gi et medium skår.

Argumenter for vurdering av følgeaktiviteter (sosiale aktiviteter)

Med bakgrunn i at de ønsker seg mye liv rundt handelsnæringen, vil det antageligvis være ønskelig at det er mange folk til stedet, og med mange folk vil følgeaktiviteter kunne oppstå, Torget får derfor fullt skår her.

5.3 Intervjuene fra Torget – L'espace vécu

Intervjuene fins i sin helhet under Vedlegg 3 – Intervjuer, under følger oppsummering og analyse av intervjuene.

Oppsummering Torget

Aktiviteter informantene nevner fra Torget er: Handle på kjøpesenteret, 14-år-hangout-sted ved statuen, markeringssted, smykkeselgere, mange som står å henger der, kan sitte på trappene ved statuen, kikke i bodene, gå på skøyter hvis skøytebanen er åpen på vinteren, transittområde, gå på Bondens marked, julemarked og lignende når det er, konserter av og til og spise is på en benk.

Spesielle steder som blir nevnt: Pstereo festivalen, er blitt delvis stengt for biler, en fontene hadde vært fint, Bondens marked, statuen av Olav Tryggvason, Druen og Pair-A-Dice sommerservering. Steder som nevnes kan sees i Vedlegg 1.1 – kart over Torget.

Positive og negative ord

I Tabell 2 har jeg samlet de fleste ordene informantene bruker om Torget, både positive og negative.

Tabell 2: Ord og begreper informantene bruker om Torget.

Ord og begreper informantene bruker om Torget	
Positive ord	Negative ord
Fin plass å markere ting	Ikke noe trivselsområde
Likte skøytebanen	Trør rett forbi
Bra det brukes til ulike ting	Uattraktivt
Levende	Savner utekafeer
Bra med markeder	Finnes kun et lite spisested der
Setter pris på arrangementene	Lite folk
Midtpunkt i byen	Ikke naturlig møtepunkt
Fint å sitte rundt statuen	Heussel (engelsk for: plage)
Liker Torget, i hvert fall på sommeren	Stort tomrom en må forbi
En stolthet med Olavstatuen	Bruker det som ikke frivillig snarvei
Fint med statuen og rundkjøringen	Mye slitne folk der
Bra det er boder, kafe og skøytebane der	Ikke et sted jeg oppsøker
Liker Torget	Åpen plass uten noen ting
	Litt kjedelig
	Burde vært mer koselig
	Savner flere benker
	Burde vært oppgradert
	Ørkenvandring
	Utrivelig
	Lite intimt
	Uten mål og mening
	Gateselgere og narkomane
	Dårlig løsning som konsertarena
	Ikke pent der
	Litt mye lysreklame
	Skøytebanene så veldig midlertidig ut
	Savner mer beplantning
	Savner lekeapparater for barn
	Litt mye selgere og tiggere
	Uplanlagt uteområde
	Det ser litt halvveis ut

I Tabell 3 har jeg plukket ut ting som flere av informantene nevner, og merket av for hvor mange som mener eller nevner det samme.

Tabell 3: Tabellen viser sammenlikninger av informantenes utsagn om Torget.

TING SOM BLIR NEVNT OM TORGET	INFORMANTENE NEVNER									SUM
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Generelt positivt eller negativt										
Snakker mest positivt om stedet					X	X			X	3
Snakker både positivt og negativt om stedet			X				X	X		3
Snakker mest negativt om stedet	X	X		X						3
Spesiell bruk av ord										
Sier det ikke er så pent eller trivelig der	X		X	X	X	X	X		X	7
Aktiviteter og bruk som nevnes										
Sier de ikke bruker stedet	X							X		2
Sier de bare går rett forbi	X	X		X				X		4
Nevner at det er litt folk som bare henger rundt der		X	X	X		X			X	5
Sier de går på kjøpesenteret der	X									1
Nevner de bodene som ofte er der, gateselgerne		X	X	X				X	X	5
Nevner noe med arrangementer der	X	X		X	X		X	X	X	7
Sier de går på marked eller konsert når det er der	X				X			X		3
Nevner Bondens marked					X			X	X	3
Nevner julemarked					X		X	X		3
Nevner noe med konserter	X			X	X			X	X	5
Nevner noe med serveringsstedene der	X						X		X	3
Nevner serveringsstedet Druen	X						X		X	3
Nevner sommerserveringen til Pair-A-Dice									X	1
Aktiviteter og ting de savner										
Sier de savner flere benker			X	X			X	X		4
Sier de savner flere kafeer	X		X				X		X	4
Sier de ønsker seg en fontene der			X				X		X	3
Spesielle ting som nevnes										
Nevner noe med at det er delvis stengt for biler	X	X			X			X	X	5
Nevner statuen av Olav Tryggvason			X		X	X	X	X	X	6
Nevner noe med skøytebanen			X				X		X	3
Sier det er mye tiggere eller selgere der				X		X		X		3

Analyse av intervjuene om Torget med bakgrunn i Gehls aktiviteter

Argumenter for vurdering av nødvendige aktiviteter

Stedet omtales som et transittområde, et område en må passere for å komme vider. Ellers nevnes det handel på kjøpesenteret og at det finnes salgsboder utenfor også. I og med at området er et transittområde vil det altså si at det er mye nødvendig aktivitet her, men ettersom de valgfrie aktivitetene får så lavt skår gir jeg denne minst skår, dette på bakgrunn av hvordan jeg har valgt å definere mengden nødvendig aktivitet som kan sees under kapittel 3.5 .

Argumenter for vurdering av valgfrie aktiviteter

Hele fire av informantene sier de bare går rett forbi Torget, og to informanter sier de ikke bruker stedet i det hele tatt. Jeg ser på dette som ganske sterke uttrykk for at de ikke synes noe om stedet når de faktisk

sier dette. Hele syv informanter sier at de ikke synes Torget er så pent eller trivelig. Det nevnes kafeer fra tre av informantene, men de sier ikke at de bruker dem, en av informantene sier også at kafeen hun nevner ikke er hennes type sted. Det nevnes bare to kafeer, Druen og en som en av informantene sier drives som en utekafe om sommeren.

Fem av informantene nevnte at det henger litt folk rundt der, men det kom også frem at det hang en del tiggere eller narkomane der, og det må sies å være mer en nødvendig aktivitet enn en frivillig aktivitet. Det ble også sagt at det hang litt ungdommer ved statuen. Det sies også at man for eksempel kan sette seg på en benk og spise en is, og så finnes det noen boder som man kan kikke i. Ellers nevnes det ikke flere aktiviteter bortsett fra arrangementer.

Hele syv av informantene nevner noe om arrangementene som av og til foregår på Torget, men det er faktisk bare tre av dem som sier de faktisk går på noen av dem. Selv om ulike arrangementer kan fremme frivillig aktivitet, så er ikke dette hverdagen, jeg velger derfor å ikke legge spesielt stor vekt på dette. Et annet poeng her er at et av målene med oppgaven er å se på de hverdagslige aktivitetene, og da vil slike spesielle hendelser eller markeringsdager falle utenom. Med dette som bakgrunn mener jeg det forekommer svært lite valgfrie aktiviteter på Torget. Det nevnes et par ting, men med så mange som i tillegg sier de bare går rett forbi velger jeg å gi et skår bare rett over et minimum.

Argumenter for vurdering av følgeaktiviteter (sosiale aktiviteter)

Det kommer ikke spesielt godt fram av intervjuene hvor mye folk det er på Torget. Informant 1 sier det er lite folk der, og informant 4 og 7 sier det er mer folk ute på sommeren enn på vinteren, men det er også alt som sies om det. Jeg har konkludert med at det er mye nødvendig aktivitet, -deriblandt det å vente på bussen, så noen folk må det være der. Det er vanskelig å si noe konklusivt om dette, men jeg velger å gi den et skår midt på.

6 Bakklandet

6.1 Observasjoner på Bakklandet – L'espace perçu

Figur 13: Bildet av Bakklandet, ned mot krysset hvor jeg registrerte (fotografert av meg).

Stemningen på Bakklandet er ganske annerledes enn de to andre stedene, se bilde Figur 13. Her går alt i et mye roligere tempo og aktivitetene skiller seg ut. Her ses stadig folk gå tur med hund, jogge eller trille nesten nyfødte barn. Her går folk sakte og gjerne midt i gaten. Det er spesielt i nordlig retning at folk går midt i vegen, men her kjøres heller ikke mange biler. Flere turister er også å se. Kafeene virker som møteplasser og hunder og barnevogner settes utenfor vinduene. Jeg observerer også en del biler som henter eller slippe av folk. Når jeg har tegnet mine observasjoner inn på kart har jeg avgrenset dette til å gjelde i og rundt krysset hvor Gamle Bybro kommer over til Bakklandet. Det er i dette området de fleste restauranter og kafeer ligger og en får med seg strømmen av folk og i hvilken retning de går. De fleste bilene kjører mellom gamle Bybro og sørover på Bakklandet. Det finnes noen restriksjoner for biltrafikken her, det er blant annet kun tillatt å kjøre over gamle Bybro fra sentrum og mot Bakklandet, og ikke omvendt. Trafikken er stengt for gjennomgang litt lenger nord for krysset med gamle Bybro, slik at trafikken her antas kun å være vareleveringer eller å gå til å fra boligene og bedriftene her. Jeg ser også mange syklistene her som tilsynelatende er transportsyklistene på vei til og fra jobb. Alderssammensetningen her er stor og bred.

Under her har jeg samlet litt informasjon om blant annet vær og aktiviteter fra de ulike tidspunktene jeg var ute å gjorde registreringer på Bakklandet, informasjonen er samlet i tabeller. Under dette presenterer jeg kartillustrasjoner med registreringene fra de ulike tidspunktene, se Figur 14, Figur 15, Figur 16 og Figur 17. En ting en bør tenke på når en ser på registreringene fra Bakklandet er at målestokken her er på 10 meter, mens den til sammenlikning er 20 meter på utsnittet til Torget, og 30 meter på utsnittet til Solsiden (og alle er vist i A4 størrelse). Det er altså et mye mindre område jeg ser på her, og det vil dermed være færre mennesker jeg får med på observasjonene. Det siste illustrasjonskartet, Figur 18, viser alle fire

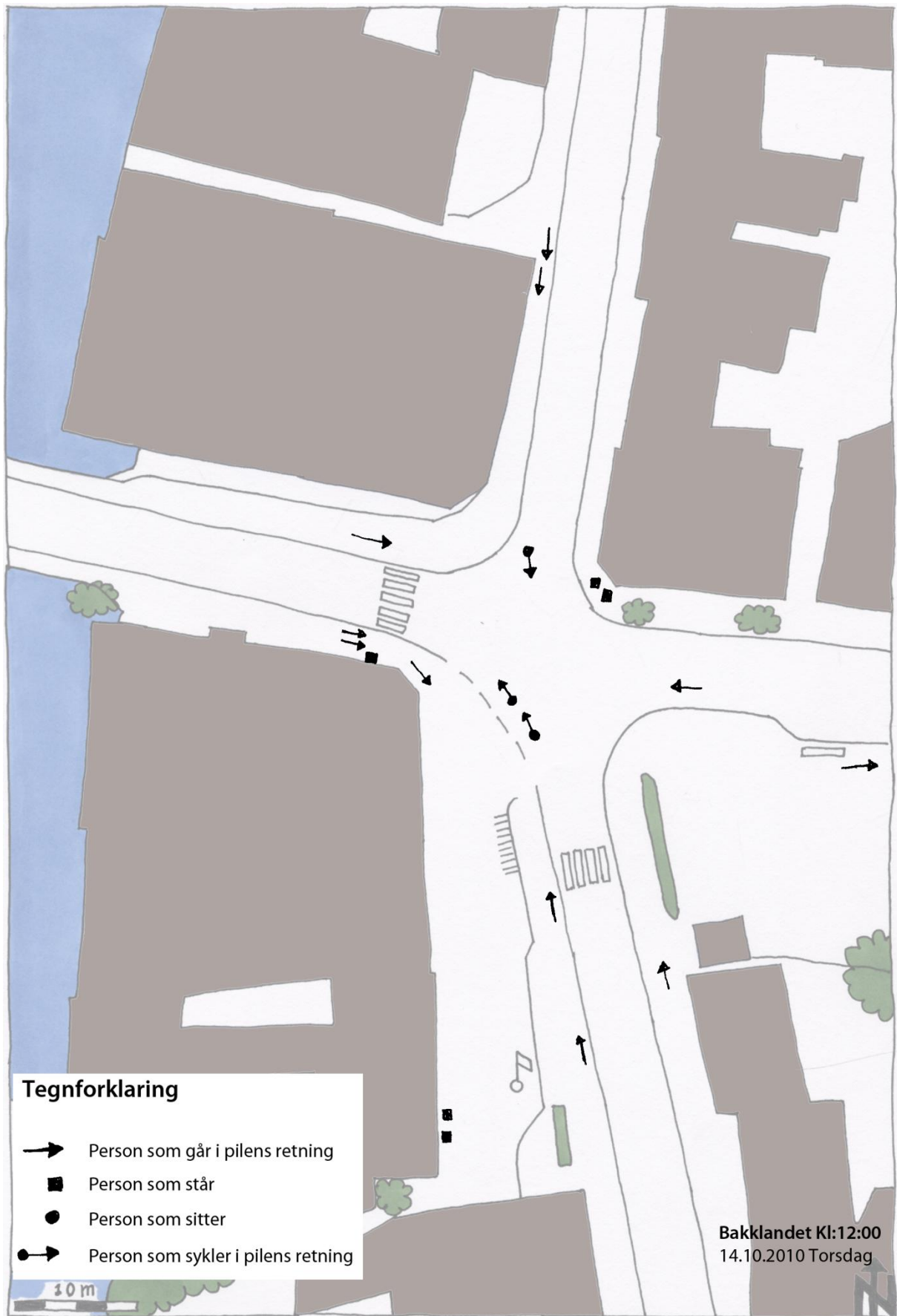
registreringene fra Bakklandet lagt over hverandre. Her kan en se i hvilke områder folk beveger seg mest, en kan blant annet se at det ikke er så mye bevegelse opp og ned bakken i vest. Dette illustrasjonskartet får ikke så godt frem at folk går mye midt i veien, som jeg har nevnt tidligere, men en kan se at syklistene kun holder seg til veibanen.

	BAKKLANDET - KL: 12:00
Dag og dato	Torsdag, 14. oktober 2010.
Vær-informasjon fra yr.no	Har ikke noter informasjonen.
Egne værobservasjoner	Sol og fint, men det har vært en del regnbyger tidligere.
Totalt antall personer	19 personer, hvorav 5 står, 3 sykler og 11 går. Ingen sitter.
Alderssammensetning	Det er folk i alle aldre, deriblant et par eldre personer med stokk.
Aktivitet	Jeg ser turister, barnevogn, folk som sykler og folk som går med kaffen sin i hånden. Jeg ser to som går tur med hund, og flere vareleveringsbiler. 3 av dem som står er folk som arbeider, en vasker vinduer, og 2 frisører oppholder seg utenfor salongen sin.

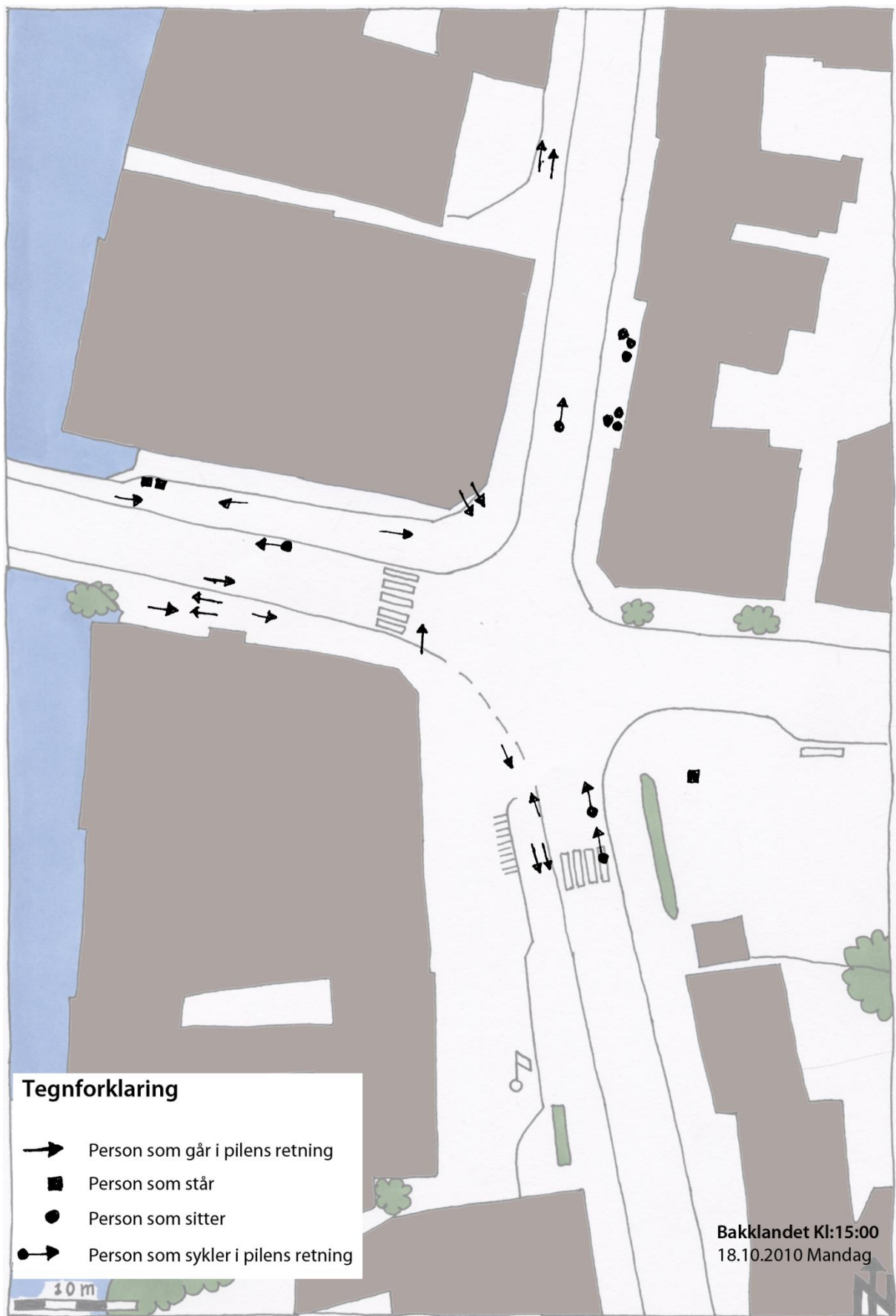
	BAKKLANDET - KL: 15:00
Dag og dato	Mandag, 18. oktober 2010.
Vær-informasjon fra yr.no	9 grader.
Egne værobservasjoner	Oppholds, fint vær.
Totalt antall personer	31 personer, hvorav 4 sykler, 3 står, 6 sitter og 18 går.
Alderssammensetning	Mest studenter, men også noen voksne, et barn og en i barnevogn.
Aktivitet	Personen med barnevogn sitter utenfor kafeen Dromedar, det gjør de andre som sitter også. En del sykler og et par biler passerer.

	BAKKLANDET - KL: 18:00
Dag og dato	Onsdag, 13. oktober 2010.
Vær-informasjon fra yr.no	Har ikke notert noen informasjon.
Egne værobservasjoner	Litt regn i luften, det har regnet hele dagen. Litt varmere enn gårsdagen som målte 5-6 grader i følge yr.no.
Totalt antall personer	25 personer, hvorav 1 står, 2 sykler og 22 går. Ingen sitter.
Alderssammensetning	Ulike aldre, også noen barn.
Aktivitet	En del er ute å jogger, og det er en som går tur med hund. Flere ser ut til å være på vei hjem fra jobb. Jeg ser også flere biler som ser ut til å hente eller slippe folk av.

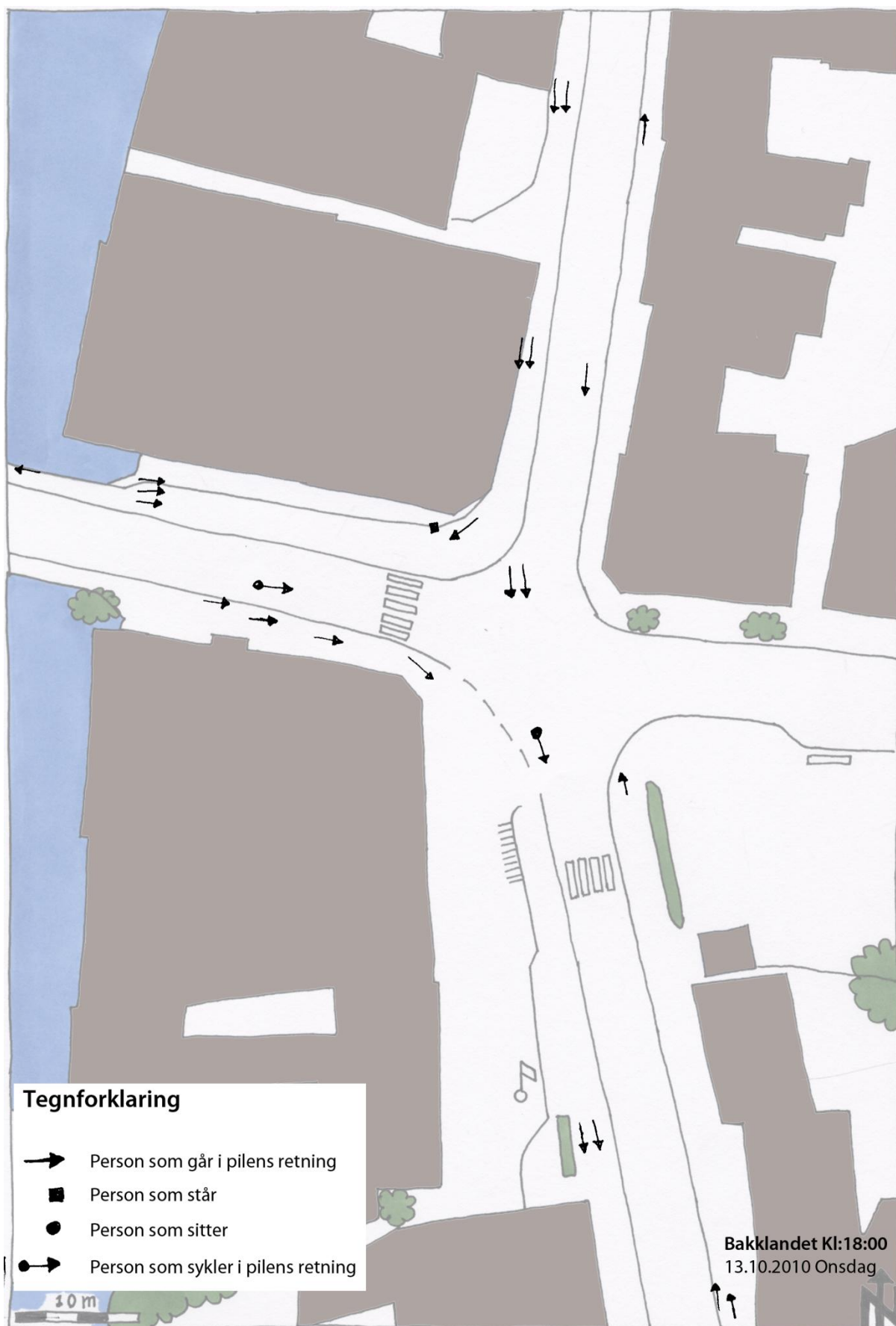
	BAKKLANDET - KL: 21:00
Dag og dato	Onsdag, 13. oktober 2010.
Vær-informasjon fra yr.no	Har ikke notert noen informasjon.
Egne værobservasjoner	Det regner ganske mye.
Totalt antall personer	23 personer, hvorav 4 står, 2 sykler og 17 går. Ingen sitter.
Alderssammensetning	Det er stort sett unge mennesker, men også noen eldre.
Aktivitet	3 av de stående står utenfor serveringsstedet Naboen.

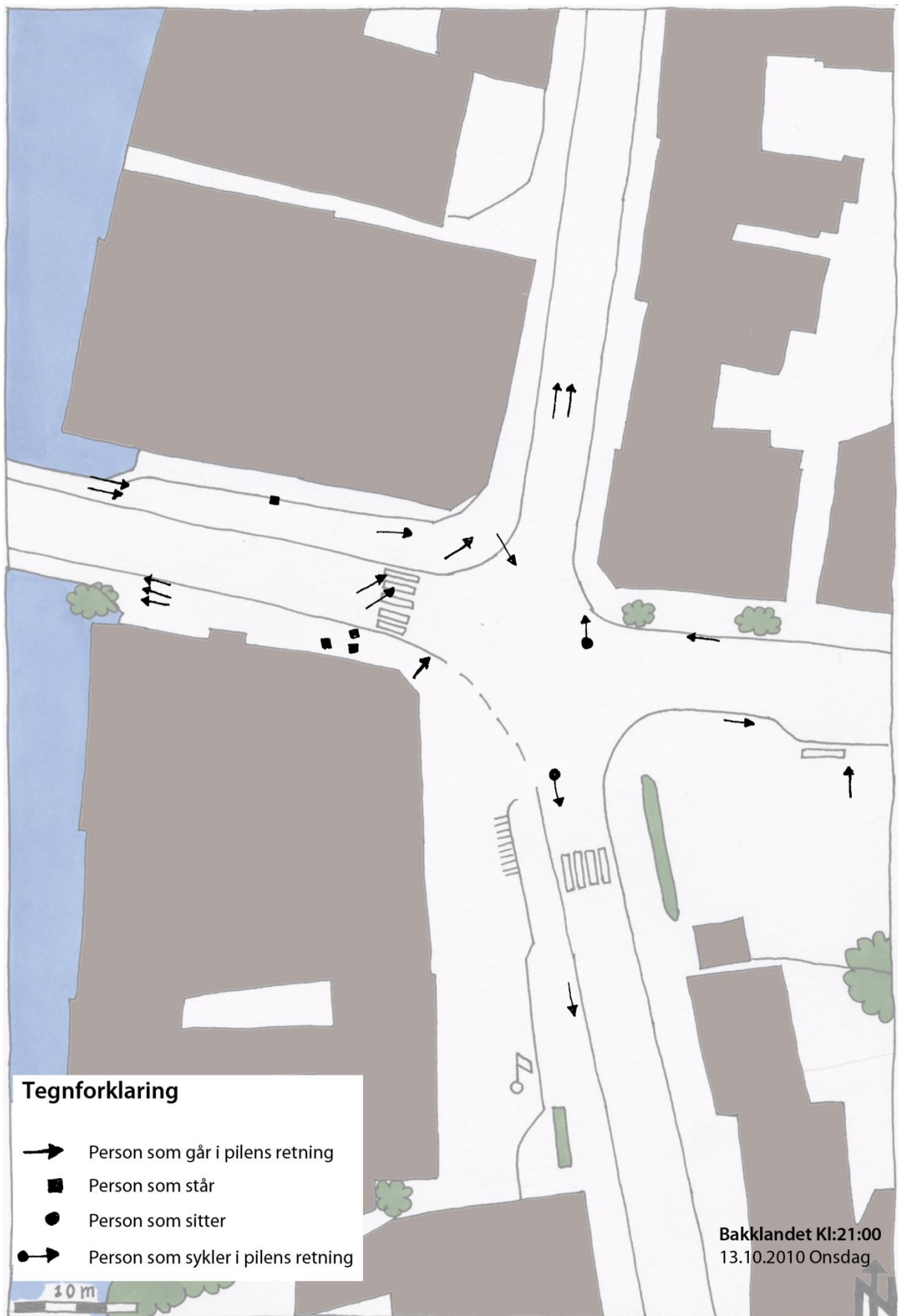
Figur 14: Illustrasjon av registreringer av folks aktiviteter ved Baklandet kl. 12:00. Torsdag 14.10.2010.

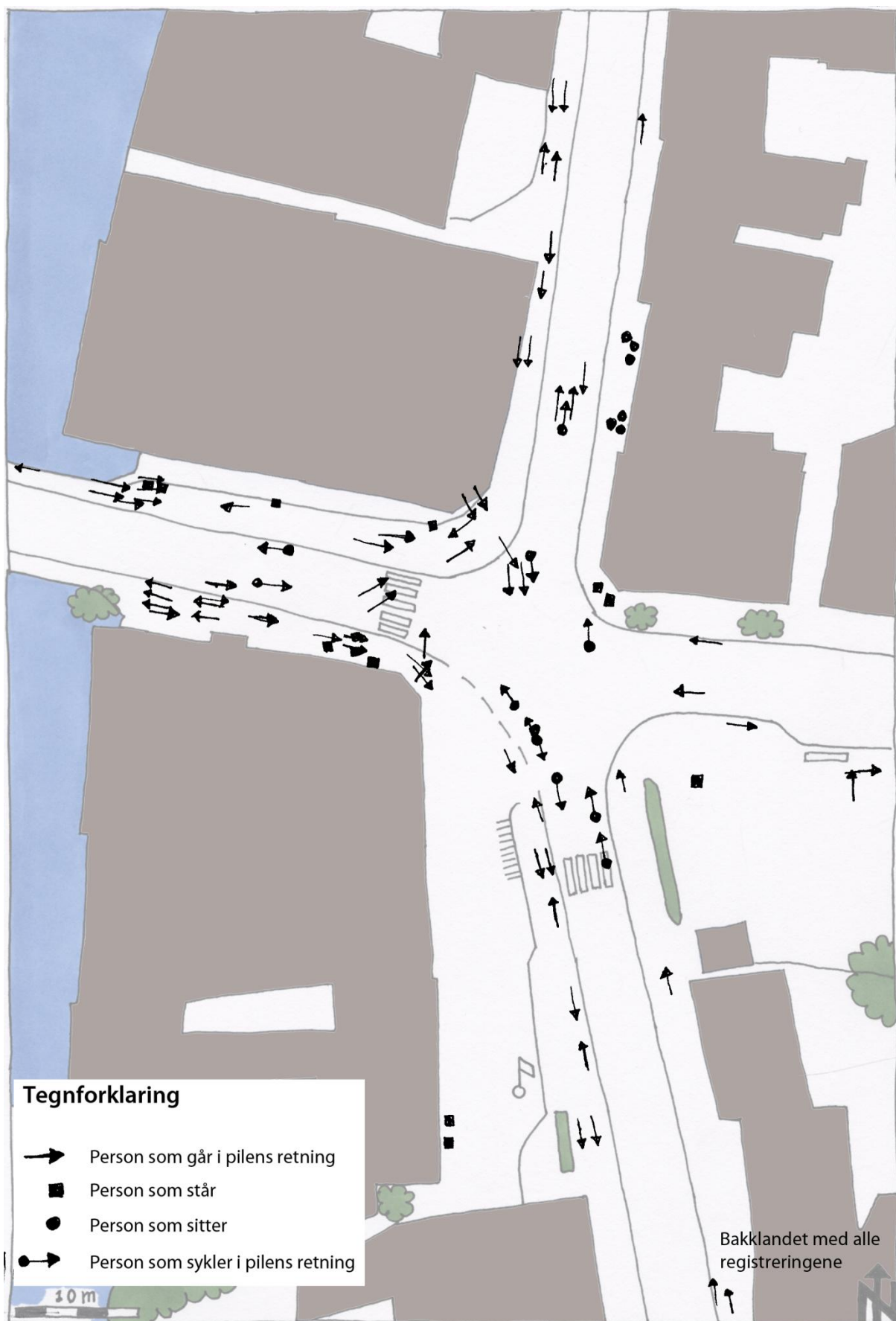
Figur 15: Illustrasjon av registreringer av folks aktiviteter ved Baklandet kl. 15:00. Mandag 18.10.2010.

Figur 16: Illustrasjon av registreringer av folks aktiviteter ved Baklandet kl. 18:00. Onsdag 13.10.2010.

Figur 17: Illustrasjon av registreringer av folks aktiviteter ved Baklandet kl. 21:00. Onsdag 13.10.2010.

Figur 18: Registreringene fra alle fire tidspunktene lagt over hverandre for å vise ferdselsårene på Baklandet.

Analyse av observasjonene på Bakklandet med bakgrunn i Gehls aktiviteter

Argumenter for vurdering av nødvendige aktiviteter

Det er ikke så lett å identifisere den nødvendige aktiviteten, men jeg ser en del som tydelig er på vei hjem fra arbeid eller skole i hvert fall. Dette må så sees i sammenheng med de valgfrie aktiviteter, og den har jeg gitt fullt skår, noe som indikerer god kvalitet på utemiljøet, og den nødvendige aktiviteten skal i følge Gehl dermed gå saktere. Min generelle oppfatning er at alt går litt saktere på Bakklandet enn på de andre stedene, her rusler folk bortover gatene. Jeg gir derfor fullt skår på denne (se kapittel 3.5 for opplysninger om måten disse velges).

Argumenter for vurdering av valgfrie aktiviteter

Her mener jeg det ikke er noen tvil om at det forekommer svært mye valgfri aktivitet. Jeg ser et vell av frivillig aktivitet som at folk er ute og går tur med hund, jogger, triller barn i spedbarnsvogner, sitter på kafe og turister som finner veien hit. Det er også svært mange av dem i forhold til den totale mengden mennesker som er der. Jeg gir derfor fullt skår på denne.

Argumenter for vurdering av følgeaktiviteter (sosiale aktiviteter)

Det er her ikke så mange mennesker, men det er også et mye mindre område enn både Torget og Solsiden. Det vil slikt sett ikke være like mange potensielle sosiale aktiviteter som vil kunne oppstå, men et annet moment her er at folk bruker mye lengre tid her. Jeg synes det her er litt vanskelig å gi et sikkert skår, men jeg velger å gi middels skår.

6.2 Gjennomgang av historisk utvikling og planer for Bakklandet – L'espace concu

Bakklandet har i dag et helt annerledes utseende enn Midtbyen hvor Cicignons rette og brede gateløp fremdeles eksisterer, (Håpnes and Stav 2003). Bakklandet har ikke hatt en slik streng regulering, men en mer tilfeldig fremvekst.

“På Bakklandet har bebyggelsen vokst frem mer tilfeldig og uten noen form for overordnet regulering.”, (Rolland 2008).

Dette har gitt området et eget særpreg med smale gateløp og et litt uryddig bebyggelsesmønster. Bakklandets gateløp i sin nåværende form stammer helt tilbake til rundt 1800, (Håpnes and Stav 2003). Den eldste faste bosetningen kom rundt 1650, men det var først etter brannen i Midtbyen i 1708 at stedet begynte å vokse.

I middelalderen fantes det et teglverk på Bakklandet, men arbeidet var sesongbetont og kan være en av årsakene til at det tok så lang tid før folk begynte å bosette seg der. Det har blitt drevet teglverk her helt inn på 1900-tallet, og ved århundreskiftet dekket Trondhjems Aktieteglverk hele 70 mål. I dag er det bare teglverkshallen som står igjen, denne ble gjort om til leiligheter på midten av 1990-tallet.

Bryggene på Bakklandet fungerte opprinnelig som lagerbygninger for borgerne i byen. Det var først da folk for alvor begynte å bosette seg her utpå 1700-tallet at de som bodde her fikk en tilknytning til bryggene, de bygde da sine egne brygger. Forbindelse over elva har vært en viktig forutsetning for utviklingen på Bakklandet. Byens østlige bru lå opprinnelig der Elgeseter bru ligger i dag. Da Gamle Bybro ble reist etter

brannen i 1681, ble denne stående å forfalle. Dette kan ha bidratt til veksten på Bakklandet på 1700-tallet. I 1887 stod Bakke bru klar, men før dette var Gamle Bybro eneste bruforbindelse til Bakklandet. Med Bakke bru forsvant siste rest av ferjetrafikken over elva.

“Lov angaaende Bygningsvæsenet i Trondhjem” ble sanksjonert av Kongen 10.09.1845, Lovens virkeområde skulle også gjelde for “forstedene” Ila og Bakklandet, (Bull and Næss 1985). Bakklandet ble dermed juridisk og formelt inkluderes i planene for byen.

Rundt 30 gårder brant mer eller mindre ned i brannen på Nedre Bakklandet og i Nygata i 1847. I følge bygningsloven måtte område reguleres før bebyggelsen kunne gjenreises, og Bakklandets første reguleringsplan kom dermed til og vedtatt i bystyret i 1848. Planen regulerte inn bredere gater og gårdene måtte gjenreises i mur for å hindre spredning av brann.

Riv skiten!

I 1950-årene økte trafikkmengden og Bakklandet ble trukket frem som mulig løsning for Trondheims trafikkproblemer, (Bull and Næss 1985). Mot slutten av 60-årene fikk en del av beboerne på Bakklandet tilbud om å selge husene sine. Kommunen anså Bakklandet for å ha vært slum de siste 60 årene, og skulle nå ordne opp. Det skulle bygges vei gjennom bydelen i stedet for hus. På 1960-tallet ble det utredet både to- og firefelts alternativer på en motorvei som skulle gå langs elva. De kommunalt oppkjøpte husene ble stående og forfalle i påvente av rivning, og mange ble stående tomme. Forslummingen begynte for alvor etter disse oppkjøpene, samtidig som trafikken over Bakklandet økte.

“Samtidig vokste gjennomgangstrafikken og tvang unger og voksne fotgjengere bort fra gatene. I rushtrafikken sto bilene tett og truet med å blyforgifte beboerne i de lave trehusene som lå kloss inntil veibanen.”(Bull and Næss 1985), s. 97.

Mange solgte husene sine og flyttet fra området, men ikke alle. Vernetanken vokste rundt 1970, og det første initiativet til organisert kamp startet i 1971 med “Miljøgruppa Bakklandet”, (Bull and Næss 1985). Velforeninger ble stiftet, og husokkupasjon ble et middel for å hindre rivning. Ved å få folk til å bo i husene, samtidig med felles dugnader for å pusse opp husene, hindret nok dette rivning av en rekke hus. I tillegg ønsket Riksantikvaren å verne en rekke av husene. På midten av 1970-tallet kom Norsk Veiplan II, hvor Bakklandet inngikk. En tofelts motorvei skulle legges over Bakklandet, og i 1980 ble den såkalte “Bakklandsutredningen” offentliggjort med 6 alternative reguleringsplaner. Figur 19 viser et av disse forslagene. En massemønstring for bevaring av Bakklandet i 1977 reddet Bakklandet mot sanering, (Håpnes and Stav 2003). Både beboere, studenter og akademikere stod i spissen for verneaksjonen. I mai 1985 kom den endelige avklaringen da Trondheim bystyre vedtok en transportplan som innebar at en gjennomfartsvei over Bakklandet ikke lenger var aktuell, (Bull and Næss 1985).

Figur 19: Bakklandsutredningens forslag nr. 5, hentet fra boka "Bakklandet lever!", s. 104, (Bull and Næss 1985).

Livet på Bakklandet

I boka "Bakklandet Lever!", (Bull and Næss 1985), kan en lese flere fortellinger om livet på Bakklandet fra folk som har bodd der. Skuespiller Hallbjørn Rønning var guttunge på 50-tallet og forteller om barndommen på Bakklandet. Han forteller om en hel rekke steder hvor ungene i området bedrev med både skihopp og kjelkekjøring på vinteren, og med fotball og annen lek om sommeren. Han forteller også om folk som satt i timesvis i prammene sine ute på elva å fisket om sommeren. Han kan forteller om enkelt steder hvor det var helt oppspadd etter folk som grov etter mark til fisinga. Det var også muligheter for stangfiske fra land.

Signe Arntsen flyttet til Bakklandet i 1950-årene og forteller at hun kunne kjøpe alt hun trengte mellom Lillegårdsbakken og Gamle Bybro, og det var livlig aktivitet med mange arbeidsplasser. I 1970 kunne man telle 31 butikker mellom Bakke bru og Lillegårdsbakken, (Bull and Næss 1985), s. 56. Det fantes også bakeri med mulighet for kaffe og kake og formiddagsprat med gode naboer, forteller Arntsen. Hun forteller også om ungene som brukte gata som lekeplass hvor de sparket fotball og løp fritt rundt.

Livet rundt butikkene utgjorde nærmiljøet hvor det sosiale liv foregikk, slik Aase Kristansen beskriver det fra sin barndom:

"Når kjerringan kom og slo seg ned på krakken utenfor disken, kunne de sitte der i timesvis og fortelle om ting som hadde hendt." (Bull and Næss 1985),s. 57-58.

Analyse av planene for Bakklandet med bakgrunn i Gehls aktiviteter

Jeg tolker Lefebvres planbegrep som også å kunne omfatte et sted som har blitt til etter hvert og ikke på bakgrunn av en plan.

Bakklandet har ingen klar plan bak seg, det er et område som har blitt til etter hvert. Det kom forslag til en plan som innebar sanering av området til fordel for motorvei. Dette ble stoppet fordi man ønsket å verne og bevare området slik det var. Implisitt mener jeg det da var dette som var den ønskelige utviklingen (bevare området slik det var), og dermed er det jeg må bygge argumentene mine på her. Jeg må altså se på hvordan området var da planene om motorvei ble forkastet, hvilke former for aktivitet som fantes. Jeg mener min tolkning her kan underbygges ved et sitat hentet fra "Plan for Midtbyen":

"Flere boliger i Midtbyen – og nærmest tilgrensende områder som Bakklandet og Ila – vil kunne bedre det sosiale miljø, som er en av hovedforutsetningen for vern av bybildet." (Trondheim 1976), s. 13.

For å få et inntrykk av de ulike aktivitetene som foregikk på denne tiden har jeg funnet en del tekster hvor folk, bosatt på Bakklandet på denne tiden, forteller om aktiviteter som foregikk der. Dette kan leses i kapittel 6.2, under overskriften "Livet på Bakklandet". Det er dette jeg bruker som bakgrunn for mine argumenter for å vurdere nødvendige-, valgfrie- og følgeaktiviteter under her.

Argumenter for vurdering av nødvendige aktiviteter

En av fortellere, Signe Arntsen, forteller at det var mange arbeidsplasser i området, og alle de forretningene en trengte for sine innkjøp. Hun forteller også om mye livlig aktivitet rundt arbeidsplassene. Med alle arbeidsplassene og forretningene må det ha vært mye nødvendig aktivitet som foregikk på bakklandet. Som forklart i kapittel 3.5 må vurderingene fra de valgfrie aktivitetene også legges til grunn her for å kunne gi et skår for denne aktiviteten. De valgfrie aktivitetene har jeg gitt full skår, og da vil jeg også gi denne full skår.

Argumenter for vurdering av valgfrie aktiviteter

Hallbjørn Rønning forteller om folk som fisket i timesvis fra prammene sine utpå elva, så mange drev å fisket at det enkelte steder var helt oppspadd for mark. Fiske med stang fra land var også mulig. Rønning forteller også om livet som barn på Bakklandet. De hadde en hel rekke steder å berdiva all slags leke. Signe Arntsen kan forteller at barna også brukte gaten som lekeplass. Arntsen snakker også om et bakeri hvor en kunne sette seg ned for formiddagsprat med gode naboer, kaffe og kake. Det fantes mange ulike forretninger på Bakklandet hvor det sosiale livet. Aase Kristansen kan forteller om folk som satt seg ned i butikkene i timesvis for å snakke.

Fortellingene danner et bilde av en rekke ulike valgfrie aktiviteter, på bakgrunn av informasjonen fra disse fortellingen gir jeg fullt skår på denne.

Argumenter for vurdering av følgeaktiviteter (sosiale aktiviteter)

Det kommer fram at det finnes mange arbeidsplasser og forretninger, og at det er mye livlig aktivitet rundt arbeidsplassene. Dette må bety at det er mange mennesker som bedriver nødvendige aktiviteter på Bakklandet. Jeg oppfatter det også som det er mange som bedriver valgfrie aktiviteter. Historien fra Rønning om alle dem som fisket langs elva, sier noe om dette. Med mange mennesker som bedriver de to andre aktivitetene er store muligheter for at følgeaktiviteter kan oppstå. På bakgrunn av dette gir jeg fullt skår på denne.

6.3 Intervjuene fra Bakklandet- L'espace vécu

Intervjuene fra Bakklandet fins i sin helhet under Vedlegg 3.2 – Informantene om Bakklandet, under følger oppsummering og analyse av intervjuene.

Oppsummering Bakklandet

Aktiviteter informantene nevner fra Bakklandet:

Møte folk, tar med besøkende dit, grilling, ballspill, drikke kaffe, lese avis, drikke øl, gå på konsert, spise, kikke på husene, prøve sykkelheisen, gå tur, rusle, kikke på folk, ta bilder, gå i butikkene, jogge, sitte utenfor kafeene, fiske og sitte lang elva.

Spesielle steder som blir nevnt: "Gåsa parken", sykkelheisen "Trampe", Skysstasjonen, Naboen, Choco Boco, Rabarbra, Dromedar og promenaden langs elva. Stedene kan sees i Vedlegg 1.2 – kart over Bakklandet.

Positive og negative ord

I Tabell 4 har jeg samlet de fleste ordene informantene bruker om Bakklandet, både positive og negative.

Tabell 4: Ord og begreper informantene bruker om Bakklandet.

Ord og begreper informantene bruker om Bakklandet	
Positive ord	Negative ord
Upretensiøst	Prestasjonsangst
Laidback	Dyrt
Sjarmerende uteservering	Mye gjennomgang
Stemning	Små boliger
Trivelig	Rare åpningstider
Elsker	Liker ikke bilene
Koselig	Håpløs sykkeltrase
Artig	Dumt ikke promenaden er sammenhengende
Autentisk	
Ikon	
Liv	
Fint	
Liker	
Ekte	
Nasjonalskatt	
Fineste	
Spesielt	
Morsom	
Attraktivt	
Severdighet	
Bra	
Varm	
Tett	
Hyggelig	
Kjent	
Minneverdig	

I Tabell 5 har jeg plukket ut ting som flere av informantene nevner, og merket av for hvor mange som mener eller nevner det samme.

Tabell 5: Tabellen viser sammenlikninger av informantenes utsagn om Bakklandet.

TING SOM BLIR NEVNT OM BAKKLANDET	INFORMANTENE NEVNER									SUM
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Generelt positivt eller negativt										
Snakker mest positivt om stedet	X	X	X	X	X	X	X	X	X	9
Snakker både positivt og negativt om stedet										
Snakker mest negativt om stedet										
Spesiell bruk av ord										
Bruker ord som koselig og trivelig om stedet	X	X	X	X		X	X	X	X	8
Aktiviteter og bruk som nevnes										
Nevner aktiviteter ved "Gåsa parken"		X					X	X	X	4
Sier de går tur der			X	X	X			X		4
Sier det alltid er folk der, eller de møter folk der	X	X		X	X					4
Sier de tar med gjester dit	X				X		X			3
Nevner noe med butikkene der	X	X			X		X			4
Nevner butikker med design- og håndlagde ting		X			X		X			3
Nevner noe med søndagsåpne butikker	X				X					2
Nevner noe med serveringsstedene der	X	X	X		X		X	X	X	7
Omtaler området som et sted med mange kafeer	X	X			X		X	X	X	6
Sier de bruker serveringsstedene der		X	X		X		X	X	X	6
Nevner serveringsstedet Skysstasjonen		X					X	X	X	4
Nevner serveringsstedet Naboen		X					X		X	3
Nevner serveringsstedet Choco Boco	X		X					X		3
Nevner serveringsstedet Rabarbra	X							X		2
Nevner serveringsstedet Dromedar		X								1
Nevner noe med bruk i ulike årstider		X	X	X				X	X	5
Sier de bruker det hele året		X	X	X						3
Sier de bruker det mest på sommeren								X	X	2
Spesielle ting som nevnes										
Synes den gamle bygningsmassen er verdifull og fin		X	X	X		X	X	X	X	8
Nevner sykkelheisen "Trampe"			X					X		2
Sier de ikke liker bilene der					X		X			2
Nevner at det er mye turister der			X			X				2

Analyse av intervjuene om Bakklandet med bakgrunn i Gehls aktiviteter

Argumenter for vurdering av nødvendige aktiviteter

Her er det eneste jeg oppfatter som en nødvendig aktivitet butikkene de nevner, men de omtales som butikker med design og håndlagde ting. Informant 1 sier følgende: "Det er søndagsåpne butikker, så det er stemning der uansett." Jeg oppfatter det ikke slik at det er snakk om butikker man gjør sin nødvendige innkjøp i. Jeg vil på bakgrunn av dette si det ikke er så mye nødvendig aktivitet på Bakklandet. Jeg må likevel gi fullt skår på de nødvendige aktivitetene på bakgrunn av at jeg gir fullt skår på de valgfrie aktivitetene, slik jeg har definert kriteriene mine under kapittel 3.5.

Argumenter for vurdering av valgfrie aktiviteter

Min oppsummering av aktiviteter informantene nevner fra Bakklandet ser slik ut:

Møte folk, tar med besøkende dit, grilling, ballspill, drikke kaffe, lese avis, drikke øl, gå på konsert, spise, kikke på husene, prøve sykkelheisen, gå tur, rusle, kikke på folk, ta bilder, gå i butikkene, jogge, sitte utenfor kafeene, fiske og sitte lang elva.

Her er det kun det å gå i butikkene som er noe annet enn valgfrie aktiviteter, men butikkene omtales som spesielle butikker med design og håndlagede ting i slik at det antageligvis ikke er snakk om noe nødvendig innkjøp fra disse. Listen er så stor og variert at det ikke er noen tvil om at det her må gis fullt skår.

Argumenter for vurdering av følgeaktiviteter (sosiale aktiviteter)

Jeg får ikke vite så mye om mengden med mennesker som befinner seg på Bakklandet, men informant 1 sier det er et sted man alltid møter folk. Jeg har gitt fullt skår på både nødvendige- og sosiale aktiviteter, og med kommentaren fra informant 1 virker det som det må være en del folk der. Det er i alle fall hva jeg ville ha tenkt dersom jeg aldri hadde vært på stedet før, men kun hørt på hva disse informantene har å si. Jeg gir derfor fullt skår også her.

7 Solsiden

7.1 Observasjoner på Solsiden – L'espace perçu

Figur 20: Bilde av Solsiden tatt fra Verftsbrua (fotografert av meg)

På en vanlig hverdag sees stort sett folk i alderen 30 og opp mot 50 år på Solsiden, se bilde av Solsiden Figur 20. Det er utpreget lite eldre og barn. Det ser ut til at folk bruker Solsiden som en gjennomfartsåre med mindre de skal treffe noen på ett av de mange serveringsstedene. En del turister er også å se og høre. Det er en stadig strøm av folk rundt bussholdeplassene i Innherredsveien. Strømningene av folk går stort sett fra denne siden og bort mot og over den nye gangbroa. En del folk med koffert er også å se i retning mot brua, og skal kanskje ta et tog eller en flybuss som begge har holdeplass like over broa. Da jeg var der en lørdag formiddag så situasjonen litt annerledes ut. Nå hadde folk reist til byen for å gå i butikker og spise kake på kafé. Alderssammensetningen var derfor litt annerledes. Familier med litt større barnehagebarn var å se i fleng, det var også en del kjærestepar eller venner i ulike aldre. Kjøpesenteret var fullt av folk denne dagen, slik var det ikke ellers i ukedagene. Det gikk også flere folk i sørvestlig retning, noe det ikke hadde vært mye å se av i ukedagene. I begynnelsen av mai var jeg en kort tur til Trondheim og gikk tilfeldigvis forbi Solsiden. Nå var det varmt og fint vårvær, og denne gangen så ting helt annerledes ut med uteserveringene fulle av folk. Jeg så også for første gang folk med hunder i området. Området var ikke til å kjenne igjen. Jeg var dessverre ikke på de andre plassene på dette tidspunktet, så jeg har bare denne ekstra observasjonen fra Solsiden.

Under her har jeg samlet litt informasjon om blant annet vær og aktiviteter fra de ulike tidspunktene jeg var ute å gjorde registreringer på Solsiden, informasjonen er samlet i tabeller. Under dette presenterer jeg kartillustrasjoner med registreringene fra de ulike tidspunktene, se Figur 21, Figur 22, Figur 23 Og Figur 24. Det siste illustrasjonskartet, Figur 25, viser alle fire registreringene fra Solsiden lagt over hverandre. Her kan en se i hvilke områder folk beveger seg mest. Her ser vi også tydelig hvor få folk som går eller oppholder seg i området rundt Dokkhuset og gressplenen der, jeg registrerte også dette området. Som tidligere nevnt er det langs restaurantrekka, mellom holdeplassen ved Innherredsvei og gangbroa, det er mest aktivitet.

	SOLSIDEN - KL: 09:00
Dag og dato	Torsdag, 14. oktober 2010.
Vær-informasjon fra yr.no	Har ikke notert noe informasjon.
Egne værobservasjoner	Oppholdsvær, men skyet. Det kom noen regndrypp etter hvert. Ikke like kaldt som dagen før, kanskje rundt 7-8 grader.
Totalt antall personer	47 personer, derav 8 sykler, 3 står, 1 sitter og 35 går.
Alderssammensetning	Stort sett voksne folk, men også noen studenter.
Aktivitet	Det ser ut som folk stort sett er på vei til jobb. Flere sykler. Noen kommer eller går med koffert, antageligvis på vei til eller fra tog eller buss. Det satt en håndfull folk innendørs på Choco Boco som mandag til fredag åpner kl.: 07:45 her på Solsiden.

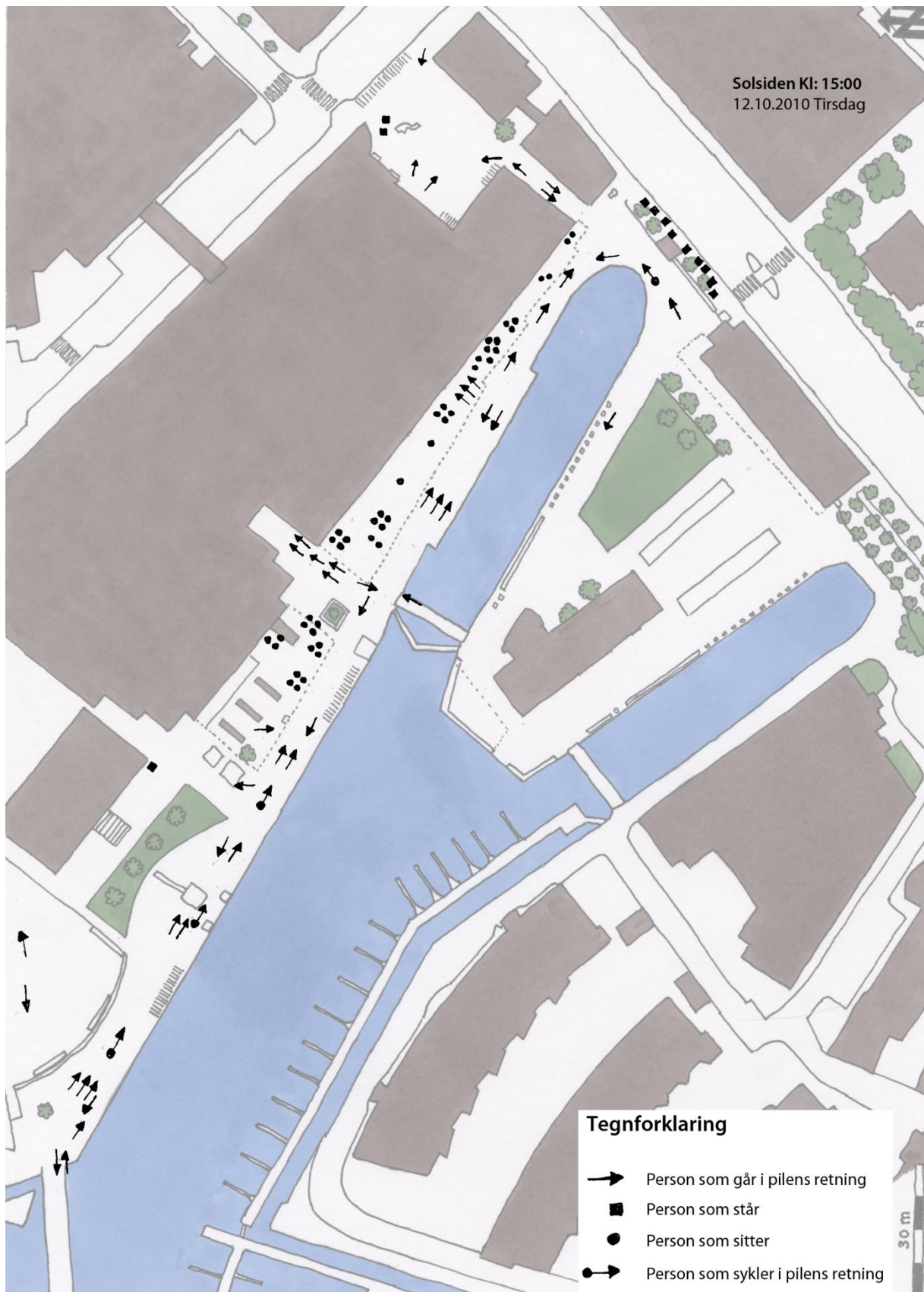
	SOLSIDEN - KL: 15:00
Dag og dato	Tirsdag, 12. oktober 2010.
Vær-informasjon fra yr.no	6 grader.
Egne værobservasjoner	Oppholdsvær, lettskyet og relativt vindstille.
Totalt antall personer	107 personer, derav 4 sykler, 12 står, 44 sitter og 47 går.
Alderssammensetning	Stort sett i alderen 30+.
Aktivitet	Folk både syklet og gikk langs dokken og restaurantrekka. Alle som sitter er langs denne restaurantrekka, men ingen utenfor lokaliseringen til Bare Blåbær langs Innherredsveien. Flere av dem som står venter på bussen.

	SOLSIDEN - KL: 18:00
Dag og dato	Tirsdag, 19. oktober 2010.
Vær-informasjon fra yr.no	Har ikke notert noe informasjon.
Egne værobservasjoner	Oppholdsvær, men mørke skyer. Det hadde regnet store deler av dagen og det kom noe regndrypp mens jeg var der. Det blåste litt surt. Termometeret nærmet seg null, og det kom 5 cm. snø i løpet av natten.
Totalt antall personer	73 personer, hvorav 7 sykler, 7 står, 7 sitter og 52 går.
Alderssammensetning	Voksne folk i alderen 30 år og oppover.
Aktivitet	Jeg så en del turister, og folk som gikk ut og inn av kjøpesenteret. Jeg så en med barnevogn utenfor Bare Blåbær. Det så også ut til å være møteplass for en del, så selv om det ikke satt så veldig mange ute var det litt folk innendørs på de forskjellige serveringsstedene. Varmelamper var nok ikke nok, denne kalde og sure kvelden, selv for den mest røyksugne bargjest.

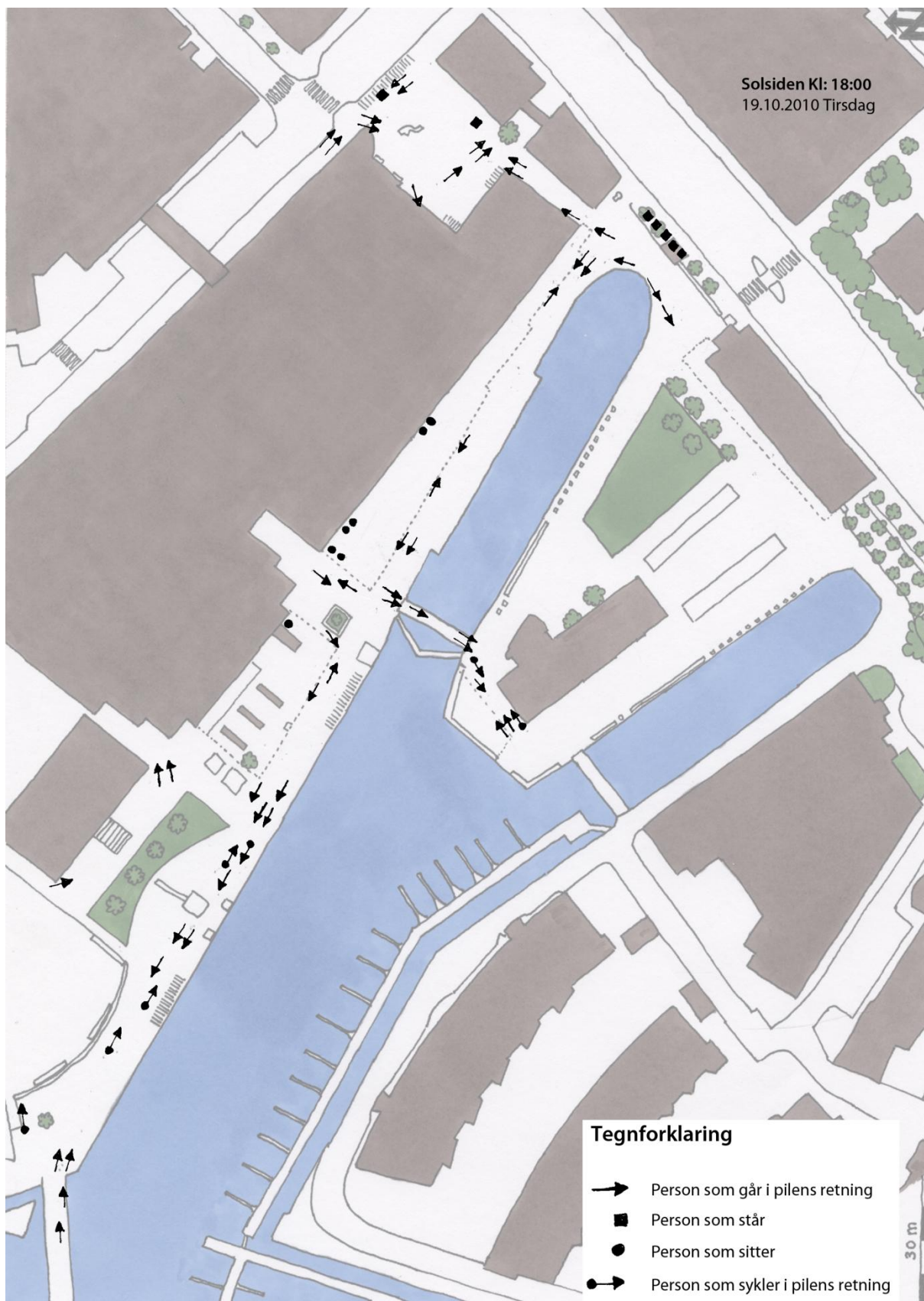
	SOLSIDEN - KL: 21:00
Dag og dato	Mandag, 18. oktober 2010.
Vær-informasjon fra yr.no	9 grader.
Egne værobservasjoner	Fint vær.
Totalt antall personer	118 personer, hvorav 4 sykler, 12 står, 67 sitter og 35 går.
Alderssammensetning	Aldersgruppen 30-50 år.
Aktivitet	Det er flere turister, og hele 67 personer sitter ute på serveringsstedene. Det er en rolig og fin atmosfære. Jeg så også en person med barnevogn på stedet, personen gikk med både vogn og koffert i retning mot gangbroa.

Figur 21: Illustrasjon av registreringer av folks aktiviteter ved Solsiden kl. 09:00. Torsdag 14.10.2010.

Figur 22: Illustrasjon av registreringer av folks aktiviteter ved Solsiden kl. 15:00. Tirsdag 12.10.2010.

Figur 23: Illustrasjon av registreringer av folks aktiviteter ved Solsiden kl. 18:00. Tirsdag 19.10.2010.

Figur 24: Illustrasjon av registreringer av folks aktiviteter ved Solsiden kl. 21:00. Mandag 18.10.2010.

Figur 25: Registreringene fra alle fire tidspunktene lagt over hverandre for å vise ferdselsårene på Solsiden.

Analyse av observasjonene på Solsiden med bakgrunn i Gehls aktiviteter

Argumenter for vurdering av nødvendige aktiviteter

Folk ser ut til å bruke stedet som en gjennomfartsåre, og flere ser ut til å være på vei til arbeid eller skole. Folk sykler eller går relativt målrettet frem og tilbake langs dokken. Ved Innherredsveien er det holdeplass for en del passerende busser, og over brua ligger jernbanestasjonen og sentrum av byen. Av de valgfrie aktivitetene gir jeg et medium skår, jeg gir derfor også denne et medium skår.

Argumenter for vurdering av valgfrie aktiviteter

Jeg registrerer at det sitter ganske mange personer utendørs på kafeene og restaurantene, slik at det er mange som gjør en valgfri aktivitet. Det er her også en hel del steder å velge mellom. Det er likevel ikke så mange andre valgfrie aktiviteter som foregår her, det er for eksempel ingen som går tur med hund eller jogger her. Jeg så ingen med spedbarnsvogner, men et par med barnevogn med litt større barn i. Til å være et så stort område var ikke dette mye. Det er altså bare en valgfri aktivitet som hovedsakelig drives her, og det er å sitte på et serveringssted. Jeg synes ikke dette er nok til å gi fullt skår, og gir derfor et medium skår.

Argumenter for vurdering av følgeaktiviteter (sosiale aktiviteter)

Totalt er det ganske mange mennesker på Solsiden, men jeg registrerer over et ganske stort område her, det største av de tre, så antallet mennesker spres rundt på et mye større område. Dette er den vanskeligste kategorien å få øye på, men på bakgrunn av mengden mennesker her gir jeg nesten fullt skår.

7.2 Gjennomgang av historisk utvikling og planer for Solsiden – L'espace concu

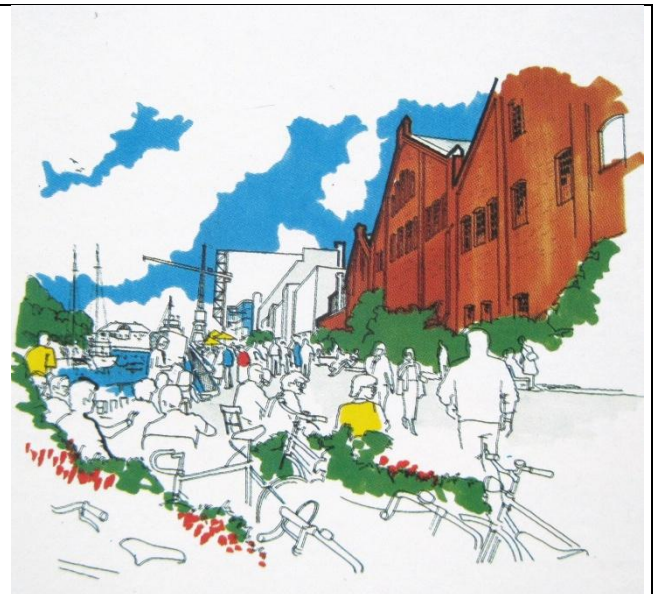
Området som vi i dag kaller Solsiden eller Nedre Elvehavn, inneholdt fra 1890-årene Trondhjems Mekaniske Verksted (TMV), (Lilleeng 2010). Bedriften flyttet ned hit for å få bedre plass og mulighet for å bygge større skip. Bedriften hadde allerede da eksistert siden 1872 da Fabrikken ved Nidelven og Trolla Brug ble slått sammen til TMV. Ved århundreskiftet var det over 700 ansatte og skipsverftet var blant landets største arbeidsplasser. I 1983 ble den tradisjonsrike bedriften lagt ned.

Arkitektkonkurranse for Nedre Elvehavn

Høsten 1985 inviterte Samarbeidsutvalget for Nedre Elvehavn til idekonkurranse om Nedre Elvehavn, (Trondheim_Kommune, ARC et al. 1986). Samarbeidsutvalget for Nedre Elvehavn besto av de største grunneierne, Trondheim kommune, Aker eiendom, Ila- og Lilleby Smelteverker og H.F. Bachke. Ila- og Lilleby Smelteverker trakk seg senere ut av utvalget. Betydningen av området som sentrumsnær bydel og arbeidsplass hadde avtatt kraftig samtidig som behov og marked innen skipsbyggningsindustrien var endret. Samarbeidsutvalget ble opprettet for å se på potensialet og mulighetene i området. Utvalget ble i 1986 erstattet av eierselskapet Nedre Elvehavn A/S.

Figur 26: En illustrasjonstegning hentet fra "Reguleringsplanen 1986", s. 24, (Trondheim_Kommune, ARC et al. 1986).

Figur 27: En illustrasjonstegning hentet fra "Reguleringsplanen 1986", s. 24, (Trondheim_Kommune, ARC et al. 1986).

Et av idekonkurransens hovedmål var å gi Nedre Elvehavn fortsatt betydning som sentrumsnær bydel og å ta i bruk området sine muligheter. Resultatet av konkurransen ble to andrepremievinnere:

- Arkitektene Rødahl og Clausen A/S, Trondheim og
- Arkitektgruppen DIV.A, Oslo.

Disse ble engasjert til å utarbeide reguleringsplan/bebyggelsesplan for Nedre Elvehavn.

Det blir foreslått et bredt og sammensatt funksjonsmønster for at den nye bydelen skal få betydning som bolig-, arbeids- og handleområde. Kultur- og rekreasjonstilbud byen mangler ellers skal tilbys på dette området. De har lagt stor vekt på kontakten med Midtbyen, og ny gangbro over Nidelven er derfor opprettet. De har hatt som målsetting å ta vare på området sine dokker og bygninger, og integrere gammel og ny bebyggelse til en helhet. Byrom og parker skal kunne ivareta bylivet på fotgjengernes premisser. Dokkene bevares som et viktig element i bydelens historie. En bydelspark er regulert inn mellom dokkene, og skal fremstå som en grønn lunge for rekreasjon. Figur 26 og Figur 27 viser illustrasjonstegninger fra reguleringsplanen som jeg antar skal vise noe av livet og rekreasjonsmulighetene arkitektene ser for seg. De gamle hallene skal gis nytt liv og skal brukes som mangfoldig publikumsrettet virksomhet. Bygningsrekken langs TMV kaia skal få fylt igjen hullene for å lage en hel vegg langs kaia. En glassoverdekket gågate samler bygningene og muliggjør bruk uansett klimaforhold. Ny kontakt mellom dokkene og Innherredsveien er også del av planen. Figur 28 viser et foto av hvordan det her var stengt for publikum. Figur 29 viser hvordan det kunne se ut når en åpnet opp for publikum.

Figur 28: Før var det stengt for publikum mellom dokkene og Innherredsveien, hentet fra "Reguleringsplanen 1986, s. 32, (Trondheim_Kommune, ARC et al. 1986).

Figur 29: Det skulle åpnes opp for publikum mellom dokkene og Innherredsvei, hentet fra "Reguleringsplanen 1986, s. 32, (Trondheim_Kommune, ARC et al. 1986).

Analyse av planene for Solsiden med bakgrunn i Gehls aktiviteter

Argumenter for vurdering av nødvendige aktiviteter

Det legges opp til at området skal få betydning som bolig-, arbeids- og handleområde. Med bolig, handel og arbeid legges det opp til mye nødvendig aktivitet. Med bakgrunn i dette samt at jeg har gitt de valgfrie aktiviteter full skår, gir jeg denne full skår.

Argumenter for vurdering av valgfrie aktiviteter

Det legges opp til mye variert aktivitet i området. Det skal tilbys kultur- og rekreasjonstilbud byen mangler, byrom og parker skal ivareta bylivet og en bydelspark skal fremstå som en grønn lunge for rekreasjon. På noen av illustrasjonstegningene fra reguleringsplanen sees valgfri aktivitet, (Figur 26 og Figur 27). De gamle hallene skal gis nytt liv og benyttes til publikumsrettede virksomheter. Jeg mener det her legges opp til svært mye valgfrie aktiviteter, og jeg gir derfor denne full skår.

Argumenter for vurdering av følgeaktiviteter (sosiale aktiviteter)

Når det legges opp til så stor andel av både nødvendig- og valgfri aktivitet vil også potensialet for mengden følgeaktivitet var stor, derfor gis også denne full skår.

7.3 Intervjuene fra Solsiden – L'espace vécu

Intervjuene fins i i sin helhet under Vedlegg 3.3 – Informantene om Solsiden, under følger oppsummering og analyse av intervjuene.

Oppsummering Solsiden

Aktiviteter informantene nevner fra Solsiden: Gå på utestedene, gå på kaffebarer, sitte ute hele året, gå på kjøpesenteret å shoppe, tar av og til som del av tur, tar med gjester dit, gå på restauranter, sole seg, drikke øl og gå på konsert.

Spesielle steder som blir nevnt: Utestedet og konsertscenen Blæst, barnevognmafiaen på Bare Blåbær, stripa med alle utestedene, "blomsterbrua", kjøpesenteret har åpent en time lengre enn i byen, Dokkhuset og gress flekken bak Dokkhuset. Stedsnavn er merket av på kart og kan sees Vedlegg 1.3 – kart over Solsiden.

Positive og negative ord

I Tabell 6 har jeg samlet de fleste ordene informantene bruker om Solsiden, både positive og negative.

Tabell 6: Ord og begreper informantene bruker om Solsiden.

Ord og begreper informantene bruker om Solsiden	
Positive ord	Negative ord
Perfekt	Kaksepass
Alltid fullt av folk	Bruker ikke noe særlig
Sommer	For langt fra sentrum
Vil savne når jeg flytter	Stort uutnyttet potensiale
Veldig spennende bookinger på Blæst	Utdatert
Mange fine kafeer	Surt forblåst plass vinterstid
Koselig	For tett med blokker og boliger rundt der
Liker "blomsterbrua"	Store grå bygg rundt
Triveligst på sommeren	Transportetappe
Bruker mye	Kun finværsområde
Mange steder å velge mellom	For lite folk å fylle opp med til vanlig
Nært byen	Uforståelig område ved gressmatten bak Dokkhuset
Butikker for hele familien	Ikke naturlig å gå dit
Bra utvalg	"Blomsterbrua" er ikke fin uten blomster
Familievennlig	Litt stive priser
Varm plass	Savner mer grønt
Fint med vannet	
Fint	
Liker gjenbruken av de gamle bygningene	
Stilig med vannet og dokken	
Fin gress flekk bak Dokkhuset	
Perfekt beliggenhet	
God plass å bevege seg på	
Bare positivt å si	
Bra med parkeringsplasser	
Torget er ut og Solsiden som bydel er inn	

I Tabell 7 har jeg plukket ut ting som flere av informantene nevner, og merket av for hvor mange som mener eller nevner det samme.

Tabell 7: Tabellen viser sammenlikninger av informantenes utsagn om Solsiden.

TING SOM BLIR NEVNT OM SOLSIDEN	INFORMANTENE NEVNER									SUM
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Generelt positivt eller negativt										
Snakker mest positivt om stedet	X	X			X	X			X	5
Snakker både positivt og negativt om stedet			X				X	X		3
Snakker mest negativt om stedet				X						1
Aktiviteter og bruk som nevnes										
Sier de ikke bruker stedet så mye			X	X			X	X		4
Sier de bruker kjøpesenteret		X			X	X	X	X	X	6
Nevner noe med rekka med serveringssteder	X	X	X		X				X	5
Sier de bruker serveringsstedene der	X	X			X			X	X	5
Nevner serveringsstedet Bare Blåbær		X		X						2
Nevner serveringsstedet og konsertscenen Blæst	X	X						X	X	4
Nevner serveringsstedet og kulturscenen Dokkhuset				X					X	2
Nevner noe med bruk i ulike årstider	X	X	X	X	X	X	X	X	X	9
Sier de bruker det hele året	X				X	X		X	X	5
Sier de bruker det mest på sommeren		X					X			2
Omtaler stedet som et sommersted			X	X		X	X	X		5
Spesielle ting som nevnes										
Nevner "Blomsterbrua"			X	X			X	X	X	5
Nevner noe om gress flekken bak Dokkhuset				X				X		2
Sier det er bygd for tett med blokkbygg rundt der			X	X			X	X		4

Analyse av intervjuene om Solsiden med bakgrunn i Gehls aktiviteter

Argumenter for vurdering av nødvendige aktiviteter

Hele seks personer sier de bruker kjøpesenteret, en sier at bussene går like ved, og to sier noe om at det er en transportetappe. Det må derfor kunne sies å være mye nødvendig aktivitet. I tillegg til dette gir jeg de valgfrie aktivitetene et relativt høyt skår, derfor velger jeg også å gi denne et høyt skår.

Argumenter for vurdering av valgfrie aktiviteter

Jeg opplever litt delte meninger om Solsiden, blant annet er det fire av informantene som sier de ikke bruker stedet så mye. Informant 7 sier hun ikke bruker stedet så mye, men sier hun av og til går tur der og at hun liker nærheten til vannet. Hun sier også at hun tar med folk hun har på besøk dit. Informant 8 sier hun går gjennom der av og til og at hun gjerne soler seg der om sommeren. Foruten det disse to sier så nevnes serveringsstedet og konsertscenen Blæst, hvor fem personer sier at de faktisk bruker noen av serveringsstedene. Fra Solsiden nevner samtlige ni informanter noe om bruken ved de ulike årstidene, fem av dem sier de bruker stedet hele året og fem omtaler stedet som et sommersted. Jeg oppfatter med dette at bruken henger mye sammen med årstidene, og at en del av aktivitetene bare forekommer om sommeren. Informant 4 bekrefter dette ved å si det er en sur og forblåst plass vinterstid. Hvis jeg utelukker det å sole seg som er en typisk sommeraktivitet, så står jeg igjen med to som sier de av og til går tur der, og

fem som sier de bruker å gå på noen av serveringsstedene hvor det ene av disse stedene har en konsertscene. Jeg velger på bakgrunn av dette å gi et skår som ligger mellom fullt skår og middels skår.

Argumenter for vurdering av følgeaktiviteter (sosiale aktiviteter)

Informant 1 sier det alltid er fullt av folk der og informant 2 sier man må være tidlig ute for å få et bord når det er sol. Informant 7 bekrefter også at det er mye folk der sommerstid. Informant 5 sier også noe om dette når hun sier det er mange steder å velge mellom, slik at det er lett å bytte om det er fullt der en hadde tenkt å gå. En av informantene sier derimot at det er for få folk til å fylle opp med i det daglige og det kan nok stemme ettersom flere sier det er mest på sommeren det er fullt av folk. Bruken later til å være litt årstidsbestemt, men folk sier de bruker både butikkene og serveringsstedene, så jeg velger å gi nesten fullt skår på denne også.

8 Sammenfatning og drøfting

I denne oppgaven har jeg forsøkt å belyse kompleksiteten i planlegging av attraktive byrom ved å gjøre en praktisk og komparativ studie av 3 sentrale, men ulike byrom i Trondheim. Intensjonen har vært å kunne gi et innspill til generelt planarbeid, samt ønske om å gi et bidrag til forståelsen av hvilke faktorer som påvirker byrommets opplevde attraktivitet. Jeg har i all hovedsak benyttet meg av Lefebvres og Gehls teorier i dette arbeidet. Jeg har lagt min tolkning av deres arbeid til grunn, og forsøkt å utvikle min egen metode ved å kombinere deres perspektiver.

Empiri er innsamlet med utgangspunkt i Lefebvres "conceptual triad" som kan sammenfattes som følger:

Det oppfattede rom – L'espace perçu – observasjon av adferd

Dette kan forstås som det "lærte rom" eller det "oppfattede rom". Dvs. hva byrommet brukes til og hvordan folk har "lært" å bruke det over tid. Den samfunnsmessige utviklingen eller "samtiden", påvirker dette.

Et eksempel fra mitt materiale som illustrerer dette er rundkjøringa på Torget. Frem til 2007 har den vært åpen for biltrafikk. Den er nå kun åpen for kollektivtrafikk langs østre Torgkvadrant slik at ¾ av rundkjøringen er forsøkt inkludert i Torget og kun forbeholdt myke trafikanter. Mine observasjoner viser at folk på tross av dette allikevel ikke går i rundkjøringa. Det ser ut til at folk fortsatt forventer at det kan komme biler her.

Det utformede rom – L'espace conçu – studier av planer

Dette kan forstås som hvordan byrommet har blitt planlagt utformet. Dette er avhengig av den gjeldende samfunnsmessige/tidsmessige måten å tenke på.

Også her opplever jeg at Torget byr på et godt eksempel: Torget ble anlagt etter den store bybrannen i 1681. Arkitekten bak byplanen, som Torget er sentral i, var militærstrategen Cicignon. Hans agenda var 3-delt: på den ene siden var det essensielt å planlegge for å unngå lignende branner i fremtiden, dernest var det viktig å integrere Torget i byens forsvarsverk og til slutt var det et ønske om å tilrettelegge for militære parader og offisiell bruk.

Det bodde/levde rom – L'espace vécu – intervju

Dette kan forstås som det "levde/bodde rom", eller hva slags tanker og forhold folk har til byrommet.

Et eksempel fra mitt materiale som belyser dette er Bakklandet. Det er påfallende hvor stor enighet det er blant mine informanter om at Bakklandet er "koselig," og at det er dette stedet de velger å vise frem til besøkende. Generelt ser jeg også at det nevnes navn på kafeer, parker og plasser i langt større grad på Bakklandet enn Torget og Solsiden (selv om Bakklandet er det minste av mine byrom og ikke inneholder flere kafeer, parker og plasser). Dette kan tyde på at folk har et mer personlig forhold til Bakklandet enn de andre byrommene.

Videre i oppgaven har jeg analysert materialet med blick for Gehls tre aktivitetstyper:

- 1) *Nødvendig aktivitet* defineres som noe man må gjøre og er typiske hverdagsaktiviteter.
Et eksempel fra mitt materiale er den påfallende enigheten blant flere av informantene om at Torget er "et sted man må gjennom", eller som informant 1 uttrykker det: "Det er bare et stort tomrom en må forbi".
- 2) En *valgfri aktivitet* defineres som handlinger man kan foreta seg om man har lyst til det og kvaliteten på det fysiske miljøet muliggjør dette.
Et eksempel fra mitt materiale kan hentes fra informant 2 sitt utsagn om Bakklandet: "Bruker også Gåsa parken en del. Det blir mye grilling og ballspill om sommeren."
- 3) En *følgeaktivitet (sosial aktivitet)* defineres som de aktivitetene hvor andre mennesker i fellesrommene er en forutsetning for aktiviteten.
Et eksempel fra mitt materiale er informant 1 som sier om Solsiden: "Det er alltid fullt av folk der. Det er en helårs plass, en kan sitte ute selv i januar."

Ved å kombinere Lefebvre og Gehl (på denne måten) har jeg fått et verktøy for systematisk gjennomgang av de tre byrommene, og et grunnlag for å vurdere byrommenes kvalitet. Funnene mine er presentert grafisk i tabell 8, og viser sammenhengen mellom aktivitet og kvaliteten på det fysiske miljøet. Den grafiske fremstillingen er basert på Gehl.

Diagrammet i

Tabell 8 kan leses både horisontalt og vertikalt, og gir et godt grunnlag for sammenligning av stedene ut fra både Lefebvre og Gehl, samtidig som det gir et godt bilde på hvilken type aktivitet som forekommer i de ulike byrommene.

Tabell 8: Sammenheng mellom aktivitet og kvaliteten på det fysiske miljøet

		Kvaliteten på det fysiske miljøet på Torget	Kvaliteten på det fysiske miljøet på Bakklandet	Kvaliteten på det fysiske miljøet på Solsiden
OBSERVASJONER	Nødvendige aktiviteter	●	●	●
	Valgfrie aktiviteter	●	●●●●●	●●
	Følge aktiviteter (Sosiale aktiviteter)	●●	●	●
PLANER	Nødvendige aktiviteter	●	●	●
	Valgfrie aktiviteter	●●●	●●●●●	●●●●●
	Følge aktiviteter (Sosiale aktiviteter)	●●	●●	●●
INTERVJUER	Nødvendige aktiviteter	●	●	●
	Valgfrie aktiviteter	●	●●●●●	●●●
	Følge aktiviteter (Sosiale aktiviteter)	●	●●	●●

Hvilken type aktivitet forekommer i byrommene Torget, Bakklandet og Solsiden?

Utgangspunktet er Gehls grafiske fremstilling av sammenhengen mellom uteroms kvalitet og uteaktivitet, se Figur 2. Jeg har laget min egen skala som også favner nivåer i mellom disse, se Vedlegg 4 – Nivå-skala for vurdering etter Gehl. Denne fremgangsmåten illustrerer i hvilken grad forekomsten av de ulike aktivitetstypene lar seg påvirke av kvaliteten på uterommet. Gehl sier at nødvendig aktivitet i svært liten grad lar seg påvirke av uterommets opplevde kvalitet, mens valgfri aktivitet i svært stor grad påvirkes av kvaliteten.

Når man studerer funnene mine i

Tabell 8, er det viktig å ha klart for seg at verdiskalaen for de nødvendige- og sosiale aktivitetene er mindre i spenn (mindre størrelsesvariasjon på sirklene) enn for de valgfrie aktivitetene.

Nødvendige aktiviteter - her kan det oppnås svært lite variasjon, så lite at det nesten ikke er synlig.

Valgfrie aktiviteter – gir store muligheter for variasjoner, absolutt den som kan påvirkes mest. Det er denne som tydeligst sier noe om kvaliteten på det fysiske miljøet.

Følge aktiviteter (sosiale aktiviteter) – kan påvirkes noe, men på langt nær så mye som de valgfrie aktivitetene. Denne kategorien kan si noe om mengden mennesker på stedene og potensialet for sosial (direkte eller indirekte) kontakt. Høyt skår her betyr at det er mange mennesker som driver med en av de andre aktivitetene.

I det følgende vil jeg se på stedene på bakgrunn av observasjonene, planene og intervjuene; hva er likt og hva er ulikt med stedene?

Vurdering på bakgrunn av observasjonene

I forhold til observasjonene mine er det viktig å huske på at disse ble gjort i høstmåned oktober, og det er ikke lenger så varmt i været som om sommeren, men det er heller ikke blitt så kaldt som det kan være vinterstid. Jeg antar at det er noe ulik aktivitet ulike deler av året. Spesielt om sommeren når folk her i Norden ønsker å være mer ute.

Vår og høst er relativt like årstider og jeg vurderer det slik at mine registreringer i oktober dermed favner størsteparten av årets årstider. Denne "halvkalde" årstiden har også vært noe av det jeg har syntes har vært interessant å se på, fordi folk er ute om sommeren nesten uansett mens de vår og høst i større grad velger på bakgrunn av ønske/behov for aktivitetstype, ikke bare vær og temperatur. Jeg mener det er på disse årstidene man tydeligst vil kunne se de ulike aktivitetene slik de er til "vanlig", eller størstedelen av året. Har man så identifisert aktivitetene som da foregår, vil en også lettere kunne identifisere behovene for mer eller mindre tilrettelegging for de aktivitetstypen man ønsker i byrommet.

Ser vi på de nødvendige aktivitetene på Torget, har disse fått et mye lavere "skår" enn de andre stedene. Det betyr at det fysiske miljøet ikke er så bra at folk ønsker å bruke lengre tid på de nødvendige aktivitetene enn de strengt tatt må; her passerer man bare fordi man må. Bakklandet og Solsiden har et høyere "skår" på nødvendig aktivitet og det kan tolkes som at det fysiske miljøet er mye bedre her, og folk bruker gjerne lengre tid på sine nødvendige aktiviteter fordi omgivelsene er triveligere å være i.

Det foregår svært lite valgfri aktivitet på Torget, men svært mye på Bakklandet. Solsiden har en middels stor andel av valgfrie aktiviteter. På bakgrunn av Gehl vil jeg derfor konkludere med at det fysiske miljøet på Torget er (svært) dårlig, mens det på Bakklandet er svært bra. Det fysiske miljøet på Solsiden er midt i mellom disse, i følge mine vurderinger.

Det er lite valgfri aktivitet på Torget, men noe som er interessant å se er at Torget har fått et høy skår på følgeaktivitetene. Dette betyr at det er mange som gjør sine nødvendige aktiviteter der.

Det er lite følgeaktivitet på Bakklandet, noe som kan tolkes som at det er få mennesker der. De nødvendige- og valgfrie aktivitetene er utbredte, de bedrives bare av ikke av så mange mennesker om gangen, noe som gir lav følgeaktivitet.

Solsiden har et medium skår på følgeaktivitetene, noe som er interessant med tanke på at det er her jeg har registrert flest folk av alle de tre stedene. Dette kan komme av at det er for få folk i forhold til arealet som er tilgjengelig, og folk møtes ikke så lett.

Vurderinger på bakgrunn av planene

På bakgrunn av planene har både Bakklandet og Solsiden fått full skår på alle de ulike aktivitetene. Dette betyr at ønsket, eller intensjonen/planen for områdene har vært at det skulle være mye av alle formene for aktivitet.

For Torget ser dette litt annerledes ut. Her har planen lagt opp til mye nødvendig aktivitet, men ikke like stort omfang valgfrie aktiviteter som for Bakklandet og Solsiden. Torget har fått høy skår på følgeaktiviteter på bakgrunn av planene, noe som må bety at de ønsket at det skulle være mange folk der, men som i hovedsak var av dem som bedrev nødvendig aktivitet.

Vurdering på bakgrunn av intervjuene

I forhold til intervjuene er det mye som tilsier at deler av bruken er vær- og årstidsbestemt.

Den nødvendige aktiviteten på Bakklandet og Solsiden har fått et høy skår, noe som indirekte også betyr at informantene synes det fysiske miljøet er bra. Motsatt er det på Torget, hvor informantene ikke synes det fysiske miljøet er bra.

Informantene oppgir at de gjør svært mange valgfrie aktiviteter på Bakklandet, men nesten ingen på Torget. På Solsiden gjør de også en god del valgfrie aktiviteter, men ikke fullt så mange som på Bakklandet.

Når det gjelder følgeaktivitetene, så er denne svært liten for Torget. Dette må bety at informantene opplever at det er lite folk på Torget. For Bakklandet og Solsiden er følgeaktivitetene satt som store, og må bety at informantene oppfatter at det er et stort potensial for sosial kontakt - mange folk - på disse stedene.

Hva har intensjonene bak utformingen vært, og hvordan er den faktiske bruken i dag?

Ved å studere

Tabell 8 vertikalt kan man se planer i forhold til observasjoner og intervjuer for hvert av stedene.

For planen for Torget kan vi se at intensjonen for de valgfrie aktivitetene har vært mye større enn hva jeg kan se av faktisk aktivitet gjennom mine observasjoner, eller gjennom hva informantene kan fortelle. Her er det interessant å se at det jeg observerer samsvarer med hva informantene sier. Planen er derimot helt i samsvar med både observasjoner og intervjuer når det gjelder de nødvendige aktivitetene.

Følgeaktivitetene for planene samsvarer med mine observasjoner, men i forhold til intervjuene har planene en høyere ambisjon om følgeaktivitet enn det informantene forteller. Planen for Torget har altså ikke helt lyktes med sine ambisjoner i forhold til de frivillige aktivitetene, men ved å ha identifisert hvilken type aktivitet som mangler, vil det være lettere å finne løsninger som kan øke akkurat denne aktiviteten.

For Bakklandet er plan, observasjon og intervju i samsvar på nesten samtlige punkter. Det eneste som skiller seg ut her er følgeaktivitetene som jeg har satt som liten ut i fra observasjonene mine. Det betyr at jeg ikke har observert så mange mennesker på Bakklandet, men jeg har også observert på bare en liten del av Bakklandet slik at denne kunne ha slått bedre ut dersom jeg hadde observert på et større område. Gatene på Bakklandet er smale og kronglete slik at det er vanskelig å se på større områder av gangen. Det må på bakgrunn av dette kunne sies at planen for Bakklandet har vært svært vellykket.

For Solsiden spriker planene, både i forhold til observasjonene og intervjuene, mer enn det gjør for de to andre stedene. Det er særlig stor forskjell på hva jeg observerer og hva intensjonene i planene legger opp til. Jeg har observert lite frivillig aktivitet og også litt lite følgeaktivitet. Planen har derimot lagt opp til mye aktivitet av alle typene. Jeg observerte få folk i forhold til områdets størrelse og de frivillige aktivitetene omfattet stort sett det å sitte på et av serveringsstedene. Intervjuene samsvarer mer med planene enn observasjonene. Informantene oppgir at de gjør en del frivillig aktivitet, men ikke fullt så mye som planene legger opp til. Jeg har tidligere nevnt at jeg mener årstid og vær spiller en viktig rolle når det gjelder aktivitetene på Solsiden. Flere av informantene omtaler Solsiden som et sommersted. Jeg nevnte også tidligere i oppgaven at jeg var innom Solsiden en dag tidlig i mai hvor ting så helt annerledes ut enn i oktober da jeg gjorde mine registreringer. På bakgrunn av dette mener jeg å ha identifisert hva som må gjøres for å nå opp til planens intensjoner også utenom sommeren; det må legges bedre til rette for de frivillige aktivitetene.

Hvilket forhold har byens befolkning til stedene?

Et av mine funn etter arbeidet med denne oppgaven er at informantenes holdninger og oppfatning av stedene ikke kan sees ved bare å bruke Gehls teori. Denne dimensjonen får man derimot ved å bruke Lefebvres teori, hvor blant annet ulike beskrivende ord kommer frem i intervjuene.

Det er altså ikke alt teorien til Gehl klarer å fange opp, dette gjelder informantenes syn på stedene. Informantene uttrykker seg veldig forskjellig i forhold til de forskjellige stedene. Det brukes veldig ulike ord, mens aktivitetene i seg selv ikke får frem hvilke syn og tanker informantene har om stedene. Lefebvres teori fanger altså opp andre ting enn Gehls. For eksempel hadde flere av informantene mye mer positivt å si om Solsiden enn for hvordan det slår ut i

Tabell 8. Med Gehls teori ser jeg ting jeg ikke ville sett ved bruk av bare Lefebvres teori, men Gehls teori fanger heller ikke opp alt. Ved å bruke teoriene samme fanges det opp mye mer.

I intervjuene fra Torget nevnes bare to kafeer, Druen og en som en av informantene sier drives som en utekafe om sommeren. De samme tre personene som nevner noe om kafeene der, pluss en ekstra informant, sier de savner flere kafeer. Det er altså ikke et sted folk setter seg ned for å ta noe å drikke eller spise. Flere sier også de savner flere benker og gjerne en fontene. Det er ingen som sier de savner noe på de andre stedene, så det er tydelig at folk ønsker å bruke Torget, men at de fysiske omgivelsene ikke inviterer til det.

I intervjuene fra Bakklandet navngis mange steder (kaféer, butikker, parker m.m.), jeg tolker det dit hen at de har et mye mer personlig forhold til Bakklandet. Det brukes også mye av de samme ordene, som ordet "koselig", jeg tenker da at de har en veldig lik oppfatning av stedet.

For Solsiden kommer det frem litt delte meninger og ordbruken spenner fra positive ord som: *perfekt, sommer, varm plass, alltid fullt av folk*, til negative ord som: *utdatert, kakseplass, surt forblåst plass vinterstid, transportetappe og for lite folk*.

Bakgrunn og problemstilling for oppgaven

Jeg mener arbeidet jeg har gjort ved å bruke både Lefebvre og Gehl gjør at jeg får et svært godt bilde av de ulike stedene. Arbeidet jeg har gjort synliggjør hvor viktig det er å identifisere de ulike typene av aktivitet for å se hva man bør gjøre videre for å oppnå den ønskede aktiviteten. Jeg ser en stor fordel ved å være bevisst på hvilken type aktivitet man ønsker. En kan ønske seg mere "liv" i gatene, men da må en vite hva slags "liv" det er man ønsker seg for å kunne tilrettelegge for det. Av de tre aktivitetstypene er det bare de nødvendige og de valgfrie aktivitetene er kan planlegge for, og det er for de valgfrie aktivitetene en kan påvirke mest.

Ved mine observasjoner oppdaget jeg tydelige bevegelsesmønstre på Torget. Disse mønstrene ser nærmest ut som stier etter at jeg tegnet dem inn på et kart. Dette var et veldig overraskende funn. Dette var noe kommunen ikke hadde gjort selv, fikk jeg opplyst av Herstad som har jobbet med den nye arkitektkonkurransen for Torget, (Herstad 2011). Når jeg så kan identifisere disse bevegelsesmønstrene til å være en strøm av folk som gjør sine nødvendige aktiviteter, har jeg få mye og nyttig informasjon som kan benyttes i et videre planarbeid.

Kombinasjonen ved å bruke Lefebvre og Gehl synes jeg har fungert meget bra. Jeg synes teoriene utfyller hverandre, og måten jeg har valgt å bruke dem sammen synes jeg har fungert veldig bra, og de lot seg lett kombinere. Kombinasjonen gir et verktøy for å vurdere kvaliteten på byrom samtidig som det bringer inn en ekstra dimensjon ved at det gir grunnlag for å se hvorvidt byrommet tas i bruk på den måten det var planlagt for og gir innsikt i folks faktiske forhold til stedet. Jeg håper denne innfallsvinkelen skal kunne gi et tilskudd til planlegging.

Hva kunne blitt gjort annerledes?

Mot slutten av arbeidet mitt med denne oppgaven dukket det opp enkelte ting jeg kunne ønske var blitt gjort annerledes. Spesielt når jeg begynner å gå i gang med å identifisere de ulike aktivitetene ser jeg at jeg burde fokusert mer på dette helt fra starten av slik at dette ville kommet tydeligere frem. Også der hvor jeg

prøver å se en del fellestrekk ut i fra intervjuene ser jeg at sorteringen min blir vanskelig å benytte i ettertid ettersom den er forskjellig fra hvert sted. Dette er likevel en viktig erfaring å ta med seg i videre arbeid.

Størrelsen på områdene burde vært mer lik, i hvert fall i forbindelse med observasjonene. Jeg kunne lettere ha sammenliknet dersom jeg hadde sett aktivitet og mengde folk per kvadratmeter. Det kunne også vært interessant å se stedene ved alle delene av årstidene.

Referanseliste

Aspen, J. and J. Pløger (1997). På sporet av byen: lesninger av senmoderne byliv. Oslo, Spartacus.

Bull, I. and I. E. Næss (1985). Bakklandet lever! Oslo, Universitetsforlaget.

Clausen, S. (2011). Personlig kommunikasjon om plan for Solsiden. Trondheim.

Gehl, J. (2007). Livet mellom husene: udeaktiviteter og udemiljøer. København, Arkitektens Forlag.

Herstad, S. (2011). "Personlig kommunikasjon med prosjektleder i Trh. kommune for utvikling av Torget."

Houen, G. (2011). "Personlig kommunikasjon med Byantikvaren i Trondheim angående gamle planer for aktuelle byrom."

Håpnes, R. Å. and I. E. Stav (2003). Trondheim tar form: bygningshistoriske blikk på bydelene. [Trondheim], Eiendomsmegler 1.

Lefebvre, H. (1991). The production of space. Oxford, Blackwell.

Lilleeng, S. (2010). Byen vår: Trondheim. Trondheim, Tapir akademisk forl.

Marjamaa Arkitekter, G. A., Honokonen Arkitekter, Rambøll AS (2007). Torvet i Trondheim - Forprosjekt 28.02.2007, Trondheim Kommune.

Meinstad, A. (1962). "Strøket Torvet - Munkegata, Trondheim." Arkitektnytt **2**, 1962.

Norkart-Geoservice-as (2011). "Kartutsnitt fra GIS/LINE WebInnsyn_Trondheim." 2011, from http://webhotel2.gisline.no/GISLINEWebInnsyn_Trondheim/.

Rolland, C. S. (2008). "Vedtak om fredning med hjemmel i lov om kulturminner - Øvre Bakklandet 33". Riksantikvaren, Riksantikvaren.

Simonsen, K. (1993). Byteori og hverdagspraksis. [København], Akademisk forlag: 314 s.

Tefre, P. A. and P. Rygh (2004). Torvet i Trondheim. Åpen plan- og designkonkurranse. Trondheim, Trondheim Kommune.

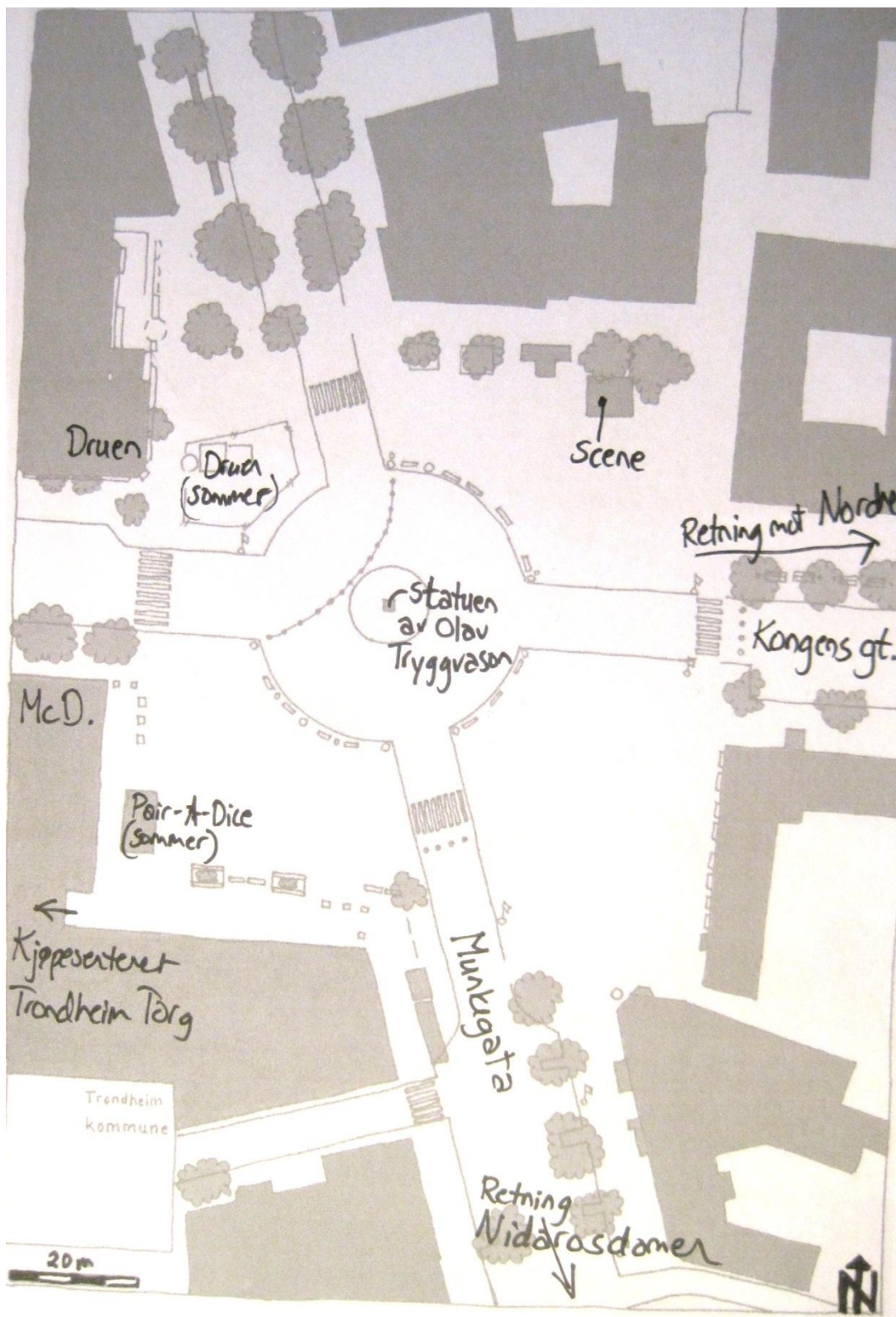
Thagård, T., G. Lilledahl, et al. (2000). Kvalitativ metode - forelesningsnotat fra sosiologi, UiO. Oslo.

Trondheim (1976). Plan for midtbyen: Trondheims bybilde : arbeidsnotat for møte med styringsgruppen 26.02.1976. [Trondheim], Prosjektgruppen.

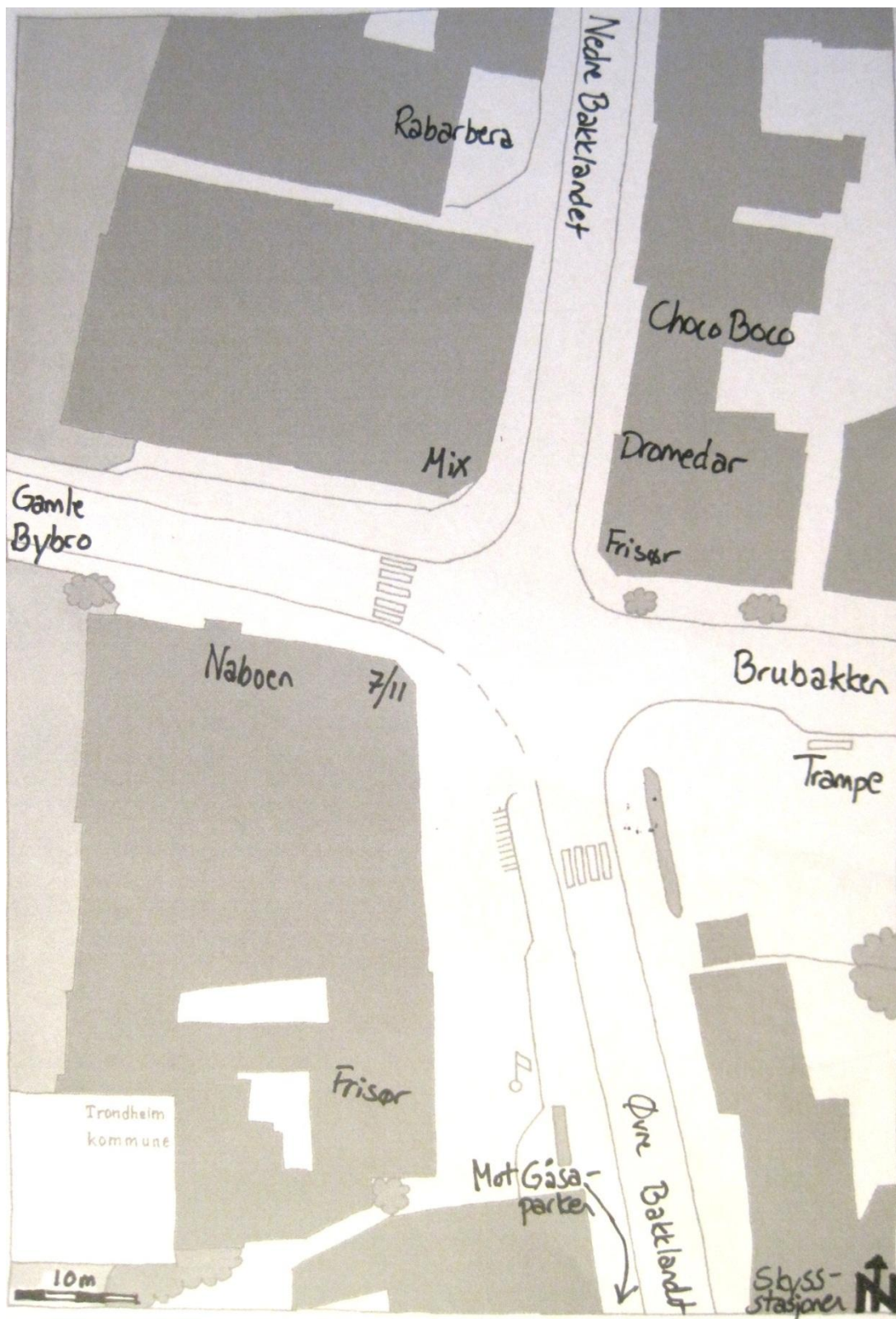
Trondheim_Kommune, ARC, et al. (1986). Nedre Elvehavn Trondheim: Reguleringsplan 24.12.86. [Trondheim].

Vedlegg 1 - kart over byrommene

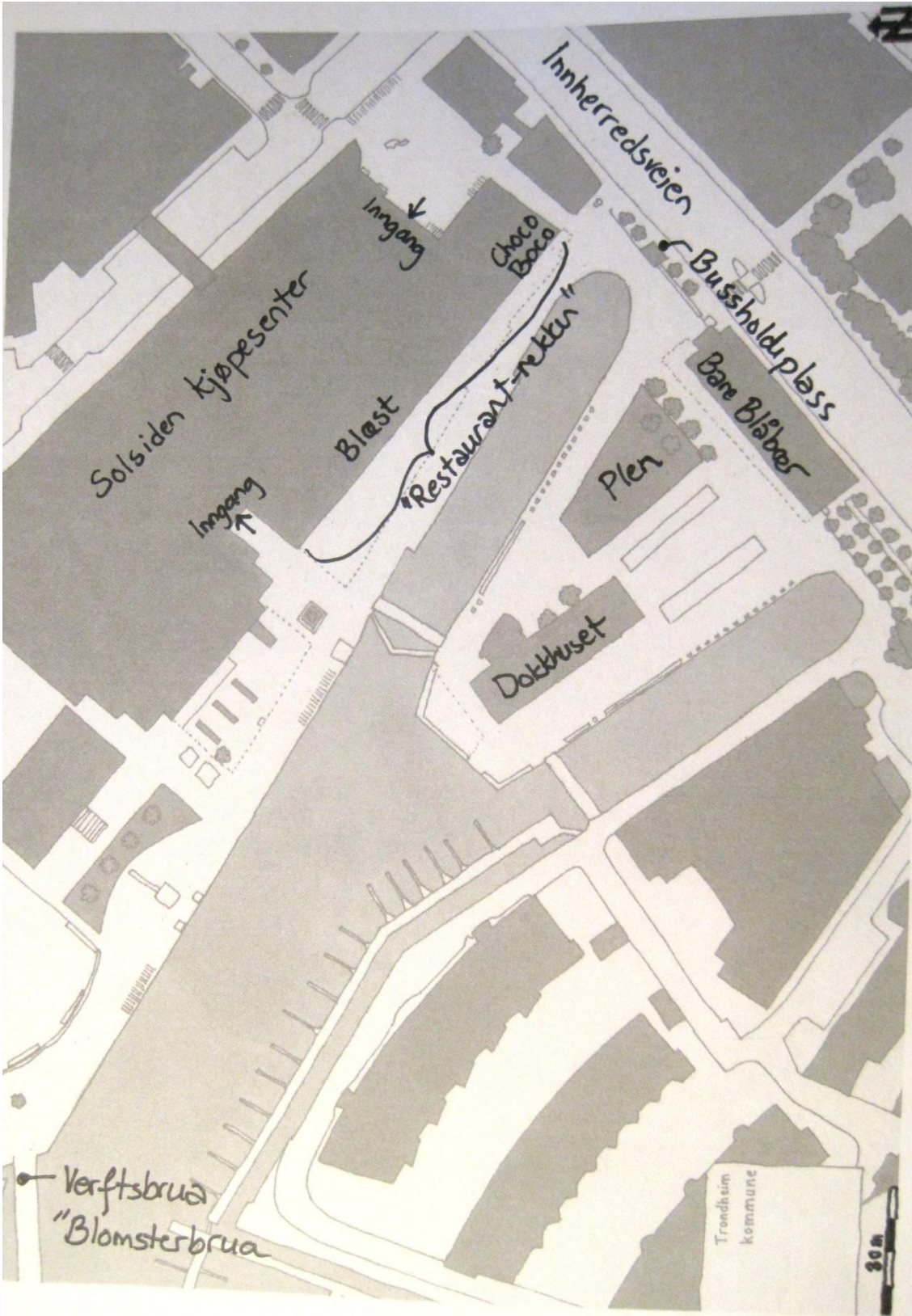
Vedlegg 1.1 - kart over Torget

Vedlegg 1.2 – kart over Bakklandet

Vedlegg 1.3 – kart over Solsiden

Vedlegg 2 – informasjon om informantene

I dette vedlegget gis en kort presentasjon av informantene, tiden samtalen varte og når intervjuet ble gjennomført. Informantene har alle snakket om både Torget, Solsiden og Bakklandet.

Informant 1

Kvinne i slutten av 20-årene. Bor i nærheten av Solsiden. Student. Samtalen varte i rundt 30 minutter og ble gjennomført 9/2-2011.

Informant 2

Mann i slutten av 20-årene. Bor i nærheten av Solsiden. Student. Samtalen varte i rundt 30 minutter og ble gjennomført 9/2-2011.

Informant 3

Jente midt i tenårene. Bor sentralt i byen. Går på videregående skole. Samtalen varte i 15-20 minutter og ble gjennomført 25/2-2011.

Informant 4

Mann i begynnelsen av 40-årene. Bor i byen. Jobber. Samtalen varte i ca. 20 minutter og ble gjennomført 25/2-2011.

Informant 5

Kvinne i begynnelsen av 40-årene. Bor i byen. Jobber. Samtalen varte i ca. 15 minutter og ble gjennomført 4/3-2011.

Informant 6

Mann midt i 20-årene. Bor i nærheten av Solsiden. Student. Samtalen varte i ca. 10 minutter og ble gjennomført 5/3-2011.

Informant 7

Kvinne i begynnelsen av 60-årene. Bor på Bakklandet. Jobber. Samtalen varte i ca. 30 minutter og ble gjennomført 7/3-2011.

Informant 8

Kvinne midt i 20-årene. Bor sentralt i byen. Student. Samtalen varte i ca. 15-20 minutter og ble gjennomført 7/3-2011.

Informant 9

Mann i begynnelsen av 30-årene. Har bodd i byen inntil nylig. Student. Samtalen varte i ca. 40 minutter og ble gjennomført 16/3-2011.

Vedlegg 3 – Intervjuer

I dette vedlegget presenteres hva informantene sier om henholdsvis Torget, Bakklandet og Solsiden under intervjuene.

Vedlegg 3.1 – Informantene om Torget

I dette vedlegget presenteres hva informantene sier om Torget under intervjuet.

Informant 1 om Torget: Kvinne i slutten av 20-årene

Bruker det ikke. Hvis jeg er der så er det for å handle på kjøpesenteret. Det er veldig sånn 14-år-hangout-sted ved statuen. Tenker ikke at det er et Torg. Hadde det bare vært noe trivelig der, hadde man kanskje brukt det. Det er noe man trør rett forbi.

Da jeg flyttet til byen var det Pstereo på Torget.

Det er ikke noe trivselsområde. Hadde det vært litt mer utekafeer som andre større byen hadde det vært bedre, men det er ikke noe slikt. Utestedet Brukbar lå i nærheten der før, da var det noe litt nærmere i alle fall. Det er ingen områder som er hyggeligere enn andre der. U attraktivt!

Markeringspunkt! Fin plass å markere ting på, men ikke noe ut over det. Kan møte folk der for så å gå videre. Er kun et lite spisested der, Egon liknende sted, men vet ikke hva det heter. Det er ikke en slik type sted jeg liker.

Bor man der er det ikke noe naturlig møtepunkt. Det har ikke noe å si om de sperrer av for trafikk om sommeren eller ikke, det er lite folk der uansett.

Heussel! Det er bare et stort tomrom en må forbi.

Informant 2 om Torget: Mann i slutten av 20-årene

Bruker det som snarvei, gjennom kjøpesenteret og Torget. Ikke frivillig.

Det har vært stengt av for litt trafikk de siste årene. Det er mye slitne folk der, eller folk som bare henger. Det er fint å ha Torget til å markere ting, men ikke ellers. Det er ingenting der, kun smykkeselgerne. Det er ikke et sted jeg oppsøker.

Åpen plass uten noe som helst. Det er nesten ingenting der. Det er ikke noe sted som er triveligere enn andre heller. Du har 17.mai og 1.mai tale, ellers er det ikke noe.

Informant 3 om Torget: Jente, midt i tenårene om Torget

Litt kjedelig, det er bare en stor plass. Det burde kanskje vært kafeer og sitteplasser der. Burde vært mer koselig.

Ved statuen burde det kanskje vært benker rundt. Det går an å sitte på trappene som er der nå, men det er litt skittent. Likte skøytebanen, den burde vært der fremdeles. Vet ikke hvorfor den ikke har vært der i år, den ble kanskje ikke brukt så mye.

Kafe hadde passet der.

Brukte skøytebanen da den var der, og pleier å kikke i bodene som er der om sommeren. Det er mange som bare står og henger der, typisk ungdommer, men jeg gjør ikke det. Føler meg ikke utrygg der, ikke på kvelden heller.

Burde vært litt oppgradert.

Det er ingen fontener i Trondheim, kanskje bare noen små. Det hadde vært koselig med en.

Informant 4 om Torget: Mann i begynnelsen av 40-årene

Ørkenvandring! Utrivelig! Lite intimt! Uten mål og mening. Jeg går bare igjennom. Transittområde! Gateselgere og narkomane. Det er verken gågate eller bilgate. De har ikke tatt et valg om det skal være gate eller gågate.

Som konsertarena er det også en dårlig løsning. Det er ikke laget ordentlig for noen ting. Jeg har ikke noe positivt å si. Det burde bli laget til noe nyttig; p-plasser for eksempel.

Sommer som vinter; det er fremdeles et transittområde. Det er selvfølgelig flere der på sommeren. Det er en plass hvor gatemusikantene er. Føles ikke utrygt der.

Informant 5 om Torget: Kvinne i begynnelsen av 40-årene

Det er bra at det blir brukt til ulike ting. Veldig levende Torg. Det er bra med Bondens marked, matfestival, julemarked, konserter osv., bruker det da. Til og med tenåringssønnen min liker når det er Bondens marked og liknende. Det er ikke pent der, men jeg setter pris på arrangementene der.

Jeg har ikke noe formening om det skal være stengt for biler eller ikke.

Det er midtpunktet i byen med statuen, selv om Solsiden har trukket bysentrum litt i den retningen. Det er lett å forklare ting i forhold til Torget, en har blant annet aksene med Nidarosdomen.

Torget brukes veldig aktivt i Trondheim. Det er ikke akkurat er det fineste Torget, men, men. Det er litt mye lysreklame der da. Freia reklamen er borte, fikk helt vondt i magen da jeg så det.

Informant 6 om Torget: Mann midt i 20-årene

Kunne vært litt mer koselig. Det ligger stolthet der med statuen av Olav Tryggvason. Jeg liker Torget, i hvert fall på sommeren. De pynter mer der da, med blomster og benker. Hengeplass! Det er fint å sitte rundt statuen.

Føler meg generelt ikke utrygg i byen, men en bør ikke gå for nære narkomane selvsagt. Synes det er litt for mange tiggere i byen.

Informant 7 om Torget: Kvinne i begynnelsen av 60-årene

Isbanen så veldig midlertidig ut og det var lite koselig rundt. Gjerne isbane, men da må det gjøres litt trivelig.

Det må være masse benker å sitte på. Benker og beplantning, gjøre det litt mer koselig. Det kunne gjerne vært springvann eller en fontene der. Jeg synes andre byer har mer kafeer og noe som trekker, savner det. Julemarked og liknende trekker litt folk, når noe skjer trekker det folk.

På vinteren er folk mindre ute. Bruker det mer på sommeren. Jeg kan godt sette meg på en benk der, men savner litt flere kafeer ute. Det er bare en der. Vi liker å sitte å kikke på folk fra kafe.

Det kunne gjerne vært en barneaktivitet der også, for eksempel et lekeapparat i et av hjørnene eller noe. Ungene er jo også en del av byen.

Har aldri følt meg utrygg noe sted i Trondheim.

Informant 8 om Torget: Kvinne midt i 20-årene

Er ikke der så mye, går mest igjennom. Må være hvis det skjer noe som Bondens Marked eller julemarked. Det hadde kanskje vært triveligere hvis det var stengt for biler der.

Er ganske fint egentlig, med statuen og rundkjøringen der. Kanskje litt lite benker, det er litt lite å sitte på.

Forskjellen på sommer og vinter- det kan være hyggelig å spise is på en benk om sommeren.

Det er gratis konserter av og til, det er fint, hyggelig å være der da. Julemarkedet i år var veldig fint, litt sånn gammeldags med boder og telt. (Litt dårlig pynta juletre bare).

Det er bra at det brukes til boder og slikt for Torget er ikke så mye i seg selv, bare en åpen plass.

Har aldri følt meg utrygg i byen, har aldri opplevd noe ubehagelig. Tenker ikke på det selv om jeg ofte går ute på natta. Litt slitsomt med alle selgerne fra Amnesty, Redd Barna etc., og tiggerne.

Informant 9 om Torget: Mann i begynnelsen av 30-årene

Bra det er kafe og skøytebane der. Det bruker å stå en del boder der også, det er bra. Utearealet ser ikke helt planlagt ut. Det ser litt halvveis ut, de har blant annet kuttet deler av rundkjøringen.

Liker at det er litt steder der, du har blant annet Druen, og så har Pair-A-Dice uteservering om sommeren.

Det er de som serverer fra den lille bua som står der. De har sitteplasser utenfor og litt sånn palmeblader til pynt.

Ser for meg en visjon for Torget; at det kommer flere kafeer der. Det samles litt folk der nå, men litt feil folk kanskje. En ide kan være å bygge tak over Torget, da slipper en regn og måker om sommeren. Kanskje skulle det vært noen flere byster der. Jeg liker byster. Det kunne vært fontene rundt statuen av Olav Trygvason, eller en kunne senket den. Statuen er veldig høy, ingen ser den. Plan B kunne vært og latt kjøpesenteret fortsette utover, jeg har sett noe slikt i Gøteborg.

Liker Torget! Stor plass til konserter og matfestivaler og liknende.

Vedlegg 3.2 – Informantene om Bakklandet

I dette vedlegget presenteres hva informantene sier om Bakklandet under intervjuet.

Informant 1 om Bakklandet: Kvinne i slutten av 20-årene

Prestasjonsangst! Et sted man alltid møter folk. Upretensiøst, laidback! Det er cafeer som Rabarbera og Choco Boco. De stenger klokka 01:00 noe som gjør at det ikke blir et trashy sted. Det beholder sjarmen og mentaliteten blir en annen.

Har man besøk tar man de med dit. Det er søndagsåpne butikker, så det er stemning der uansett.

Trivelig! Ikke flombelysning og Dance musikk.

Informant 2 om Bakklandet: Mann i slutten av 20-årene

Bakklandet har jeg masse å si om. Det er et sted jeg bruker veldig mye. Det har vært et stamsted i mange år. Guttegjengene møtes der både sommer og vinter. Bruker også Gåsa parken en del (En kafe ved navn Kafe Gåsa lå ved siden av her før). Det blir mye grilling og ballspill om sommeren. Tidligere var jeg mye der og på for eksempel utestedet Naboen. Har brukt å være på en del av utestedene, blant annet der Byantikvaren lå før. Vi tar student pilsen der.

Bakklandet er det triveligste stedet i Trondheim. Det er bygningsmassen og de bra stedene som gjør det trivelig. Små steder som selger ting de har laget selv gjør at det blir trivelig. Det sitter alltid noen der. For eksempel uten for kafeen Dromedar sitter det alltid noen uansett vær og selv om det ikke er varmelamper som på Solsiden. Folk kommer og drikker kaffe og leser avisen.

Informant 3 om Bakklandet: Jente, midt i tenårene om Bakklandet

Elsker Bakklandet! Koselig! Bruker å være på kafeen Choco Boco.

Det er et interessant sted. Er veldig fornøyd med Bakklandet, men det er litt dyrt der. Det er artig å bare gå og kikke på husene der, er mye artig der.

Det er masse katter der, sier hun.

Bruker å være der like mye hele året, selv om jeg selvfølgelig er mer ute om sommeren. Har vært mye på kafe der i vinter. Det er mye turister der på sommeren. En gang meg og ei venninne skulle prøve sykkelheisen var det noen turister som tok bilder av oss, det var litt artig.

Informant 4 om Bakklandet: Mann i begynnelsen av 40-årene

Ord som trivelig, koselig og autentisk slår meg. Man har ivaretatt inntrykket av den boligmassen som er gammel. Det er et av de få ikonene Trondheim har, utenom Nidarosdomen og Gamle Bybro, eventuelt også elva. Det er et område det alltid er liv, alltid er folk. Et sted man kan gå og rusle litt, kikke på folk. Det er en transportetappe også, men da en positiv en.

Om sommeren kan man dra hit bare for å gå en tur. Det er trivelig å rusle gjennom også på vinteren. Julegata er mer julete på Bakklandet enn alle andre gater. Litt slik som "Skomakergata".

Byggestilen er opprettholdt, det er bra. Det er samtidig et sted jeg ikke ville bodd selv, dels på grunn av at det er mye gjennomgang og dels på grunn av at det er for små boliger der.

Ingen følelse av utrygghet her. Det er studenter og entusiaster som bor her.

Informant 5 om Bakklandet: Kvinne i begynnelsen av 40-årene

Har spist de kakene som finnes liksom. Liker designbutikkene der. Bakklandet har både kafe og kveldsaktiviteter. Jeg har prøvd å gå på noen av de designbutikkene, men de har litt rare åpningstider. Det er et fint område å gå tur i, man vet også at kafeene her har søndagsåpent, så da velger jeg ofte å gå hit. Det blir aldri bomtur der til forskjell fra noen steder i bymarka. Fotogjengen min tar også gjerne turen hit. Jeg foretrekker små unike butikker, så da drar jeg heller på Bakklandet enn andre steder.

Jeg tar gjerne besøkende med hit fremfor Torget, og så tar jeg dem gjerne med til Solsiden på kveldstid.

Jeg liker ikke at det er biler her, det er ikke plass til dem, de er i veien. Noen ganger stenger de for biltrafikk, men jeg vet ikke når det er.

Jeg drar gjerne hit for å gå tur, og det er tilrettelagt med kafeer osv. Det har vært mye rare butikker her opp igjennom, bruktbutikker osv. Nå er det mest kafeer og designbutikker. Jeg liker det. Veldig ekte!

Informant 6 om Bakklandet: Mann midt i 20-årene

Kjempefint at det er tatt vare på, nesten som en nasjonalskatt eller byskatt.

Jeg er der ikke så mye. Det er mest et turiststed, hører bare tysk der om sommeren. Kjempekoselig, og at det er så mange turister der viser at de setter pris på et slikt sted.

Informant 7 om Bakklandet: Kvinne i begynnelsen av 60-årene

Fineste område i byen! Reddet takket være de som bodde der. Har selv bodd på Bakklandet siden 1998.

De kunne godt ha stengt av broa for trafikk, men det hjalp da de stengte for kjøring mot byen. De fleste kundene til butikkene går og det er ingen parkeringsmulighet utenfor, så det trenger ikke være en bilvei. Folk bruker veien til og fra elvepromenaden, så synes ikke det skulle være biler her.

Veldig mange går tur og stopper for å ta en kaffe på Bakklandet. Friområdet ved siden av der Cafe Gåsa lå før, ser jeg blir flittig brukt av småbarnsfamilier osv. En kommer helt ned til vannet her. Det er viktig å ha litt grønt rundt seg, det er godt å feste blikket på for alle det.

Når vi har besøk går vi gjerne på utestedet Naboen og lekteren som er utenfor der om sommeren. Før pleide vi å dra dit med en del av naboen rundt her. Skysstasjonen er jo spesiell. Jeg er vant med stedet, men for besøkende er det jo veldig spesielt.

Det er bra mange vil ha butikkene sine her, med mye håndverk. Kafeer er viktige for slike byområder.

Informant 8 om Bakklandet: Kvinne midt i 20-årene

Stort sett veldig fint og koselig. Fine trehus. Koselig med brosteinsgater.

Helt håpløs sykkeltrase langs veien der. Det finnes store heller å sykle på i kanten av veien, men de ligger like dårlig og ruglete som brosteinen.

Jeg går ofte gjennom der for å komme til andre siden av byen. Det er koseligere å gå gjennom der enn gjennom Solsiden egentlig.

Det er koselig å gå på kafe der, som Choco Boco, Rabarbra og Skysstasjonen. De har konserter der blant annet. Det er fint å sitte utenfor der med Choco Boco og Rabarbra om sommeren. Koselig med Gåsa parken også. "Trampe" er jo litt morsom. En severdighet.

Er der nok litt mer når det er varmt enn på vinteren. Det er et sted man kunne tenke seg å bo, men det er for dyrt. Det er et veldig attraktivt sted å bo. Jeg jogger dit av og til når det er bart, men det er litt dumt at grusveien stopper og så må man ta resten på asfalt.

Det er koselig å sitte langs elva om sommeren.

Informant 9 om Bakklandet: Mann i begynnelsen av 30-årene

Det er sikkert vanskelig å få til noe uteliv her siden det bor folk der. Har ingenting negativt å si. Det er så bra! Du får en annerledes smak av Trondheim her. Det er en trivelig plass for barnefamilier, og god sykkel- og gangvei inn til Bakklandet.

Liker at det er litt sånn kafe, frokost og lunsj plass. Kanskje skulle det vært rettet mot type varm-lunsj-plass for de som jobber i rundt om her. Billig varmmat til lunsj hadde vært bra.

Jeg drikker kaffe der, og spiser sushi. Det er en del puber der også, og flytebrygge. Har drukket en del øl der ja.

Det finnes et annet tilbud de også; Gåsa parken. Derfra kan man faktisk fiske i elva. Kan få laks der faktisk. Du kan også gå ned på kaia inn til elva hvis du går mellom husene der.

Flere beskrivende ord er: varm og tett, som noe positivt. Hyggelig! Som en kjent plass. Det er en bydel med trange gater. Jeg er av og til på konsert på Skysstasjonen også. Og så er det en Reodor Felgen figur der; han med sykkelverkstedet!

Bruker stedet kanskje litt mindre på vinteren, det er mest sjarmerende når det er uteservering. Ikke noe utrygt der. Minneverdig! Bakklandet er Trondheims svar på gamle dager. Det bør bevares. Bør stå på "Trondheims-Unesco" liste!

Vedlegg 3.3 – Informantene om Solsiden

I dette vedlegget presenteres hva informantene sier om Solsiden under intervjuet.

Informant 1 om Solsiden: Kvinne i slutten av 20-årene

Er perfekt! Så lenge man har sitt sted å gå på, jeg har for eksempel utestedet Blæst.

Er blitt en kakseplass.

Det er alltid fullt av folk der. Det er en helårsplass, en kan sitte ute selv i januar. De har varmelamper og det ligger tepper ute. Jeg kommer til å savne det når jeg snart flytter fra Trondheim.

Informant 2 om Solsiden: Mann i slutten av 20-årene

Det er ikke bare en kakseplass som informant 1 sier. Det finnes kaffebarer som Bare Blåbær, der finner du barnevognmafiaen på dagtid.

Sommer! Er det sol er det bra i den stripa med steder. Man må være tidlig ute for å få et bord.

Man har noe der hele året, som for eksempel utestedet Blæst. Scenen på Blæst er et av de mest spennende stedene i byen med veldig spennende bookinger.

Solsiden er for meg rekken med alle barene og først og fremst Blæst. Kan av og til ende opp på andre steder også, men som regel på Blæst. Jeg bruker også kjøpesenteret noe.

Informant 3 om Solsiden: Jente, midt i tenårene om Solsiden

Bruker ikke å være der noe særlig. Det ligger litt for langt unna sentrum, så pleier ikke å gå dit. Det er mange fine kafeer der da. Er koselig. Koseligst på sommeren. Det er bygd litt for mye rundt der synes jeg. Liker "blomsterbrua", sier hun. Jeg spør hvilken bru det er hun mener og hun forklarer at det er den som går over mot jernbanestasjonen. Hun sier hun ikke vet om det er det den egentlig heter, men at alle kaller den for det.

Informant 4 om Solsiden: Mann i begynnelsen av 40-årene

Det har et stort uutnyttet stort potensiale. Det begynner å bli utdatert, noen bør sette seg ned å tegne noe på nytt.

Ganske trivelig område; det gjelder på sommeren. På vinteren er det en surt forblåst plass, helt j ævelig egentlig.

Det som skaper atmosfære er jo folk. Det er for få folk som går ute i det daglige til å fylle opp med folk i Trondheim. Solsiden kan ikke bli som Aker brygge i Oslo.

Som bo område har det blitt for mye "blokkområde" i negativ forstand. Blokk, blokk, blokk, blokk.

Man kan gjøre som i Kristiansand og fiskebrygga, og sette en strek og begynne på nytt.

Spesielt området mellom kafeen Bare Blåbær og Dokkhuset er uforståelig. Ingen har forstått hva en vil med dette området. Den plassen er i alle fall en transportetappe. Dette her er kun et finværsområde.

Det som er bra da; det er "blomsterbrua" eller "verfts brua". Det er en industriell inspirert bro. Der er det noen som har gjort en bra jobb. Det som er så bra med den er at design og konstruksjon er veldig tydelig. Den er annerledes enn andre nye bruer eller de gamle trebrueene i byen for eksempel. Det er en bru som er

stilig og kul, en interiørbru på en måte. Den er tydelig i sitt formspråk, slike ting er det for få av i Trondheim, bortsett fra den vippebrua fra ca. 1910 ved jernbanen.

Informant 5 om Solsiden: Kvinne i begynnelsen av 40-årene

Er stadigvekk på Solsiden. Både på kafeene, restaurantene og kjøpesenteret. Bruker det like mye både på dag- og kveldstid, sommer- og vinterstid. Det er mange steder å velge mellom, så en kan lett bytte sted om det skulle være fullt der en hadde planlagt å gå.

Det er butikker for hele familien der. Fungerer veldig bra. Det er også veldig nært byen, så kan parkere der eller i sentrum og så heller gå imellom. Det kan man ikke gjøre med andre kjøpesentre.

Tidligere var det marked der hvor folk solgte ting de hadde laget eller det var fotoutstillinger. Det er det ikke mye av lenger. Jeg liker at det skjer slike ting.

Det er kommet flere ting til med årene. Flere tilbud. Det finnes tre hovedavdelinger med butikker. Det er bra utvalg.

Er shopping kafe og øl!

Informant 6 om Solsiden: Mann midt i 20-årene

Litt mere familievennlig. Koselig! Jeg liker meg der. Bor nære, så det er veldig tilgjengelig for meg. De har omtrent alt der, jeg bruker både butikkene og kafeene.

Det føles som en varmere plass, jeg har aldri følt meg utrygg der. Det er veldig fint med den kafe- og barrekka. Kan ta hele den rekka og så gå inn til byen. Det har også et passende navn; Solsiden. Sommersted! Det er der jeg er mest, både fordi det er koseligst og fordi det er nærmest der jeg bor. Er mer ute på sommerstid.

Informant 7 om Solsiden: Kvinne i begynnelsen av 60-årene

Bruker ikke stedet så mye. Det er ikke veldig naturlig å gå dit, jeg går heller mot sentrum. Er der kanskje senere på dagen ettersom kjøpesenteret på Solsiden har åpent en time lengre enn kjøpesenteret på Torget. Tar det av og til som del av en tur over blomsterbrua.

Kan godt sette meg der sommerstid, det er jo mye folk der. Fint at det ligger ned mot vannet, jeg liker godt nærhet til vann.

Tar gjerne med folk vi har på besøk, er jo fint der da. Det er bygd altfor mange leiligheter der synes jeg, det er for mye fortettet rundt der.

Informant 8 om Solsiden: Kvinne midt i 20-årene

Jeg går av og til gjennom der. Går dit innimellom, kanskje en gang i måneden. Går gjerne ut der, typisk på utestedet Blæst. Av og til går jeg innom butikkene der.

Synes det er ganske fint der. Koselig! Det er veldig fint slik det er gjort, at byggene er brukt på nytt. Det var industriområde der før.

Veldig fint med Dokkhuset, og stilig med vannet og dokken. Det er et fint sted om sommeren å sole seg eller ta en øl.

Synes ikke det er noe fint med de byggene bak kjøpesenteret i nord-øst. Lite fint. Store grå bygg. Blomsterbrua er fin når det er blomster der, men ikke så fin ellers.

Finnes en gress flekk der, bak Dokkhuset. Der er det ganske fint. Det kunne vært mer grønt der.

Informant 9 om Solsiden: Mann i begynnelsen av 30-årene

Perfekt beliggenhet! Ligger mellom nedre sentrum og østsidas kulturtilbud som Svartlamoen og UFFA. Bussene går like ved. Veldig barnevennlig. Det er et bredt utvalg av tilbud som kafe, restaurant, bar, konsertplass og butikker i kjøpesenteret. Solsiden har kulturtilbud som Dokkhuset og Blæst. *Det er god plass å bevege seg på og godt tilrettelagt for fotgjengere som der hvor du går over "Blomsterbrua" og undergangen mot Buran.*

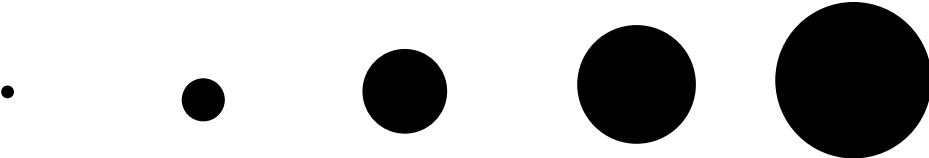
Jeg bruker Solsiden hele året. Bare positivt å si egentlig. Litt stive priser, det er negativt. Solsiden er litt som Trondheims Aker Brygge. Etter hvert skal de stenge av for en del av trafikken som går forbi her og da blir det sikkert litt kafeer og slikt oppover mot Buran også.

Det er bra med parkeringsplasser her. Har aldri følt meg utrygg her.

Kan si at Torget er utdatert, og Solsiden som bydel er inn.

Vedlegg 4 – Nivå-skala for vurdering etter Gehl

Jeg har tatt utgangspunkt i Gehls grafiske fremstilling av sammenheng mellom uteromskvalitet og uteaktivitet, se Figur 2 side 11, og laget min egen skala som også favner mellomnivåer. Dette er illustrert i figuren under.

Nødvendige Aktiviteter	
Valgfrie aktiviteter	
Følgeaktiviteter (sosiale aktiviteter)	